

**ΔΙΔΡΥΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ
ΣΠΟΥΔΩΝ "ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ"
ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ –
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ –
ΤΕΙ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ**

**ΤΑ ΑΙΤΙΑ ΠΟΥ ΟΔΗΓΟΥΝ ΤΟΥΣ ΕΛΛΗΝΕΣ
ΠΟΛΙΤΕΣ ΣΤΗ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ.
ΜΙΑ ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ**

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ ΠΑΣΧΩΝΗ

**ΕΠΙΚΟΥΡΗ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ
ΑΘΗΝΩΝ / ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΗ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ
ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ : ΒΡΕΝΤΖΟΥ ΕΛΕΝΗ**

ΛΑΡΙΣΑ 2018

Υπεύθυνη δήλωση

Βεβαιώνω ότι είμαι συγγραφέας αυτής της διπλωματικής εργασίας και ότι κάθε βοήθεια την οποία είχα για την προετοιμασία της, είναι πλήρως αναγνωρισμένη και αναφέρεται στη διπλωματική εργασία. Επίσης έχω αναφέρει τις όποιες πηγές από τις οποίες έκανα χρήση δεδομένων, ιδεών ή λέξεων, είτε αυτές αναφέρονται ακριβώς είτε παραφρασμένες. Επίσης βεβαιώνω ότι αυτή η πτυχιακή εργασία προετοιμάστηκε από εμένα προσωπικά ειδικά για τις απαιτήσεις του διδρυματικού προγράμματος μεταπτυχιακών σπουδών στη Λογιστική και Ελεγκτική του Τμήματος Οικονομικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας και του Τμήματος Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής του ΤΕΙ Θεσσαλίας.

ΠΑΣΧΩΝΗ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

Λάρισα, Ιανουάριος 2018.

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά την επιβλέπουσα καθηγήτριά μου κυρία Βρέντζου Ελένη για την πολύτιμη βοήθεια και καθοδήγησή της κατά τη συγγραφή της διπλωματικής μου εργασίας. Επίσης θα ήθελα να ευχαριστήσω από τα βάθη της καρδιάς μου τον συνοδοιπόρο μου στη ζωή για την ενθάρρυνση και την υποστήριξή του σε αυτό μου το εγχείρημα, το οποίο θα ήθελα να αφιερώσω στο υπέροχο πλασματάκι που φωτίζει τη ζωή μας, το Θάνο.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Εισαγωγή

1.1 Φοροδιαφυγή.....	6
1.1.1 Ορισμός.....	6
1.1.2 Διάκριση από τη φοροαποφυγή και την παραοικονομία.....	7
1.2 Μέγεθος φοροδιαφυγής.....	8
1.3 Στόχος και ερευνητικά ερωτήματα.....	9
1.4 Δομή εργασίας.....	10

2. Βιβλιογραφική ανασκόπηση

2.1 Έρευνες - ορόσημο για τη φοροδιαφυγή.....	11
2.2 Διαχρονική εξέλιξη των ερευνών.....	12
2.3 Οι παράγοντες που θα απασχολήσουν τη δική μας έρευνα.....	18
2.3.1 Φορολογική Ηθική.....	18
2.3.2 Αντισταθμιστικά οφέλη.....	19
2.3.3 Υποκειμενικό φορολογικό βάρος.....	20
2.3.4 Επίπεδο φορολογικής επιβάρυνσης.....	20
2.3.5 Πιθανότητα εντοπισμού και αίσθηση παρουσίας φορολογικών αρχών.....	21
2.3.6 Ποινές.....	22
2.3.7 Κόστος συμμόρφωσης με τη φορολογική νομοθεσία.....	23
2.3.8 Διαφθορά.....	23

3. Η εμπειρική έρευνα της παρούσας εργασίας και τα αποτελέσματά της

3.1 Μεθοδολογία.....	24
3.2 Στατιστική Επεξεργασία - Ανάλυση Αποτελεσμάτων.....	26
3.2.1 Περιγραφικά μεγέθη.....	26
3.2.2 Φορολογική Ηθική (Ερωτήσεις : 6, 9, 10, 15).....	34
3.2.3 Αντισταθμιστικά οφέλη (Ερώτηση : 14).....	40
3.2.4 Υποκειμενικό Φορολογικό Βάρος (Ερωτήσεις : 2, 3).....	41
3.2.5 Επίπεδο Φορολογικής Επιβάρυνσης (Ερωτήσεις : 1, 11, 12).....	42
3.2.6 Πιθανότητα εντοπισμού και Αίσθηση παρουσίας φορολογικών αρχών (Ερωτήσεις : 4, 7, 8 και 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25).....	45
3.2.7 Ποινές (Ερωτήσεις : 13, 15).....	67
3.2.8 Κόστος Συμμόρφωσης με τη φορολογική νομοθεσία (Ερώτηση : 16).....	70
3.2.9 Το επίπεδο και η επίδραση της διαφθοράς (Ερωτήσεις : 5, 26, 27).....	70

3.2.10 Σύνοψη αποτελεσμάτων.....	73
4. Συμπεράσματα και προτάσεις.....	76
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	78
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α.....	86
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β.....	95

ΛΙΣΤΑ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1. Οικογενειακή Κατάσταση.....	28
Πίνακας 2. Επίπεδο Εκπαίδευσης (n=171).....	29
Πίνακας 3. Εισοδηματικό εύρος.....	31
Πίνακας 4.Εισοδηματικό Εύρος ανά ομάδες.....	32
Πίνακας 5. Ηλικία.....	33
Πίνακας 6.....	34
Πίνακας 7.....	36
Πίνακας 8.....	37
Πίνακας 9.....	38
Πίνακας 10.....	41
Πίνακας 11. Ερώτηση 14 ανά επαγγελματική κατηγορία	41
Πίνακας 12. Ερωτήσεις 2,3.....	42
Πίνακας 13. Ερώτηση 1.....	43
Πίνακας 14. Ερώτηση 12.....	45
Πίνακας 15. Ερώτηση 4.....	46
Πίνακας 16. Ερώτηση 7.....	48
Πίνακας 17. Διπλή ANOVA.....	50
Πίνακας 18. Ομοιογενή Υποσύνολα.....	50
Πίνακας 19. Έλεγχος διαφορών μεταξύ των δύο επαγγελματικών ομάδων (ANOVA).....	51
Πίνακας 20. Ερώτηση 8.....	54
Πίνακας 21. Διπλή Ανοβα.....	56
Πίνακας 22. Ομοιογενή Υποσύνολα.....	57
Πίνακας 23. Απλή ANOVA.....	57
Πίνακας 24. Paired Samples Test (ερ. 7 & 8).....	59
Πίνακας 25. Paired Samples Test (ανά επαγγελματική κατηγορία).....	59
Πίνακας 26.....	64
Πίνακας 27. Παράγοντες που αποθαρρύνουν τη φοροδιαφυγή.....	69
Πίνακας 28. Ερώτηση 5.....	71
Πίνακας 29. Ερώτηση 26.....	72

Πίνακας 31. Σύνοψη αποτελεσμάτων.....	74
---------------------------------------	----

ΛΙΣΤΑ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Διάγραμμα 1. Επαγγελματική κατηγορία	27
Διάγραμμα 2. Φύλλο.....	27
Διάγραμμα 3. Φύλλο ανά επαγγελματική κατηγορία	28
Διάγραμμα 4. Επίπεδο Εκπαίδευσης ανά επαγγελματική κατηγορία.....	30
Διάγραμμα 5. Ετήσιο καθαρό οικογενειακό εισόδημα.....	31
Διάγραμμα 6. Ετήσιο καθαρό οικογενειακό εισόδημα.....	32
Διάγραμμα 7. Ηλικία.....	33
Διάγραμμα 8. Μισθωτοί/Συνταξιούχοι.....	43
Διάγραμμα 9. Ελ. επαγγελματίες/επιχειρηματίες	44
Διάγραμμα 10. Κίνδυνος Αποκάλυψης	52
Διάγραμμα 11. Κίνδυνος Αποκάλυψης ανά επ. κατηγορία.....	52
Διάγραμμα 12. Κίνδυνος Αποκάλυψης (μηδαμινός).....	58
Διάγραμμα 13. Ερώτηση 17	61
Διάγραμμα 14. Ερώτηση 18	61
Διάγραμμα 15. Ερώτηση 19	61
Διάγραμμα 16. Ερώτηση 20	61
Διάγραμμα 17. Ερώτηση 21	61
Διάγραμμα 18. Ερώτηση 22	62
Διάγραμμα 19. Ερώτηση 23	62
Διάγραμμα 20. Ερώτηση 24	63
Διάγραμμα 21. Ερώτηση 25	63
Διάγραμμα 22. Ερώτηση 17	63
Διάγραμμα 23. Ερώτηση 18	65
Διάγραμμα 24. Ερώτηση 19	65
Διάγραμμα 25. Ερώτηση 20	65
Διάγραμμα 26. Ερώτηση 21	65
Διάγραμμα 27. Ερώτηση 22	66
Διάγραμμα 28. Ερώτηση 24	66
Διάγραμμα 29. Ερώτηση 13	67
Διάγραμμα 30. Ερώτηση 16	70

ΤΑ ΑΙΤΙΑ ΠΟΥ ΟΔΗΓΟΥΝ ΤΟΥΣ ΕΛΛΗΝΕΣ ΠΟΛΙΤΕΣ ΣΤΗ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ. ΜΙΑ ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η φοροδιαφυγή είναι ένα από τα μεγαλύτερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι κυβερνήσεις σε πολλά κράτη ανά την υφήλιο. Υπάρχουν πολλοί παράγοντες που την επηρεάζουν, τόσο θετικά όσο και αρνητικά. Στην παρούσα εργασία επικεντρωθήκαμε σε οκτώ από αυτούς και προσπαθήσαμε να διερευνήσουμε αν υπάρχουν διαφορές στις απόψεις και τις πεποιθήσεις δύο ομάδων φορολογουμένων, με διαφορετική πηγή εισοδήματος, σε σχέση με αυτούς τους οκτώ παράγοντες. Οι δύο αυτές ομάδες ήταν οι μισθωτοί/συνταξιούχοι και οι ελεύθεροι επαγγελματίες/επιχειρηματίες. Η έρευνα έδειξε ότι υπάρχουν διαφορές σε κάποιες πτυχές της φορολογικής ηθικής και στο κόστος συμμόρφωσης με τη φορολογική νομοθεσία. Θεωρούμε ότι οι περισσότερες ευκαιρίες των ελεύθερων επαγγελματιών/επιχειρηματιών να φοροδιαφύγουν, αλλά και οι περισσότερες υποχρεώσεις τους απέναντι στη φορολογική διοίκηση κρύβονται πίσω από αυτές τις διαφορές.

ABSTRACT

Tax evasion is one of the greatest problems, that governments around the globe have to deal with. There are many factors affecting tax evasion, either positively or negatively. In the present paper, we focus on eight of them and try to explore whether there are differences in the opinions and beliefs of two groups of taxpayers, with different income source, in relation to these eight factors. The two groups are wage earners/pensioners and freelancers/entrepreneurs. The research showed some differences in some aspects of tax morale and in the compliance cost with the tax law. We believe that the fact that freelancers/entrepreneurs have more chances for tax evasion and also more obligations towards the tax authorities are the causes for the differences observed.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ : φοροδιαφυγή, αίτια φορολογικής συμμόρφωσης, φορολογική ηθική, κόστος φορολογικής συμμόρφωσης, διαφορές επαγγελματικών ομάδων

1. Εισαγωγή

1.1 Φοροδιαφυγή

Ένα από τα μεγαλύτερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι οικονομίες, σχεδόν όλων των χωρών, είναι η φοροδιαφυγή καθώς και η εύρεση αποτελεσματικών τρόπων αντιμετώπισής της. Πρόκειται για ένα παγκόσμιο φαινόμενο με πολλές προεκτάσεις που μαστίζει πολλές χώρες ανά την υφήλιο, μεταξύ αυτών και την Ελλάδα. Σύμφωνα με όσα αναφέρει η Βασαρδάνη (2011), μεταξύ άλλων, «η φοροδιαφυγή περιορίζει την αναδιανεμητική λειτουργία της προοδευτικής φορολογίας από τα πλουσιότερα προς τα φτωχότερα άτομα, αυξάνει τα φορολογικά βάρη των νομοταγών φορολογουμένων και θίγει τη δίκαιη και ίση μεταχείριση ατόμων με παρόμοιο εισόδημα. Επιπρόσθετα, στο βαθμό που αφαιρεί από το Δημόσιο πόρους που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για τη χρηματοδότηση κρατικών δαπανών, η φοροδιαφυγή οδηγεί σε αύξηση των δανειακών αναγκών του κράτους, περιορισμένη δυνατότητα δημοσίων επενδύσεων, χαμηλότερη ποιότητα και ποσότητα παρεχόμενων δημόσιων αγαθών και δυσκολίες στην εφαρμογή του κοινωνικού κράτους». Η τρέχουσα οικονομική συγκυρία στη χώρα μας καθιστά υψίστης σημασίας την κατανόηση των αιτιών που επηρεάζουν τη ροπή των Ελλήνων φορολογουμένων προς τη φοροδιαφυγή και την εφαρμογή μέτρων που θα καταφέρουν να την περιορίσουν¹.

1.1.1 Ορισμός

Η φοροδιαφυγή είναι ένα σύνθετο και πολυδιάστατο πρόβλημα, κάτι που δυσχεραίνει ιδιαίτερα την απόδοση της έννοιας με έναν ορισμό. Στην εκτεταμένη έρευνα και βιβλιογραφία που υπάρχουν γύρω από τη φοροδιαφυγή, έχουν δοθεί κάποιοι ορισμοί του όρου (Jackson and Milliron, 1986; Βασαρδάνη, 2011; Elffers, Weigel and Hessing, 1987; Καλυβιανάκης και άλλοι, 1993). Μάλιστα στην παγκόσμια βιβλιογραφία η έννοια αποδίδεται με διάφορες λέξεις, όπως tax evasion, non compliance, misreporting και tax gap, κάτι που επιβεβαιώνει και τη δυσκολία εντοπισμού της αποκλίνουσας συμπεριφοράς (Slemrod, 2007), στην οποία εμείς θα αναφερόμαστε ως φοροδιαφυγή. Στην παρούσα εργασία θα προτιμήσουμε την προσέγγιση του Sandmo Agn. (2005), σύμφωνα με τον οποίο «η φοροδιαφυγή συνιστά παραβίαση του νόμου, καθώς ο φορολογούμενος δεν δηλώνει εισόδημα από εργασία ή κεφάλαιο, που κατ' αρχήν φορολογείται, κάτι που τον κάνει υποκείμενο σε διοικητικές ή ποινικές κυρώσεις που θα ασκηθούν από τις Αρχές σε περίπτωση που αυτές εντοπίσουν την παραβατική συμπεριφορά

---

¹ Σύμφωνα με τον Vousina (2017), η φοροδιαφυγή έχει και θετικές επιπτώσεις και συνεπώς η εξάλειψή της ίσως δεν είναι επιθυμητή.

του». Βασικό σημείο σύγκλισης των περισσότερων ορισμών πάντως είναι η νομιμότητα της συμπεριφοράς (Slemrod and Yitzhaki, 2002) και εκεί βασίζεται κυρίως και η διαφορά της φοροδιαφυγής από την φοροαποφυγή.

1.1.2 Διάκριση από τη φοροαποφυγή και την παραοικονομία

Πέρα όμως από τη φοροδιαφυγή, στη βιβλιογραφία συναντάμε και τους όρους φοροαποφυγή και παραοικονομία. Παρόλο που δεν θα μας απασχολήσουν στην παρούσα εργασία θεωρούμε σκόπιμο να αναφερθούμε επιγραμματικά στις δύο αυτές έννοιες, καθώς και στις διαφορές τους από τη φοροδιαφυγή.

Όπως αναφέραμε και πιο πάνω, η φοροαποφυγή (tax avoidance) διαφέρει από τη φοροδιαφυγή ως προς τη νομιμότητα της συμπεριφοράς του φορολογουμένου. Σύμφωνα με τον Sandmo (2005), αφορά την, εντός του φορολογικού νομικού πλαισίου, συμπεριφορά του φορολογούμενου, ο οποίος χρησιμοποιεί τα «κενά» του νόμου προς όφελός του και με κύρια επιδίωξη τον περιορισμό των φορολογικών του υποχρεώσεων. Ως παράδειγμα τέτοιας συμπεριφοράς αναφέρει τη μετατροπή του εισοδήματος από εργασία, σε εισόδημα από κεφάλαιο, που φορολογείται με χαμηλότερο φορολογικό συντελεστή. Οι Slemrod και Yitzhaki (2002) αναφέρουν, μεταξύ άλλων, ως παραδείγματα συμπεριφορών φοροαποφυγής τη χρήση από τους φορολογούμενους των υπηρεσιών ενός λογιστή (ο οποίος θα τους ενημερώσει για φοροαπαλλαγές που ίσως αγνοούν), τον μετασχηματισμό μιας επιχείρησης από μία νομική μορφή σε άλλη (που φορολογείται με χαμηλότερο φορολογικό συντελεστή), το χαρακτηρισμό ενός καταναλωτικού δανείου ως στεγαστικό και τη χρονική μετατόπιση μίας συναλλαγής, ώστε να μεταφερθεί σε άλλο φορολογικό έτος.

Στη διεθνή βιβλιογραφία η παραοικονομία συναντάται με αρκετές λέξεις, όπως shadow / informal / unofficial / hidden / black / unrecorded / underground / grey / parallel / dual / moonlight / unobserved economy. Σύμφωνα με τον Schneider (2004) «η παραοικονομία περιλαμβάνει όλη τη νόμιμη παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών της αγοράς, η οποία σκόπιμα αποκρύπτεται από τις δημόσιες αρχές με σκοπό την αποφυγή πληρωμής φόρου εισοδήματος, φόρου προστιθέμενης αξίας ή άλλων φόρων, την αποφυγή πληρωμής εισφορών κοινωνικής ασφάλισης, την αποφυγή συμμόρφωσης με συγκεκριμένους νομικούς κανόνες της αγοράς εργασίας, όπως ελάχιστοι μισθοί, μέγιστος αριθμός ωρών εργασίας, κανόνες ασφαλείας κλπ. και τέλος την αποφυγή συμμόρφωσης με συγκεκριμένες διοικητικές διαδικασίες, όπως η συμπλήρωση στατιστικών δελτίων ή άλλων διοικητικών εγγράφων.». Όπως αναφέρει ο Vousinas (2017), πολλοί συγχέουν την παραοικονομία με τη φοροδιαφυγή, θεωρώντας ότι

είναι ταυτόσημες έννοιες. Εντούτοις όμως, συνεχίζει λέγοντας ότι πρόκειται για φαινόμενα τα οποία είναι διαφορετικά, αλλά με πολύ στενή συσχέτιση. Ο Τάτσης (2001) αναφέρει ότι η βασικότερη σύνδεση των δύο φαινομένων είναι «ότι ένας από τους σημαντικότερους λόγους ύπαρξης της παραοικονομίας είναι η αποφυγή της πληρωμής φόρων και από την άλλη πλευρά η δραστηριοποίηση στο χώρο της παραοικονομίας που οφείλεται σε άλλους λόγους (π.χ. αποφυγή κρατικών περιορισμών και ρυθμίσεων κλπ.) οδηγεί σχεδόν αυτόματα στη φοροδιαφυγή, ώστε να μην αποκαλυφθούν οι κρυφές δραστηριότητες.».

1.2 Μέγεθος φοροδιαφυγής

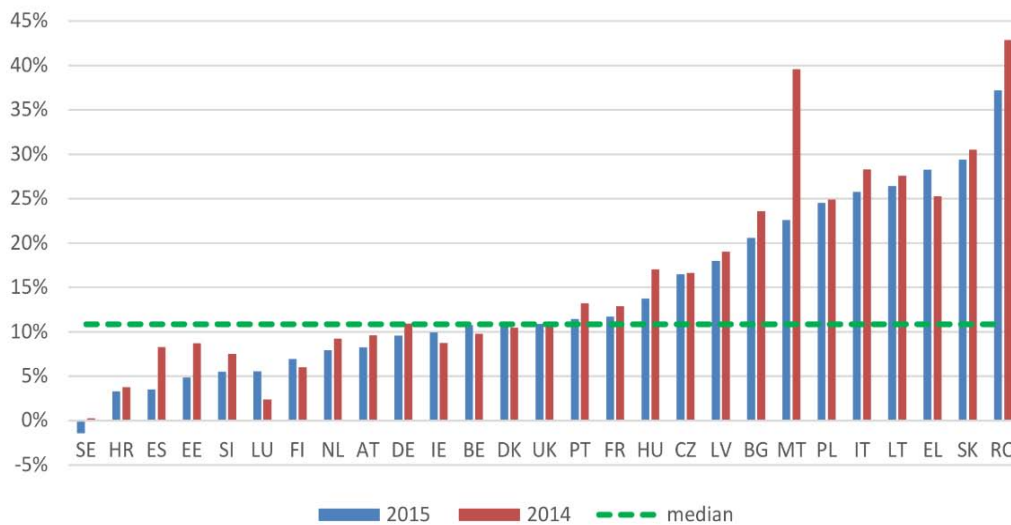
Από τις βασικές δυσκολίες στην ανάλυση της φοροδιαφυγής είναι η έλλειψη αξιόπιστων στοιχείων που θα μπορούσαν να βοηθήσουν στη μέτρηση του μεγέθους της. Βασική αιτία αυτού είναι ο παράνομος χαρακτήρας της εν λόγω συμπεριφοράς, κάτι που όπως είναι λογικό δεν αφήνει περιθώρια σε αυτούς που τη διαπράττουν να την αποκαλύψουν (Alm and Jacobson, 2007). Εντούτοις, υπάρχουν πολλές μέθοδοι οι οποίες προσπαθούν να υπολογίσουν το μέγεθος της. Σύμφωνα με τον Alm (2012), υπάρχουν οι Σύγχρονες και οι Παραδοσιακές μέθοδοι, με τις δεύτερες να περιλαμβάνουν άμεσες προσεγγίσεις, έμμεσες προσεγγίσεις και προσεγγίσεις μέσω μοντέλων. Μεταξύ των έμμεσων προσεγγίσεων είναι και εκείνη του ανοίγματος στον Φόρο Προστιθέμενης Αξίας (VAT GAP).

Σύμφωνα με όσα αναφέρονται σε έρευνα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (2017) «το άνοιγμα του ΦΠΑ (VAT GAP) είναι η διαφορά μεταξύ του ΦΠΑ που πραγματικά εισπράττεται και του θεωρητικού ποσού που αναμενόταν να εισπραχθεί, με βάση τις πληροφορίες για την οικονομία της χώρας και την πραγματική νομοθεσία για το ΦΠΑ. Το ποσό της θεωρητικής υποχρέωσης σε ΦΠΑ είναι γνωστό ως VTTL...».

Τα τελευταία χρόνια πραγματοποιήθηκαν για λογαριασμό της Ευρωπαϊκής Επιτροπής μελέτες που υπολογίζουν αυτό το άνοιγμα για τα Κράτη Μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στην τελευταία μελέτη που πραγματοποιήθηκε (European Commission, 2017) η Ελλάδα, για το 2015, εμφανίζει άνοιγμα στο ΦΠΑ σε ποσοστό 28,27 %, το τρίτο μεγαλύτερο στην Ευρωπαϊκή Ένωση μετά τη Ρουμανία και τη Σλοβακία (Πίνακας 1).

Ωστόσο, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2017) αναφέρει ότι το άνοιγμα του ΦΠΑ (VAT GAP) περιλαμβάνει την απάτη σε ΦΠΑ, τη φοροδιαφυγή, τη φοροαποφυγή, χρεοκοπίες, φορολογικές καθυστερήσεις, αλλά και προβλήματα με εθνικούς λογαριασμούς, κάτι που φανερώνει ότι το VAT GAP μπορεί απλά να βοηθήσει ώστε να καταλάβουμε το μέγεθος της φοροδιαφυγής, χωρίς όμως να είναι μία ακριβής μέτρησή της.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1 Το VAT Gap ως ποσοστό του VTTL στα 27 Κράτη Μέλη της ΕΕ, 2015 και 2014

Πηγή : Ευρωπαϊκή Επιτροπή, TAXUD (2017)

Μία άλλη προσέγγιση του μεγέθους της φοροδιαφυγής είναι η μέτρηση της παραοικονομίας μίας χώρας. Σύμφωνα με τον Schneider (2016), το επίπεδο της παραοικονομίας στην Ελλάδα ως ποσοστό του επίσημου ΑΕΠ το 2016 ήταν 22%, δηλαδή 4,2% πάνω από τον μέσο όρο 31 ευρωπαϊκών χωρών (Βουλγαρία, Τουρκία, Ρουμανία, Κροατία, Εσθονία, Λιθουανία, Νότια Κύπρος, Μάλτα, Σλοβενία, Πολωνία, Λετονία, Ουγγαρία, Ελλάδα, Ιταλία, Ισπανία, Πορτογαλία, Βέλγιο, Τσεχία, Σλοβακία, Γαλλία, Σουηδία, Νορβηγία, Φινλανδία, Δανία, Γερμανία, Ιρλανδία, Αγγλία, Ολλανδία, Λουξεμβούργο, Αυστρία και Ελβετία).

Από το μέγεθος της φοροδιαφυγής λοιπόν στην Ελλάδα, και λαμβάνοντας υπόψη τη δεινή δημοσιονομική κατάσταση στην οποία βρίσκεται, καταλαβαίνει κανείς πόσο η μείωση αυτού του φαινομένου θα μπορούσε να βοηθήσει στη βελτίωση των οικονομικών της χώρας μας.

1.3 Στόχος και ερευνητικά ερωτήματα

Η παρούσα εργασία έχει ως απώτερο στόχο τη διερεύνηση των διαφορών μεταξύ δύο ομάδων φορολογουμένων με διαφορετική πηγή εισοδήματος, όσον αφορά στις πεποιθήσεις και τις αντιλήψεις τους για τους παράγοντες που διαμορφώνουν τη ροπή προς τη φοροδιαφυγή. Οι δύο ομάδες είναι οι μισθωτοί/συνταξιούχοι και οι ελεύθεροι επαγγελματίες/επιχειρηματίες. Από τη σχετική ερευνητική βιβλιογραφία επιλέχθηκαν οκτώ παράγοντες που επηρεάζουν τη ροπή προς τη φοροδιαφυγή. Αντικείμενο της εργασίας ωστόσο θα αποτελέσει μόνο η ροπή των ατόμων

για φοροδιαφυγή και δεν θα διερευνηθεί καθόλου η φοροδιαφυγή των εταιριών.

Για την επίτευξη του ανωτέρω στόχου θα πρέπει να ικανοποιηθούν οι παρακάτω επιμέρους αντικειμενικοί στόχοι, οι οποίοι διατυπώνονται με τη μορφή ερευνητικών ερωτημάτων. Τα ερευνητικά αυτά ερωτήματα είναι τα ακόλουθα :

Q1 : Υπάρχει διαφοροποίηση μεταξύ των δύο ομάδων φορολογουμένων, στις πεποιθήσεις και τις αντιλήψεις τους απέναντι στη φοροδιαφυγή, σε σχέση με τη φορολογική ηθική;

Q2 : Υπάρχει διαφοροποίηση μεταξύ των δύο ομάδων φορολογουμένων, στις πεποιθήσεις και τις αντιλήψεις τους απέναντι στη φοροδιαφυγή, σε σχέση με τα αντισταθμιστικά οφέλη;

Q3 : Υπάρχει διαφοροποίηση μεταξύ των δύο ομάδων φορολογουμένων, στις πεποιθήσεις και τις αντιλήψεις τους απέναντι στη φοροδιαφυγή, σε σχέση με την αίσθησή τους σχετικά με το ύψος των φόρων που πληρώνουν οι άλλοι φορολογούμενοι (υποκειμενικό φορολογικό βάρος);

Q4 : Υπάρχει διαφοροποίηση μεταξύ των δύο ομάδων φορολογουμένων, στις πεποιθήσεις και τις αντιλήψεις τους απέναντι στη φοροδιαφυγή, σε σχέση με το επίπεδο της φορολογικής επιβάρυνσης της χώρας;

Q5 : Υπάρχει διαφοροποίηση μεταξύ των δύο ομάδων φορολογουμένων, στις πεποιθήσεις και τις αντιλήψεις τους απέναντι στη φοροδιαφυγή, σε σχέση με την πιθανότητα εντοπισμού και την αίσθηση της παρουσίας των φορολογικών αρχών;

Q6 : Υπάρχει διαφοροποίηση μεταξύ των δύο ομάδων φορολογουμένων, στις πεποιθήσεις και τις αντιλήψεις τους απέναντι στη φοροδιαφυγή, σε σχέση με το ύψος των ποινών;

Q7 : Υπάρχει διαφοροποίηση μεταξύ των δύο ομάδων φορολογουμένων, στις πεποιθήσεις και τις αντιλήψεις τους απέναντι στη φοροδιαφυγή, σε σχέση με το κόστος συμμόρφωσης με τη φορολογική νομοθεσία;

Q8 : Υπάρχει διαφοροποίηση μεταξύ των δύο ομάδων φορολογουμένων, στις πεποιθήσεις και τις αντιλήψεις τους απέναντι στη φοροδιαφυγή, σε σχέση με το επίπεδο της διαφθοράς των φορολογικών αρχών;

Τα παραπάνω ερωτήματα μπορούν να διατυπωθούν και ως στατιστικές υποθέσεις (μηδενική και ενναλακτική).

1.4 Δομή εργασίας

Η δομή της υπόλοιπης εργασίας έχει ως ακολούθως. Στο Κεφάλαιο 2 αναφέρονται οι βασικές έρευνες που έχουν γίνει μέχρι σήμερα πάνω στο θέμα των αιτιών της φοροδιαφυγής και γίνεται μία πιο εστιασμένη αναφορά σε εκείνα τα αίτια που θα απασχολήσουν την εμπειρική μας έρευνα στη συνέχεια. Στο Κεφάλαιο 3 παρουσιάζεται η εμπειρική έρευνα που

πραγματοποιήθηκε στα πλαίσια της παρούσας εργασίας και αναλύουμε τα αποτελέσματά της, ενώ στο Κεφάλαιο 4 συνοψίζουμε.

2. Βιβλιογραφική ανασκόπηση

2.1 Έρευνες - ορόσημο για τη φοροδιαφυγή

Η φοροδιαφυγή είναι, όπως προ είπαμε, ένα περίπλοκο και πολυδιάστατο θέμα. Εντούτοις οι επιπτώσεις που έχει η μεγάλη αύξησή της στα κράτη και στα δημόσια οικονομικά τους, και άρα κατ' επέκταση στις παροχές τους προς τους πολίτες, δημιούργησαν στους ερευνητές την ανάγκη για διερεύνηση του φαινομένου και αναζήτηση των παραγόντων που επηρεάζουν την ροπή για φοροδιαφυγή.

Ορόσημο σε αυτή την προσπάθεια υπήρξε η οικονομική θεωρία των Allingham και Sandmo (1972) (θα αναφέρεται ως μοντέλο A-S στη συνέχεια), οι οποίοι στηρίχθηκαν σε προηγούμενες μελέτες που αφορούσαν τα οικονομικά των εγκληματικών δραστηριοτήτων² και οι οποίοι προσπάθησαν να διερευνήσουν τη συσχέτιση της φοροδιαφυγής με το φορολογικό συντελεστή, το δηλωθέν εισόδημα, την ποινή σε περίπτωση εντοπισμού και την πιθανότητα εντοπισμού. Βασικό ερώτημα αυτής της έρευνας είναι το αν ο φορολογούμενος θα επιλέξει να δηλώσει το σύνολο του εισοδήματός του ή ένα μικρότερο μέρος αυτού, γνωρίζοντας εκ των προτέρων το σταθερό φορολογικό συντελεστή, το συνολικό πραγματικό του εισόδημα, την πιθανότητα εντοπισμού του καθώς και την ποινή σε περίπτωση εντοπισμού, η οποία είναι μεγαλύτερη από το φορολογικό συντελεστή. Σκοπός του φορολογουμένου είναι να επιλέξει εκείνο το μέγεθος δηλωθέντος εισοδήματος που μεγιστοποιεί τη χρησιμότητά του.

Η έρευνα αυτή κατέληξε στο ότι υπάρχει αρνητική συσχέτιση μεταξύ ποινών και φοροδιαφυγής, καθώς μία αύξηση στις ποινές μειώνει τη φοροδιαφυγή και το αντίστροφο, αλλά και μία αντίστοιχη αρνητική συσχέτιση μεταξύ πιθανότητας εντοπισμού και φοροδιαφυγής. Επίσης, κατέληξε ότι αυτά τα δύο είναι υποκατάστατα μεταξύ τους, δηλαδή, το γεγονός ότι η μείωση των ποινών θα μειώσει τα φορολογικά έσοδα, θεραπεύεται από το γεγονός ότι αυτά μπορούν να αυξηθούν με μία αύξηση στα κονδύλια προς τον φοροελεγκτικό μηχανισμό του κράτους και συνεπώς μία αύξηση της πιθανότητας να εντοπιστούν οι φοροφυγάδες. Από το μοντέλο δεν μπόρεσε να προσδιοριστεί τελικά η συσχέτιση της

---

² Κυρίως σε αυτή του Becker (1968) ο οποίος διατύπωσε την άποψη ότι η κοινωνία μπορεί να αποτρέψει την εγκληματική συμπεριφορά μέσω των ποινών και της πιθανότητας εντοπισμού, αν και η χρήση τους, ως αποτρεπτικά μέσα, μπορεί να γίνει, πέρα από ένα σημείο, οικονομικά ασύμφορη.

φοροδιαφυγής με το εισόδημα, ενώ υπήρξαν διφορούμενα στοιχεία ως προς τη συσχέτιση του φορολογικού συντελεστή με τη φοροδιαφυγή. Αυτό ακριβώς το σημείο θέλησε να ερευνήσει περαιτέρω ο Yitzhaki (1974) ο οποίος υποστήριξε ότι αν η ποινή, σε περίπτωση εντοπισμού, επιβληθεί στο φόρο που δεν αποδόθηκε και όχι στο εισόδημα που δεν φορολογήθηκε, τότε προκύπτει μία καθαρή θετική συσχέτιση μεταξύ φορολογικού συντελεστή και φοροδιαφυγής. Την ίδια περίπου εποχή με τους Allingham και Sandmo δημοσίευσε και ο Srinivasan (1973) το δικό του οικονομικό μοντέλο, ακολουθώντας περίπου το ίδιο σκεπτικό με εκείνους.

2.2 Διαχρονική εξέλιξη των ερευνών

Αρχικά οι ερευνητές προσπάθησαν να αναπτύξουν οικονομικές θεωρίες που να εξηγούν ποιοι παράγοντες επηρεάζουν τη μη συμμόρφωση με τη φορολογική νομοθεσία, στη συνέχεια όμως έγινε φανερό ότι σε αυτή την αναζήτηση μπορούν να παίζουν ουσιαστικό ρόλο τόσο οι κοινωνικο - ψυχολογικές (social-psychology) θεωρίες, όσο και θεωρίες άλλων επιστημών, όπως η κοινωνιολογία (sociology) και η οικονομο-φυσική (econophysics) (Pickhardt and Prinz, 2014). Πέρα όμως από τη θεωρητική προσέγγιση των αιτιών της φοροδιαφυγής, μέσω των διάφορων θεωριών και επιστημών, οι ερευνητές χρησιμοποίησαν τόσο εμπειρικές, όσο και πειραματικές μεθόδους με σκοπό την επιβεβαίωση των θεωρητικών ευρημάτων.

Τα θεωρητικά μοντέλα, που αναφέραμε πιο πάνω (αλλά και άλλα που ακολούθησαν), παρατηρήθηκε ότι προβλέπουν πολύ υψηλότερα επίπεδα φοροδιαφυγής από αυτά που στην πραγματικότητα υπάρχουν. Συνεπώς οι ερευνητές προσπάθησαν να απαντήσουν στο ερώτημα του τί κάνει τους φορολογούμενους τόσο ειλικρινείς, καθώς είναι δεδομένο ότι τα ποσοστά των ελέγχων και το επίπεδο των ποινών, σε περίπτωση εντοπισμού, δεν είναι αρκετά υψηλά ώστε να εξηγούν το πολύ μεγάλο ύψος της φορολογικής συμμόρφωσης (Alm, 2012).

Κάποιες από τις έρευνες που προσπάθησαν να συνθέσουν όσα ακολούθησαν τη δημοσίευση του μοντέλου A-S είναι των Jackson και Milliron (1986), Andreoni, Erard και Feinstein (1998), Richardson και Sawyer (2001), Slemrod και Yitzhaki (2002), Sandmo (2005), Slemrod (2007), Kirchler et al (2007), Chau and Leung (2009), Alm (2012), Devos (2014) και Marandu, Mbekomize και Ifezue (2014).

Από τη δεκαετία του 1970 λοιπόν, που δημοσιεύτηκαν οι πρωτοποριακές έρευνες που προαναφέραμε, μέχρι και σήμερα, έχουν μεσολαβήσει δεκάδες ερευνητές που με τις

δημοσιεύσεις τους προσπαθούν να ρίξουν φως στα αίτια που επηρεάζουν τη ροπή για φοροδιαφυγή³.

Στην προσπάθεια να δούμε την εξέλιξη αυτών των ερευνών για το διάστημα από τις αρχές του 1970 και ως το 1997, σχεδόν τρεις δεκαετίες, μας βοηθάνε δύο πολύ σημαντικές έρευνες, αυτές των Jackson και Milliron (1986) και Richardson και Sawyer (2001). Οι Jackson και Milliron (1986) εντόπισαν τους παράγοντες που επικράτησαν περισσότερο στις έρευνες που μελέτησαν (αφορά το διάστημα από αρχές του 1970 έως το 1986) και εστίασαν σε δεκατέσσερις από αυτούς, παρουσιάζοντας για τον καθένα τα συγκεντρωτικά αποτελέσματα των μελετών από τις οποίες προέκυψαν. Επιπλέον εστίασαν σε μεθοδολογικά θέματα που εντόπισαν κατά τη μελέτη των ερευνών, καθώς επίσης εξέτασαν και τέσσερις θεωρίες, τις οποίες ανέφεραν και πρότειναν ως πιθανές να βοηθήσουν τη μελλοντική έρευνα για τα αίτια της φοροδιαφυγής (Prospect Theory, Deterrence Theory, Cognitive Structures Theory και Agency Theory). Στη συνέχεια, οι Richardson και Sawyer (2001) επέκτειναν την έρευνα για το διάστημα από 1985 έως και το 1997. Για τους δεκατέσσερις παράγοντες στους οποίους είχαν εστιάσει οι Jackson και Milliron συνόψισαν τα αποτελέσματα των νέων ερευνών και επιπλέον εντόπισαν και πέντε ακόμη που αναδύθηκαν από τις νέες έρευνες. Επίσης ενημέρωσαν την έρευνα των Jackson και Milliron και στα θέματα της μεθοδολογίας αλλά και στις θεωρίες που είχαν εκείνοι προτείνει για διερεύνηση, προσθέτοντας και αυτοί μία επιπλέον (Contingency Theory).

Οι παράγοντες τους οποίους ξεχώρισαν οι Jackson και Milliron (1986) είναι η ηλικία, το φύλο, η μόρφωση, το επίπεδο του εισοδήματος, η πηγή του εισοδήματος, το επάγγελμα, η επίδραση της παρατήρησης τρίτων (peer influence), η ηθική, η δικαιοσύνη, η πολυπλοκότητα, η επαφή με τις φορολογικές αρχές, οι κυρώσεις, η πιθανότητα εντοπισμού και οι φορολογικοί συντελεστές. Αυτοί που πρόσθεσαν οι Richardson και Sawyer (2001) είναι το κόστος συμμόρφωσης, οι λογιστές (tax preparers), το πλαίσιο (framing), η θετική παρακίνηση (positive inducement) και η φορολογική αμνηστία.

Πολύ επιγραμματικά θα μπορούσαμε να πούμε ότι από την έρευνα των Jackson και Milliron (1986) προέκυψε ότι συνοψίζοντας τις δημοσιευμένες μελέτες, φαίνεται ότι οι νέοι, οι άντρες και οι αυτοαπασχολούμενοι φοροδιαφεύγουν περισσότερο, ότι η συμπεριφορά των φορολογουμένων επηρεάζεται από τη συμπεριφορά των τρίτων, ότι όσο πιο υψηλό το επίπεδο της ηθικής τόσο πιο χαμηλό το επίπεδο της φοροδιαφυγής, ότι οι κυρώσεις και η πιθανότητα εντοπισμού μειώνουν τη φοροδιαφυγή και τέλος ότι η αύξηση στους φορολογικούς

---

³ Αξίζει να σημειώσουμε ότι η πλειοψηφία των μελετών αφορά τη συμπεριφορά ενός φορολογούμενου σε σχέση με τη φοροδιαφυγή και όχι του κοινωνικού συνόλου.

συντελεστές μάλλον αυξάνει τη φοροδιαφυγή. Για κάποιους παράγοντες προέκυψαν αντικρουόμενα αποτελέσματα (μόρφωση, επίπεδο εισοδήματος, επάγγελμα, δικαιοσύνη, πολυπλοκότητα και επαφή με τις φορολογικές αρχές) και για όλους σχεδόν προέκυψε ότι υπάρχει ανάγκη για περισσότερη έρευνα τόσο μεμονωμένα όσο και συνδυαστικά με άλλους παράγοντες.

Οι Richardson και Sawyer (2001) αναφέρουν ότι και από τις νεότερες έρευνες που μελέτησαν αυτοί, τα αποτελέσματα επιβεβαιώνουν αυτά της παλαιότερης σύνοψης. Σε κάποιους βέβαια από τους παράγοντες έγιναν βήματα προόδου σχετικά με πτυχές που δεν είχαν προηγούμενα ερευνηθεί ή ούτε καν εντοπιστεί. Όσον αφορά στους πέντε νέους παράγοντες που πρόσθεσαν εκείνοι, μόνο για τη θετική παρακίνηση βρέθηκε ότι έχει θετική επίδραση στη φορολογική συμμόρφωση, ενώ για όλους τους υπόλοιπους τονίστηκε η ανάγκη περαιτέρω έρευνας.

Μία επίσης πολύ σημαντική έρευνα είναι αυτή του Alm (2012), ο οποίος επιχειρεί να συνθέσει τη γνώση που προέκυψε από τη δημοσίευση του μοντέλου A-S έως τη δημοσίευση της δικής του έρευνας. Μεταξύ των ερωτημάτων που θέτει στην έρευνά του είναι και το πώς μπορούμε να εξηγήσουμε τη φοροδιαφυγή. Αναφέρει ότι οι προσπάθειες που έγιναν προς αυτή την κατεύθυνση, έγιναν μεταξύ άλλων με θεωρητικές, εμπειρικές και πειραματικές μεθόδους και επιχειρεί για κάθε μέθοδο να κάνει μία σύνθεση των αποτελεσμάτων. Αναφέρει επίσης ότι από τη δημοσίευση του μοντέλου A-S ακολούθησαν ερευνητές που προσπάθησαν με επέκταση αυτού του μοντέλου ή με χρήση άλλων θεωρητικών μοντέλων (μόνα τους ή συνδυαστικά με το μοντέλο A-S), να λύσουν το θέμα της διαφοράς μεταξύ της προβλεπόμενης φοροδιαφυγής και της πραγματικά παρατηρούμενης, καθώς ήταν εμφανές ότι το μέγεθος της φορολογικής συμμόρφωσης που παρατηρούνταν δεν ήταν το αποκλειστικό αποτέλεσμα της εφαρμογής των αποτρεπτικών μέτρων της κυβέρνησης. Μεταξύ των αιτιών για την ύπαρξη αυτής της διαφοράς επισημάνθηκαν η υπερεκτίμηση της πιθανότητας εντοπισμού εκ μέρους των φορολογουμένων, η επιλογή λιγότερο ριψοκίνδυνης συμπεριφοράς εν όψη θετικών αποτελεσμάτων από τζογαδόρικες επιλογές, αλλά πιο ριψοκίνδυνης συμπεριφοράς εν όψη αρνητικών αποτελεσμάτων και η επίδραση των κοινωνικών κανόνων (social norms) στη συμπεριφορά του φορολογουμένου. Εκτός όμως από τη χρήση θεωρητικών μοντέλων για την εξήγηση της φοροδιαφυγής, οι ερευνητές χρησιμοποίησαν και εμπειρικές και πειραματικές μεθόδους. Όσον αφορά στις εμπειρικές μεθόδους, ο Alm (2012) εκφράζει επιφυλάξεις ως προς τα δεδομένα που χρησιμοποιούνται για τη μέτρηση της φοροδιαφυγής, πάνω στα οποία χτίζουν αυτές οι μελέτες. Συνθέτοντας τα αποτελέσματά τους πάντως, αναφέρει ότι από αυτές προέκυψε αρνητική συσχέτιση μεταξύ φορολογικού συντελεστή και φορολογικής συμμόρφωσης, αρνητική συσχέτιση μεταξύ ποσοστών ελέγχου και φοροδιαφυγής και αδύναμη επίδραση της

φορολογικής αμνηστίας στην αύξηση των εσόδων και τη φορολογική συμμόρφωση μετά. Από τις τρεις μεθόδους ωστόσο ο Alm (2012) παίρνει ξεκάθαρα θέση υπέρ της πειραματικής, καθώς θεωρεί ότι μπορεί με πιο ολοκληρωμένο τρόπο να διερευνήσει τη φοροδιαφυγή, ενσωματώνοντας περισσότερους παράγοντες προς διερεύνηση και αποφεύγοντας τα προβλήματα της συλλογής αξιόπιστων δεδομένων, χωρίς βέβαια να αγνοεί και τα μειονεκτήματα αυτής της μεθόδου. Στη σύνοψη των αποτελεσμάτων που προέκυψαν από τις πειραματικές έρευνες ο Alm αναφέρει ότι οι περισσότερες (όχι όλες) βρήκαν ότι υπάρχει θετική συσχέτιση μεταξύ φοροδιαφυγής και φορολογικού συντελεστή, αρνητική συσχέτιση μεταξύ φοροδιαφυγής και ποσοστά ελέγχων, αύξηση της φορολογικής συμμόρφωσης λόγω υπερεκτίμησης της πιθανότητας εντοπισμού, μικρή αύξηση της φορολογικής συμμόρφωσης λόγω αύξησης των ποινών σε περίπτωση εντοπισμού, θετική επίδραση στη φορολογική συμμόρφωση η χρησιμοποίηση της δημοσιοποίησης του ονόματος του παραβάτη ως ποινή, θετική επίδραση στη φορολογική συμμόρφωση η ανταποδοτική παροχή δημόσιων αγαθών που χρηματοδοτούνται από τη φορολογία και τέλος θετική επίδραση στη φορολογική συμμόρφωση από τη χρήση ανταμοιβών για τους συνεπείς φορολογούμενους.

Πέρα όμως από τη συνοπτική παρουσίαση των ερευνών για τη φοροδιαφυγή μέσω των παραπάνω δημοσιεύσεων κρίνεται σκόπιμο να γίνει και αναφορά σε συγκεκριμένα άρθρα και τη συνεισφορά τους στη βιβλιογραφία που απασχολεί την παρούσα εργασία.

Θεωρητική προσέγγιση :

Ο Kolm (1973) σχολιάζοντας το μοντέλο A-S, θεωρεί καλύτερο να ληφθεί ως μεταβλητή η χρησιμότητα του φορολογούμενου και όχι τα συνολικά φορολογικά έσοδα που λαμβάνει το μοντέλο, και με αυτό ως δεδομένο προσπαθεί να δει πώς μεγιστοποιείται η χρησιμότητα σε σχέση με το φορολογικό συντελεστή και το επίπεδο του εισοδήματος.

Ο Kim (2003), χρησιμοποιεί ένα μοντέλο για τη φοροδιαφυγή (stigma-based model), στο οποίο ενσωματώνει το κοινωνικό στίγμα στον προσδιορισμό της συνάρτησης χρησιμότητας του φορολογούμενου. Λαμβάνοντας υπόψη ότι η απόφαση του φορολογούμενου για το αν θα φοροδιαφύγει ή όχι εξαρτάται από το εισόδημά του, τη φορολογική πολιτική και το ποσοστό των ειλικρινών πολιτών στον πληθυσμό, καταλήγει ότι επέρχεται ισορροπία όταν υπάρχει ομοιογένεια μεταξύ των φορολογουμένων. Βρίσκει επίσης ότι μειώνοντας το φορολογικό συντελεστή για όλα τα επίπεδα εισοδήματος αυξάνεται η φορολογική συμμόρφωση.

Ο Pruzhansky (2004) κάνει μία αναφορά σε προηγούμενες θεωρητικές έρευνες καταλήγοντας ότι καμία από αυτές δεν συμπεριφέρθηκε ικανοποιητικά στα εμπειρικά τεστ. Στη συνέχεια αναπτύσσει το δικό του μοντέλο που στηρίζεται στο δηλωθέν εισόδημα του φορολογούμενου και προσπαθεί να βρει τις κρυμμένες σχέσεις πίσω από τη διαδικασία είσπραξης φόρων σε

συγκεκριμένες ομάδες φορολογουμένων. Μεταξύ των συμπερασμάτων του είναι ότι η καλύτερη στρατηγική για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής δεν είναι οι φορολογικοί έλεγχοι, αλλά η ενίσχυση της ειλικρίνειας του φορολογουμένου.

Οι Snow και Warren (2005) στη δική τους έρευνα καταλήγουν ότι αυτό που προσδιορίζει το πώς αντιλαμβάνεται ο φορολογούμενος την πιθανότητα ελέγχου, επηρεάζεται από το κατά πόσο είναι άτομο επιρρεπές στην ασάφεια ή όχι. Εξαιτίας αυτής της ροπής παρατηρείται διαφορά μεταξύ της πραγματικής πιθανότητας ελέγχου, και της εκλαμβανόμενης από το φορολογούμενο, πιθανότητας ελέγχου.

Οι Dhami και al-Nowaihi (2007) χρησιμοποιούν τη θεωρία της προοπτικής (prospect theory) και καταλήγουν ότι παρά τις χαμηλές ποινές και τη μικρή πιθανότητα ελέγχου που ισχύουν στην πραγματικότητα, αυτή η θεωρία προβλέπει ικανοποιητικά το επίπεδο της φοροδιαφυγής. Επιπλέον, προβλέπουν αύξηση της φοροδιαφυγής ως αποτέλεσμα μίας αύξησης στο φορολογικό συντελεστή.

Ο Sparta (2015), προσπαθεί να επεκτείνει το μοντέλο A-S λαμβάνοντας υπόψη την αυτοπεποίθηση του φορολογούμενου και την αίσθηση κοινωνικής ευθύνης του. Με το μοντέλο του προσπαθεί να προβλέψει το ποσό που θα επιλέξει ο φορολογούμενος να δηλώσει στις φορολογικές αρχές ώστε να μεγιστοποιήσει τη συνάρτηση της ευημερίας του. Αυτή η συνάρτηση αποτελείται από δύο παράγοντες. Ο ένας είναι η κλασική συνάρτηση χρησιμότητας του μοντέλου A-S και ο δεύτερος είναι η συνάρτηση αυτοπεποίθησης του φορολογούμενου, που δείχνει τη συνεισφορά του στη συλλογική ευημερία. Μέσα από το μοντέλο προκύπτουν διαφορετικοί χαρακτήρες φορολογουμένων, όπως ο ειλικρινής, ο «τζαμπατζής» (free rider), κλπ.

Εμπειρική προσέγγιση :

Ο Clotfelter (1983) στηρίζεται σε μία έρευνα που έγινε από τις φορολογικές αρχές των Η.Π.Α., με βάση τα στοιχεία από τις δηλώσεις των φορολογουμένων και διερευνά τη σχέση ανάμεσα στον οριακό φορολογικό συντελεστή και τη φοροδιαφυγή. Η έρευνα καταλήγει ότι η συσχέτιση μεταξύ οριακού φορολογικού συντελεστή και φοροδιαφυγής είναι θετική.

Οι Feld και Frey (2002) έστειλαν την έρευνά τους στις φορολογικές αρχές των είκοσι έξι (26) ελβετικών καντονιών, οι οποίες έπρεπε να απαντήσουν σε συγκεκριμένες ερωτήσεις. Από την επεξεργασία των απαντήσεων προέκυψαν ενδιαφέροντα συμπεράσματα. Συγκεκριμένα, η έρευνα έδειξε ότι η φορολογική συμμόρφωση οφείλεται σε σημαντικό βαθμό στη φορολογική ηθική. Αυτή όμως δεν είναι αποτέλεσμα μόνο της ανατροφής των ανθρώπων, αλλά εξαρτάται επίσης από την αλληλεπίδραση τους με τις φορολογικές αρχές, το νομικό σύστημα και το συνταγματικό περιβάλλον. Έδειξε επίσης ότι υπάρχει ένα σιωπηρό ψυχολογικό συμβόλαιο

μεταξύ των φορολογουμένων και των αρχών στην Ελβετία, το οποίο στηρίζεται σε μία σχέση εμπιστοσύνης μεταξύ τους και το οποίο ενισχύεται όταν οι φορολογούμενοι συμμετέχουν άμεσα στη λήψη πολιτικών αποφάσεων.

Ο Torgler (2003) χρησιμοποιεί δεδομένα από το World Values Survey (WVS) για να δείξει την αρνητική συσχέτιση μεταξύ φορολογικής ηθικής και φοροδιαφυγής. Και καινοτομεί, καθώς δεν παίρνει ως εξωγενή μεταβλητή τη φορολογική ηθική, αλλά διερευνά ποιοι παράγοντες τη διαμορφώνουν.

Ο Riahi-Belkaoui (2004) έκανε μία έρευνα σε 30 χώρες του κόσμου προσπαθώντας να βρει τους παράγοντες που προσδιορίζουν τη φορολογική ηθική. Τα ευρήματα της έρευνας δείχνουν υψηλότερη φορολογική συμμόρφωση στις χώρες που χαρακτηρίζονται από μεγάλη οικονομική ελευθερία, εύρωστη χρηματιστηριακή αγορά, αποτελεσματικούς νόμους ανταγωνισμού και χαμηλό ποσοστό σοβαρής εγκληματικότητας. Συνεπώς ένα ισχυρό μέτρο για την πάταξη της φοροδιαφυγής είναι η δημιουργία κλίματος υψηλής φορολογικής ηθικής, όπου θα διασφαλίζονται στους πολίτες τα οικονομικά τους δικαιώματα και η ασφαλής διαβίωση.

Ο Richardson (2006) επέκτεινε την έρευνα του Riahi-Belkaoui (2004) παίρνοντας για την ανάλυσή του στοιχεία από σαράντα πέντε (45) χώρες. Σκοπός του ήταν να διερευνήσει τους δεκατέσσερις (14) παράγοντες της φοροδιαφυγής που εντόπισαν με την έρευνά τους οι Jackson και Milliron (1986). Από την έρευνά του προκύπτει ότι ο πιο ισχυρός παράγοντας που αυξάνει τη φοροδιαφυγή είναι η πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος, ενώ υπάρχει αρνητική συσχέτιση μεταξύ γενικής εκπαίδευσης και φοροδιαφυγής, αλλά και φορολογικής ηθικής και φοροδιαφυγής. Τέλος οι μισθωτοί φοροδιαφεύγουν λιγότεροι σε σχέση με τους φορολογουμένους που έχουν άλλες πηγές εισοδήματος και η αίσθηση ότι η φορολογική πολιτική είναι δίκαιη μειώνει τη φοροδιαφυγή.

Οι Alm και Trogler (2006), χρησιμοποιούν στοιχεία αρκετών ετών από το World Values Survey (WVS) για δεκαέξι (16) χώρες με σκοπό να προσδιορίσουν τους παράγοντες που επηρεάζουν τη φορολογική ηθική. Η έρευνα έγινε αρχικά μεταξύ ΗΠΑ και Ισπανίας και στη συνέχεια επεκτάθηκε και σε άλλες 14 ευρωπαϊκές χώρες και είχε ως αποτέλεσμα την ανάδειξη των διαφορετικών επιπέδων φορολογικής ηθικής μεταξύ τους. Στα συμπεράσματα της έρευνας είναι ότι η φορολογική ηθική μπορεί να αυξηθεί μέσω της εμπιστοσύνης σε θεσμικό και πολιτικο-οικονομικό επίπεδο, μέσω της αύξησης της συμμετοχής των πολιτών στην πολιτική αρένα και μέσω του θρησκευτικού αισθήματος.

Πειραματική προσέγγιση :

Οι Alm, Jackson και McKee (1992) χρησιμοποιούν φοιτητές για να συλλέξουν πειραματικά δεδομένα που θα τους βοηθήσουν στη διερεύνηση των παραγόντων που επηρεάζουν τη

φορολογική συμμόρφωση. Η έρευνά τους καταλήγει ότι η φορολογική συμμόρφωση αυξάνεται όταν αυξάνεται η πιθανότητα εντοπισμού, το εισόδημα και τα ανταποδοτικά οφέλη και μειώνεται όταν αυξάνεται ο φορολογικός συντελεστής. Μία αλλαγή στα πρόστιμα δείχνει να έχει μικρή επίδραση στη φορολογική συμμόρφωση.

Οι Alm, Sanchez και de Juan (1995) έκαναν ένα πείραμα, χρησιμοποιώντας ως υποκείμενα φοιτητές σε ΗΠΑ και Ισπανία, θέλοντας να προσδιορίσουν τους οικονομικούς και μη οικονομικούς παράγοντες της φορολογικής συμμόρφωσης. Τα αποτελέσματα του πειράματος έδειξαν ότι η φορολογική συμμόρφωση αυξάνει όταν αυξάνουν τα ποσοστά ελέγχων, καθώς και όταν αυξάνουν οι ποινές (αλλά μόνο σε υψηλά ποσοστά ελέγχων). Την ίδια επίδραση στη φορολογική συμμόρφωση έχει και η αύξηση των φορολογικών συντελεστών, κάτι που συμφωνεί με τις περισσότερες θεωρητικές έρευνες, αλλά έρχεται σε αντίθεση με κάποιες εμπειρικές και πειραματικές. Τέλος, η σύγκριση του επιπέδου της φορολογικής συμμόρφωσης μεταξύ των δύο χωρών διαφέρει σημαντικά μέσα από αρκετά πειράματα που έχουν πανομοιότυπο σχεδιασμό. Οι διαφορές αυτές δείχνουν την επίδραση των διαφορετικών κοινωνικών κανόνων που υπάρχουν μεταξύ των δύο χωρών στο επίπεδο της φορολογικής συμμόρφωσης.

2.3 Οι παράγοντες που θα απασχολήσουν τη δική μας έρευνα

Από όλους τους παράγοντες που οι έρευνες των τελευταίων δεκαετιών έχουν δείξει ότι επηρεάζουν τη ροπή των φορολογουμένων για φοροδιαφυγή, η παρούσα έρευνα επικεντρώνεται σε αυτούς που ακολουθούν. Για τον καθένα δίνονται κάποια στοιχεία σχετικά με το τί ακριβώς είναι, αλλά και τί έχουν δείξει οι ως τώρα έρευνες για τη συσχέτισή του με τη φορολογική συμμόρφωση.

2.3.1 Φορολογική Ηθική

Σύμφωνα με τους Alm και Torgler (2006), φορολογική ηθική είναι «οι ηθικές αρχές ή αξίες που έχουν τα άτομα σχετικά με την πληρωμή των φόρων τους». Η μη συμπερίληψη της φορολογικής ηθικής στα αρχικά θεωρητικά μοντέλα για τη φοροδιαφυγή έχει αναδειχθεί από πολλούς ερευνητές ως μία από τις βασικότερες αιτίες που αυτά δεν προβλέπουν το πραγματικό ύψος της (Alm and Torgler, 2011; Bobek and Hatfield, 2003; Torgler and Schneider, 2006; Traxler, 2010).

Οι Stankevicius και Leonas (2015) στην έρευνά τους καταλήγουν ότι όταν η φορολογική ηθική είναι υψηλή, τότε αναμένονται χαμηλά επίπεδα φοροδιαφυγής. Οι Bosco και Mittone (1997),

στο πείραμα που έκαναν έδειξαν ότι το ηθικό κόστος είναι αποτρεπτικό μέσο της φοροδιαφυγής. Οι Pantoja και Peñaloza (2014) στη δική τους έρευνα βρίσκουν ότι η σχέση ανάμεσα στις φορολογικές αρχές και τον φορολογούμενο, μεταξύ άλλων, χαρακτηρίζεται και από υποταγή στις ηθικές αρχές. Τα αποτελέσματα της έρευνας και του πειράματος των Cummings et al (2009) επιβεβαίωσαν την υπόθεση ότι η φορολογική ηθική ενισχύει τη φορολογική συμμόρφωση. Σημαντική συσχέτιση μεταξύ φορολογικής ηθικής και μεγέθους της παραοικονομίας έδειξε η έρευνα του Torgler (2005).

Από την πλειοψηφία των ερευνητών λοιπόν, μεταξύ φοροδιαφυγής και φορολογική ηθικής, προέκυψε αρνητική συσχέτιση.

2.3.2 Αντισταθμιστικά οφέλη

Ο όρος αντισταθμιστικά οφέλη αναφέρεται στην, από την πλευρά της κυβέρνησης, παροχή δημόσιων αγαθών ως ανταπόδοση προς τους φορολογούμενους για την πληρωμή των φόρων. Στη θεωρητική προσέγγιση που επιχειρεί ο Bordignon (1993), καταλήγει ότι η αίσθηση των φορολογουμένων ότι οι φόροι που πληρώνουν δεν χρησιμοποιούνται με το σωστό τρόπο από το κράτος, ώστε να λαμβάνουν ίσης αξίας δημόσια αγαθά, αυξάνει τη ροπή τους για φοροδιαφυγή. Αντίστοιχα, οι Alm, Jackson και McKee (1992), στο πείραμα που πραγματοποίησαν, κατέληξαν ότι η φορολογική συμμόρφωση αυξάνεται όταν οι πολίτες έχουν την αίσθηση ότι οι φόροι που πληρώνουν χρηματοδοτούν τα δημόσια αγαθά. Σε μία εμπειρική μελέτη που έγινε από τους Fjeldstad και Semboja (2001) στην Τανζανία, το συμπέρασμα ήταν ότι η μείωση ή η απουσία της παροχής δημόσιων αγαθών, μειώνει τη φορολογική συμμόρφωση των πολιτών. Σε μία άλλη εμπειρική μελέτη που έγινε, αυτή τη φορά, σε χώρες της Λατινικής Αμερικής, από τον Torgler (2005) προέκυψε ότι, όταν οι πολίτες νοιώθουν ότι το κράτος τους "κλέβει", με το να μην ξοδεύει σωστά τους φόρους που εισπράττει από αυτούς, τότε το ηθικό κόστος της φοροδιαφυγής μειώνεται και η φορολογική ηθική τους πλήττεται, με αποτέλεσμα τη μείωση της φορολογικής τους συμμόρφωσης. Στην εμπειρική μελέτη που πραγματοποίησαν οι Barone και Mocetti (2011) στην Ιταλία, έδειξαν ότι η στάση των φορολογουμένων απέναντι στην πληρωμή των φορολογικών τους υποχρεώσεων είναι καλύτερη όταν οι φόροι ξοδεύονται πιο αποτελεσματικά. Τέλος, στη Νέα Ζηλανδία έγινε από το Saad (2014), μία ακόμα εμπειρική έρευνα, οι συμμετέχοντες στην οποία αναφέρουν ότι η αρνητική αντίληψη που έχουν για το πώς το κράτος δαπανά τους φόρους που εισπράττει από αυτούς, τους ωθεί στη φοροδιαφυγή και τη φοροαποφυγή.

Από τις έρευνες που αναφέρονται εδώ, αλλά και από όσα είπαμε παραπάνω, προκύπτει ότι η πλειοψηφία των ερευνητών έχει καταλήξει ότι υπάρχει θετική συσχέτιση μεταξύ φοροδιαφυγής και αρνητικής αντίληψης σχετικά με την αξιοποίηση των εισπραττόμενων φόρων από το κράτος.

2.3.3 Υποκειμενικό φορολογικό βάρος

Το υποκειμενικό φορολογικό βάρος είναι η αίσθηση των φορολογουμένων σχετικά με το ύψος των φόρων που πληρώνουν. Η αίσθηση αυτή σύμφωνα με τον Wenzel (2003) διαμορφώνεται από τα άτομα, όταν αυτά προσπαθούν να αξιολογήσουν το φορολογικό τους βάρος συγκρίνοντάς το με αυτό των άλλων φορολογουμένων και κυρίως αυτών που θεωρούν ίσους σε οικονομικό επίπεδο. Αυτή κατά τον Wenzel (2003) είναι η περίπτωση της οριζόντιας δικαιοσύνης.

Σύμφωνα με το πείραμα των Spicer και Becker (1980) το ποσό της φοροδιαφυγής θα αυξηθεί όταν οι φορολογούμενοι νοιώθουν θύματα φορολογικής ανισότητας. Οι Fortin, Lacroix και Villeval (2007) στη έρευνά τους καταλήγουν ότι η αίσθηση φορολογικής αδικίας οδηγεί σε αύξηση της φοροδιαφυγής. Σε έρευνα που έκαναν οι Verboon και Goslinga (2009) σε μικροεπιχειρηματίες στην Ολλανδία βρήκαν ότι όταν οι προσωπικοί κανόνες (personal norms) είναι σε χαμηλό επίπεδο, η στάση απέναντι στη φορολογική συμμόρφωση είναι αρνητική και η πρόθεση για συμμόρφωση αδύναμη, όταν οι επιχειρηματίες θεωρούν το φορολογικό βάρος που τους αναλογεί ως άδικο. Ο Richardson (2006) αναφέρει ότι η αίσθηση πως η φορολογική πολιτική είναι δίκαιη μειώνει τη φοροδιαφυγή.

Από όλα αυτά λοιπόν προκύπτει θετική συσχέτιση μεταξύ του αισθήματος φορολογικής δικαιοσύνης και φορολογικής συμμόρφωσης.

2.3.4 Επίπεδο φορολογικής επιβάρυνσης

Το επίπεδο φορολογικής επιβάρυνσης αναφέρεται στο ύψος του φόρου που καλείται ο φορολογούμενος να πληρώσει στο κράτος, καθώς και στο ύψος των φορολογικών συντελεστών που ισχύουν. Είναι ένας πολύ σημαντικός παράγοντας, καθώς είναι από εκείνους που το κράτος ελέγχει άμεσα και άρα χρησιμοποιεί στην άσκηση της φορολογικής πολιτικής του.

Όπως αναφέραμε στην βιβλιογραφική επισκόπηση που προηγήθηκε, η συσχέτιση μεταξύ φοροδιαφυγής και φορολογικού συντελεστή είναι θετική στις περισσότερες εμπειρικές και πειραματικές έρευνες. Αυτό έρχεται σε σύγκρουση με κάποιες θεωρητικές προσεγγίσεις, όπως του Yitzhaki (1974) και του Feinstein (1991).

Ο Bordignon (1993) στη θεωρητική του ανάλυση καταλήγει ότι, η επίδραση του φορολογικού συντελεστή που βρίσκει, συμφωνεί με τα αποτελέσματα των εμπειρικών και πειραματικών ερευνών. Οι Ameyaw και Dzaka (2016), στην εμπειρική έρευνα που έκαναν στην Γκάνα, κατέληξαν σε θετική συσχέτιση μεταξύ φοροδιαφυγής και φορολογικού συντελεστή. Οι Freire-Seren και Panades (2013), στην ανακεφαλαιωτική τους έρευνα, αναφέρουν ότι, ακόμα και αν οι φορολογούμενοι συμπεριφέρονται όπως προβλέπουν οι εμπειρικές έρευνες, η αρνητική επίδραση της φοροδιαφυγής στα φορολογικά έσοδα δεν υπερσχύει της θετικής επίδρασης της αύξησης του φορολογικού συντελεστή. Συνεπώς, τα φορολογικά έσοδα θα αυξηθούν με την αύξηση του φορολογικού συντελεστή. Οι Alm, Jackson και McKee (1992) αναφέρουν μεγαλύτερη φορολογική συμμόρφωση, όταν οι πολίτες έχουν να κάνουν με χαμηλότερο φορολογικό συντελεστή. Οι Cerqueti και Corppier (2009) αποδεικνύουν ότι στη διερεύνηση της σχέσης μεταξύ φορολογικού συντελεστή και φορολογικών εσόδων παίζει ρόλο η επίδραση της ντροπής του να εντοπιστεί να διαπράττει παράνομη συναλλαγή (the “shame effect”). Στις χώρες με χαμηλό επίπεδο ντροπής, τα φορολογικά έσοδα αυξάνονται με την αύξηση του φορολογικού συντελεστή, και υπάρχει ένας οριακός φορολογικός συντελεστής στον οποίο ο ρυθμός αύξησης των φορολογικών αρχίζει να πέφτει. Αντίθετα, σε χώρες με υψηλό επίπεδο ντροπής, τα φορολογικά έσοδα αυξάνονται ως ένα σημείο και μετά μειώνονται. Συνεπώς, για όλες τις χώρες υπάρχει ένα βέλτιστο επίπεδο φορολογικής επιβάρυνσης, το οποίο επιτρέπει στις κυβερνήσεις να μεγιστοποιούν τα φορολογικά τους έσοδα.

Γενικά λοιπόν, η συσχέτιση φορολογικού συντελεστή και φοροδιαφυγής, διαφέρει μεταξύ κάποιων (όχι όλων) θεωρητικών και εμπειρικών/πειραματικών προσεγγίσεων. Ωστόσο, κατά κύριο λόγο, η συσχέτιση των δύο δείχνει να είναι θετική.

2.3.5 Πιθανότητα εντοπισμού και αίσθηση παρουσίας φορολογικών αρχών

Ως πιθανότητα εντοπισμού και αίσθηση παρουσίας των φορολογικών αρχών νοείται η αίσθηση των φορολογουμένων για την ενεργοποίηση των φοροεισπρακτικών μηχανισμών των κρατών στο κυνήγι της φοροδιαφυγής και η αντίληψη που σχηματίζουν για την πιθανότητα να εντοπιστούν σε περίπτωση μη συμμόρφωσης με τους φορολογικούς νόμους. Είναι ένας παράγοντας που επίσης ελέγχεται από το Κράτος, άρα αποτελεί ένα ακόμα μέσο στην άσκηση της φορολογικής πολιτικής μίας κυβέρνησης.

Οι Zaklan, Westerhoff και Stauffer (2009), χρησιμοποιώντας το μοντέλο Ising, κάνουν μία θεωρητική ανάλυση, στην οποία υποθέτουν ότι υπάρχουν μόνο δύο είδη φορολογουμένων, οι

ελικρινείς και οι φοροφυγάδες. Καταλήγουν ότι, άσχετα από το μέγεθος της επίδρασης που έχει η παρατήρηση της συμπεριφοράς των φορολογουμένων του κύκλου τους, οι πολίτες βελτιώνουν τη φορολογική τους συμμόρφωση όταν αυξάνεται η πιθανότητα να ελεγχθούν από τις φορολογικές αρχές. Μία άλλη μελέτη (Tagkalakis, 2013) που έγινε στην Ελλάδα, έδειξε ότι η εντατικοποίηση των φορολογικών ελέγχων οδηγεί σε αύξηση της φορολογικής συμμόρφωσης. Στις Η.Π.Α., η μελέτη των Dubin, Graetz και Wilde (1990), έδειξε ότι οι έλεγχοι, ως μέτρο αποτροπής της φοροδιαφυγής είναι αποδοτικοί. Σε μία πειραματική μελέτη, στην οποία συμμετείχαν φοιτητές του Πανεπιστημίου του Κολοράντο στις Ηνωμένες Πολιτείες (Alm, McClelland και Schulze, 1992), τα αποτελέσματα δείχνουν ότι η φορολογική συμμόρφωση είναι συνέπεια της υπερευαισθησίας ή της υπερεκτίμησης της χαμηλής πιθανότητας φορολογικού ελέγχου που στην πραγματικότητα υπάρχει. Ωστόσο, οι Pickhardt και Seibold (2014), καταλήγουν ότι για να καμφθεί η φοροδιαφυγή θα πρέπει να ανέβουν σημαντικά οι πιθανότητες ελέγχου, σε σχέση με τις ως τώρα παρατηρούμενες στις περισσότερες χώρες.

Προκύπτει λοιπόν θετική συσχέτιση της φορολογικής συμμόρφωσης με την πιθανότητα εντοπισμού και, ίσως το πιο σημαντικό, με την αίσθηση που έχουν οι πολίτες σχετικά με την πιθανότητα εντοπισμού.

2.3.6 Ποινές

Ο όρος ποινές εδώ περιλαμβάνει όλες τις μορφές τιμωρίας που επιλέγει το κράτος να επιβάλει σε όσους εντοπίζει να παραβιάζουν τη φορολογική νομοθεσία, είτε η τιμωρία έχει χρηματική μορφή είτε όχι.

Οι Alm, Jackson και McKee (1992) καταλήγουν στο πείραμά τους ότι οι ποινές έχουν μικρή επίδραση στη φορολογική συμμόρφωση. Σε άλλο πείραμα (Alm, Sanchez and De Juan, 1995) η φορολογική συμμόρφωση επηρεάζεται από την ποινή, κυρίως όταν υπάρχει υψηλή πιθανότητα εντοπισμού. Από μία σχετική έρευνα (Dubin, 2007) προκύπτει ότι η φυλάκιση και η αναστολή φυλάκισης έχουν μεγαλύτερη επίδραση από ότι οι χρηματικές ποινές. Οι Zaklan, Westerhoff and Stauffer (2009) μέσα από το μοντέλο τους καταλήγουν ότι οι ποινές μειώνουν τη φοροδιαφυγή. Τέλος, οι Ameyan και Dzaka (2016) στην έρευνα που έκαναν στην Γκάνα βρήκαν ότι οι ποινές είναι μεταξύ των παραγόντων που ενισχύουν τη φορολογική συμμόρφωση.

Η συσχέτιση λοιπόν μεταξύ ποινών και φοροδιαφυγής είναι αρνητική.

2.3.7 Κόστος συμμόρφωσης με τη φορολογική νομοθεσία

Σύμφωνα με τον Sandford (1995), ως κόστος συμμόρφωσης νοείται «το κόστος που προκαλείται στους φορολογούμενους στα πλαίσια συμμόρφωσης με το φορολογικό νόμο και τις οικονομικές αρχές.....κόστος που θα εξαφανιζόταν αν δεν υπήρχε ο φόρος.» Στο κόστος συμμόρφωσης περιλαμβάνονται εκτός από τα χρηματικά και άλλα, μη χρηματικά στοιχεία κόστους, όπως παραδείγματος χάρη ο χρόνος που απαιτείται για τη συμπλήρωση της φορολογικής δήλωσης ή την τακτοποίηση άλλων φορολογικών υποχρεώσεων.

Οι Eichfelder και Kegels (2012) σε μία εμπειρική έρευνα που πραγματοποίησαν στο Βέλγιο, βρήκαν στοιχεία που δηλώνουν μία σημαντική επίπτωση της συμπεριφοράς των αρχών στο μέγεθος της γραφειοκρατίας. Συγκεκριμένα αναφέρουν ότι οι υπολογισμοί τους δείχνουν ότι μία μη φιλική προς τον πελάτη διοίκηση, αυξάνει το κόστος φορολογικής συμμόρφωσης κατά περίπου 25%, κάτι που θα μπορούσε να έχει αρνητική επίδραση στο πώς αντιλαμβάνεται ο πολίτης τη δικαιοσύνη του φορολογικού συστήματος, με τις ανάλογες συνέπειες στη φορολογική συμμόρφωση. Σε ένα πείραμα που έγινε σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις στην Τανζανία (Mahangila, 2017) προέκυψε ότι το κόστος συμμόρφωσης με τη φορολογική νομοθεσία μπορεί να ευθύνεται για το μη ικανοποιητικό μέγεθος της φορολογικής συμμόρφωσης των μικρομεσαίων επιχειρηματιών. Στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής οι Erard και Ho (2003) πήραν στοιχεία από 34 διαφορετικές επαγγελματικές ομάδες και από τη στατιστική επεξεργασία προέκυψε ότι η φορολογική συμμόρφωση έχει μία ισχυρή αρνητική συσχέτιση με το βάρος της προετοιμασίας και υποβολής της φορολογικής δήλωσης.

Αν και γενικά η ερευνητική βιβλιογραφία, όσον αφορά στο κόστος συμμόρφωσης, ασχολήθηκε περισσότερο με τη μέτρησή του, παρά με τη συσχέτισή του με τη φοροδιαφυγή, ωστόσο οι έρευνες που έγιναν σε αυτή την κατεύθυνση δείχνουν ότι η συσχέτιση είναι θετική.

2.3.8 Διαφθορά

Διαφθορά είναι η κατάχρηση της εξουσίας που κατέχουν οι δημόσιοι λειτουργοί με σκοπό να αποκομίσουν προσωπικό όφελος.

Ο Torgler (2003) στην έρευνά του σε χώρες της Λατινικής Αμερικής βρίσκει ότι ένας από τους λόγους που θεωρούν τα άτομα ότι οδηγούνται στη φοροδιαφυγή είναι η διαφθορά. Οι Friedman και άλλοι (2000) αναφέρουν ότι οι χώρες με μεγαλύτερα επίπεδα διαφθοράς, έχουν μεγαλύτερα επίπεδα παραοικονομίας. Σε μία εμπειρική έρευνα, οι Litina και Palivos (2016) καταλήγουν ότι υπάρχει συσχέτιση μεταξύ της στάσης απέναντι στη φοροδιαφυγή και της πολιτικής διαφθοράς που αντιλαμβάνονται οι φορολογούμενοι. Οι Sanyal, Gang και Goswami (2000) βρίσκουν ότι

σε ένα διεφθαρμένο καθεστώς υπάρχουν διάφορες καταστάσεις που μπορούν να οδηγήσουν την κυβέρνηση σε απώλεια καθαρών φορολογικών εσόδων ως ένα μη αναμενόμενο αποτέλεσμα κάποιων εντατικοποιημένων φορολογικών προσπαθειών. Τέτοιες προσπάθειες είναι η διεύρυνση των φορολογικών ελέγχων, η αύξηση των φορολογικών συντελεστών ή ένας συνδυασμός και των δύο. Τέλος, οι Chander και Wilde (1993), στο μοντέλο τους καταλήγουν ότι ένα από τα μεγαλύτερα κόστη της διαφθοράς είναι η τάση της να νικά την αποτελεσματικότητα των κυβερνητικών πολιτικών, τόσο ως προς την ικανότητα της κυβέρνησης να εισπράττει τα φορολογικά έσοδα, όσο και στην ικανότητά της να εφαρμόζει τους φορολογικούς νόμους.

Συνεπώς και η διαφθορά είναι ένας παράγοντας που έχει θετική συσχέτιση με τη φοροδιαφυγή.

3. Η εμπειρική έρευνα της παρούσας εργασίας και τα αποτελέσματά της

3.1 Μεθοδολογία

Στο περιεχόμενο μιας οποιαδήποτε μελέτης εμφανίζεται ο τρόπος με τον οποίο ο ερευνητής χρησιμοποιεί τη γνώση για να δημιουργήσει γνώση. Υπάρχουν διάφορες φιλοσοφικές θέσεις και μεθοδολογικές προσεγγίσεις για τους τρόπους με τους οποίους θα πρέπει να παράγεται γνώση μέσω της έρευνας. Η παρούσα έρευνα εντάσσεται στο πλαίσιο του θετικισμού, όπου δεσπόζει η ποσοτική έρευνα.

Ο θετικισμός στηρίζεται στην αντίληψη ότι η πραγματικότητα υπάρχει και ότι είναι απτή και κατανοητή με τη χρήση της κατάλληλης τεχνολογίας. Οι ποσοτικές μέθοδοι μέτρησης σχετίζονται κυρίως με τη θετικιστική έρευνα των παρατηρούμενων γεγονότων. Τα γεγονότα αυτά, με τη σειρά τους δημιουργούν τις υποθέσεις (hypotheses), οι οποίες μπορούν είτε να υποστηριχθούν είτε να μην υποστηριχθούν από τα πορίσματα της έρευνας. Όταν αποδεικνύεται ότι οι υποθέσεις ισχύουν, τότε μπορούν να γενικευτούν και να χρησιμοποιηθούν για την πρόβλεψη παρόμοιων καταστάσεων σε παρεμφερείς συνθήκες (Bryman και Bell, 2011).

Το ερευνητικό εργαλείο που υιοθετήθηκε είναι το ερωτηματολόγιο. Χρησιμοποιήθηκε το ερωτηματολόγιο του Τάτσου (2011) και συγκεκριμένα οι ερωτήσεις του ερωτηματολογίου που πραγματεύονταν τους οκτώ παράγοντες τους φοροδιαφυγής, που αναλύσαμε παραπάνω⁴. Η διανομή του έγινε μέσω ανάρτησης σε ένα από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης (facebook), τόσο σε διάφορες ομάδες όσο και στο προσωπικό μου προφίλ, για το χρονικό διάστημα από 20

---

⁴ Το ερωτηματολόγιο που χρησιμοποιήθηκε βρίσκεται στο Παράρτημα Α.

έως 28/11/2017 και συγκεντρώθηκαν συνολικά 171 ερωτηματολόγια. Η ανάρτηση προσδιόριζε ότι η έρευνα απευθύνεται σε άτομα ηλικίας άνω των 25 ετών, που είναι ελεύθεροι επαγγελματίες/επιχειρηματίες ή μισθωτοί/συνταξιούχοι και είναι υπεύθυνοι για τη συμπλήρωση της φορολογικής δήλωσης στο νοικοκυριό. Συνεπώς, η μέθοδος δειγματοληψίας που χρησιμοποιήθηκε είναι η μη στατιστική και συγκεκριμένα η μέθοδος self-selection sampling κατά την οποία ο ερευνητής δημοσιοποιώντας την ανάγκη για συμμετέχοντες, δίνει τη δυνατότητα σε όσους το επιθυμούν να λάβουν μέρος στην έρευνα (Saunders et al, 2009). Πρόκειται λοιπόν για μία δειγματοληψία τύπου ευκολίας (convenience sampling type), η οποία επιλέχθηκε καθώς ο πληθυσμός της έρευνας είναι υπερβολικά μεγάλος, ώστε να μπορέσει να προκύψει αντιπροσωπευτικό στατιστικό δείγμα. Ειδικότερα, η έρευνα απευθύνεται σε όσους υποβάλλουν φορολογική δήλωση στις ελληνικές φορολογικές αρχές. Από τα στοιχεία που δημοσίευσε η Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων για το φορολογικό έτος 2016 υποβλήθηκαν έξι εκατομμύρια διακόσιες δέκα χιλιάδες τετρακόσιες πενήντα τέσσερις δηλώσεις ως την 1/11/2017 (ΑΑΔΕ, 2017). Καθώς η έρευνα, όπως προαναφέραμε, απευθύνεται σε όσους υποβάλλουν φορολογική δήλωση, γίνεται κατανοητό ότι μιλάμε για ένα υπερβολικά μεγάλο πληθυσμό, ώστε να μπορέσει να εξαχθεί αντιπροσωπευτικό στατιστικό δείγμα. Στους περιορισμούς της έρευνας είναι ότι η επιλογή του δείγματος δεν στηρίχθηκε στην τυχαία δειγματοληψία και άρα υπάρχει κίνδυνος συστηματικής μεροληψίας, καθώς και αδυναμία γενίκευσης των αποτελεσμάτων στον πληθυσμό. Επίσης, το γεγονός ότι η διανομή του ερωτηματολογίου έγινε μέσω του facebook, περιορίζει τους συμμετέχοντες στην έρευνα, στους χρήστες αυτού του μέσου κοινωνικής δικτύωσης και συνεπώς εγείρει ερωτήματα ως προς την αντιπροσωπευτικότητα του δείγματος, καθώς εκ των πραγμάτων αποκλείονται οι μη χρήστες του facebook. Τέλος, ένας ακόμη περιορισμός είναι και ο κίνδυνος να μην έγιναν κατανοητές κάποιες ερωτήσεις από τους συμμετέχοντες, μίας και η έρευνα δεν έγινε με τη μορφή συνεντεύξεων και συνεπώς δεν υπήρχε η δυνατότητα να δοθούν διευκρινίσεις κατά τη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου.

Ωστόσο, απώτερος στόχος της παρούσας έρευνας είναι η διερεύνηση της σχέσης των πεποιθήσεων για τη φοροδιαφυγή δύο μεγάλων ομάδων, με διαφορετική πηγή εισοδήματος, και όχι οι πεποιθήσεις του πληθυσμού ευρύτερα. Συνεπώς η διερεύνηση αυτής της σχέσης είναι λιγότερο εκτεθειμένη σε μεροληψία και η έρευνα μπορεί να θεωρηθεί σημαντικό πιλοτικό βήμα προς μία μεγαλύτερη σε έκταση έρευνα.

Συνοπτικά, η παρούσα έρευνα κάνει μία καταγραφή των απόψεων των συμμετεχόντων και μέσα σε αυτό το πλαίσιο εξετάζονται και συγκρίνονται οι πεποιθήσεις δύο μεγάλων ομάδων με διαφορετική πηγή εισοδήματος, οι μισθωτοί/συνταξιούχοι και οι ελεύθεροι επαγγελματίες/

επιχειρηματίες, σε σχέση με οκτώ παράγοντες που επηρεάζουν τη ροπή των φορολογουμένων για φοροδιαφυγή.

Η στατιστική ανάλυση που χρησιμοποιήθηκε περιλαμβάνει τον έλεγχο ανεξαρτησίας χ^2 , τον έλεγχο t-student της διαφοράς των μέσων για μη συσχετιζόμενα δείγματα, αλλά και για συσχετιζόμενα, την απλή ανάλυση διακύμανσης και τη διπλή ανάλυση διακύμανσης. Ας σημειωθεί ότι η περιγραφή των δεδομένων γίνεται κυρίως με συχνότητες και με επιλογές στην κλίμακα, όπου δεν είναι ξεκάθαρο εάν τα διαστήματα (αποστάσεις) που χωρίζουν αυτές τις επιλογές είναι ίδια μεταξύ τους. Σε αυτές τις περιπτώσεις προτιμήθηκε ο έλεγχος χ^2 . Σε περιπτώσεις όπου είναι πιο ξεκάθαρες οι αποστάσεις αυτών των επιλογών και ιδιαίτερα όταν η κλίμακα είναι επταβάθμια θεωρήθηκε ότι αυτές οι μεταβλητές είναι κλίμακας (scale variables) και επομένως υιοθετήθηκε ο έλεγχος t για ανεξάρτητα (μη συσχετιζόμενα) δείγματα. Στην περίπτωση όπου έγινε άθροιση των μεταβλητών σε μια μεταβλητή, και υπήρχε υψηλός βαθμός συσχέτισης (correlation) μεταξύ των δύο ομάδων, υιοθετήθηκε ο έλεγχος t για συσχετιζόμενα δείγματα.

Τα αποτελέσματα εξήχθησαν με τη βοήθεια του στατιστικού προγράμματος SPSS v21.

3.2 Στατιστική Επεξεργασία - Ανάλυση Αποτελεσμάτων

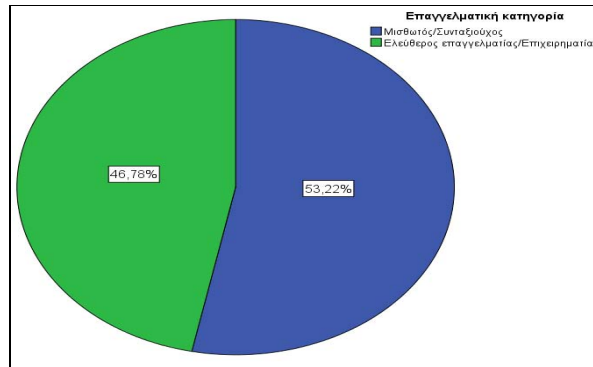
3.2.1 Περιγραφικά μεγέθη

Ο υπολογισμός των περιγραφικών στατιστικών μεγεθών (τάσεις και διασπορά των δεδομένων) των αντικειμένων του ερωτηματολογίου έγινε, όπως προείπαμε, με τη βοήθεια λογισμικού στατιστικής ανάλυσης κοινωνικών επιστημών SPSS v.21. Τα βασικά στατιστικά μεγέθη και μέτρα διασποράς υπολογίστηκαν για όλα τα αντικείμενα (ερωτήσεις) του ερωτηματολογίου. Πιο συγκεκριμένα τα δημογραφικά, ατομικά και επαγγελματικά στοιχεία των συμμετεχόντων στην έρευνα (ερωτήσεις 28-33 του ερωτηματολογίου) θεωρήθηκαν ως κατηγορικά δεδομένα (categorical data-nominal and ordinal) και η στατιστική περιγραφική τους ανάλυση βασίστηκε στις συχνότητες, στη διάμεσο και την επικρατούσα τιμή. Οι απαντήσεις για τα στοιχεία που βασίζονται στην κλίμακα Likert, θεωρήθηκαν ως δεδομένα διαστήματος (interval data), και υπολογίστηκε η μέση τιμή και η τυπική απόκλιση.

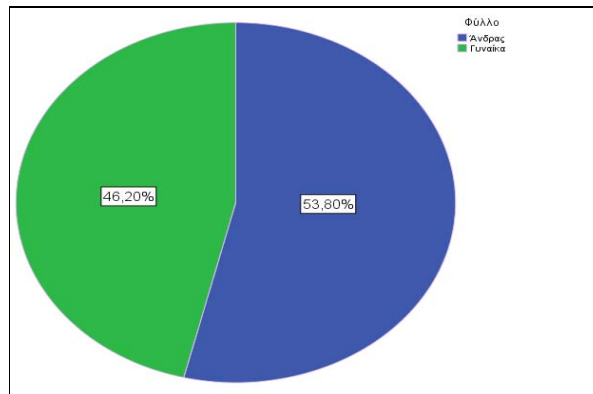
Με δεδομένο ότι τα ερωτήματα της έρευνας συνδέονται με δύο ομάδες, με διαφορετική πηγή εισοδήματος, η στατιστική ανάλυση εστίασε, τόσο στις δύο αυτές ομάδες, όσο και στο σύνολό τους, όπου κρίθηκε απαραίτητο. Για όρους ευκολίας διατύπωσης στο κείμενο, η ομάδα των ελεύθερων επαγγελματιών/επιχειρηματιών θα αναφέρεται ως πρώτη ομάδα και η ομάδα των μισθωτών/συνταξιούχων ως δεύτερη ομάδα.

Το διάγραμμα 1 απεικονίζει τα ποσοστά των δύο ομάδων. Το 53,22% των αποκρινόμενων, δηλαδή οι 91 στους 171, ανήκει στην κατηγορία των μισθωτών/συνταξιούχων (δεύτερη ομάδα), ενώ το 46,78% (80 στους 171) προέρχεται από την κατηγορία των ελεύθερων επαγγελματιών/επιχειρηματιών (πρώτη ομάδα). Περίπου τα ίδια ποσοστά αντιστοιχούν και στο φύλο, με τους άνδρες να είναι περισσότεροι από τις γυναίκες κατά 7,6% (Διάγραμμα 2).

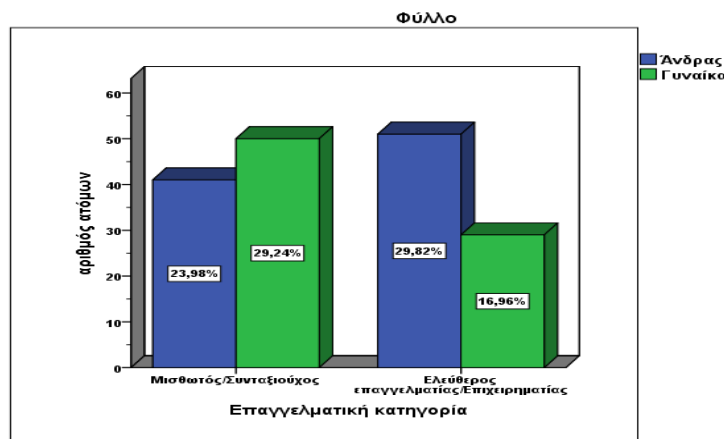
Διάγραμμα 1. Επαγγελματική κατηγορία

Διάγραμμα 2. Φύλο

Διάγραμμα 3. Φύλο ανά επαγγελματική κατηγορία

Στο διάγραμμα 3 παρουσιάζονται σε ιστόγραμμα τα ποσοστά των δύο φύλων που αντιστοιχούν στις δυο επαγγελματικές ομάδες. Οι άντρες της πρώτης ομάδας είναι περισσότεροι (29,82%) από αυτούς της δεύτερης ομάδας (23,98%), ενώ το αντίθετο συμβαίνει στις γυναίκες (19,96% έναντι 29,24%), όπου η διαφορά είναι αρκετά μεγαλύτερη.

Ο πίνακας 1 παραθέτει τις τρεις οικογενειακές καταστάσεις στο σύνολο των ερωτηθέντων, αλλά και ανά επαγγελματική ομάδα. Ξεκινώντας από το σύνολο (τελευταία σειρά του πίνακα), το μεγαλύτερο ποσοστό (77,2%) αντιστοιχεί στους έγγαμους ή με συμβίωση, ενώ αρκετά μικρότερο ποσοστό (19,3%) εμφανίζεται για τους άγαμους, και μόλις 3,5% για τους υπόλοιπους. Οι 132 που ανήκουν στην επιλογή «έγγαμος/συμβίωση» διαμοιράζονται ισομερώς στις δύο επαγγελματικές ομάδες (66 άτομα η κάθε μια). Τα 66 αυτά άτομα συνθέτουν το 72,5% για τη δεύτερη ομάδα και το 82,5% για την πρώτη ομάδα.

Πίνακας. 1 Οικογενειακή Κατάσταση

		Οικογενειακή κατάσταση			Σύνολο	
		Έγγαμος/συζεί με κάποιον	Άγαμος	Χήρος/διαζευγμένος (δεν συζεί με άλλον)		
Επαγγελματική κατηγορία	Μισθωτός/ Συνταξιούχος	Καταμέτρηση	66	20	5	91
		% στην Επαγγελματική κατηγορία	72,5%	22,0%	5,5%	100,0%
		% στην Οικογενειακή κατάσταση	50,0%	60,6%	83,3%	53,2%
		% επί του Συνόλου	38,6%	11,7%	2,9%	53,2%
	Ελ. Επαγγελματίας/ Επιχειρηματίας	Καταμέτρηση	66	13	1	80
		% στην Επαγγελματική κατηγορία	82,5%	16,3%	1,3%	100,0%
		% στην Οικογενειακή κατάσταση	50,0%	39,4%	16,7%	46,8%
		% επί του Συνόλου	38,6%	7,6%	0,6%	46,8%
Σύνολο	Καταμέτρηση	132	33	6	171	
	% στην Επαγγελματική κατηγορία	77,2%	19,3%	3,5%	100,0%	
	% στην Οικογενειακή κατάσταση	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
	% επί του Συνόλου	77,2%	19,3%	3,5%	100,0%	

Η διαφορά των ποσοστών για τους έγγαμους στις δύο ομάδες είναι 10% (82,5%-72,5%). Οι έγγαμοι στην πρώτη ομάδα υπερτερούν δηλαδή κατά 10% στους έγγαμους από τη δεύτερη ομάδα επαγγελματιών. Το αντίστροφο ισχύει για τους άγαμους, όπου το 22% αυτών ανήκει στη δεύτερη ομάδα, ενώ το 16,3% στη πρώτη ομάδα.

Όσον αφορά στο επίπεδο εκπαίδευσης, στο σύνολο των ερωτηθέντων, ένας στους τρεις (33,9%) είναι απόφοιτοι ΑΕΙ, ενώ τα ποσοστά εκείνων που έχουν ανώτερη εκπαίδευση και εκείνων που έχουν κάποιο μεταπτυχιακό ή διδακτορικό τίτλο είναι αντίστοιχα 29,2% και 28,7%. Από τους 171 του δείγματος, οι 13 έχουν επίπεδο μέσης εκπαίδευσης (7,6%) και ένας έχει κατώτερη εκπαίδευση (πίνακας 2).

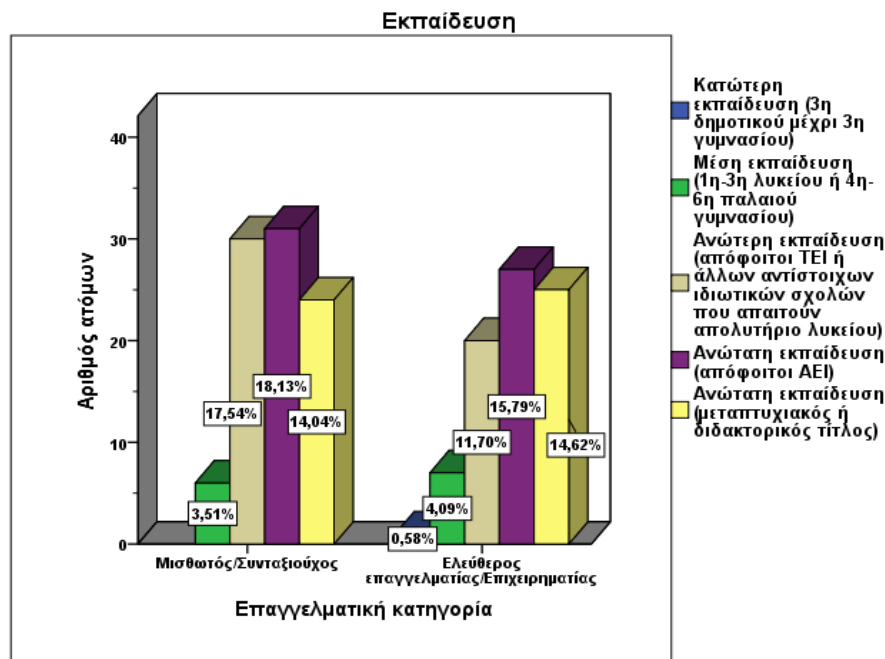
Πίνακας 2. Επίπεδο Εκπαίδευσης (n=171)

	Συχνότητα	Ποσοστό	Ποσοστό εγκύρων	Αθροιστικό ποσοστό
Κατώτερη εκπαίδευση (3η δημοτικού μέχρι 3η γυμνασίου)	1	0,6	0,6	0,6
Μέση εκπαίδευση (1η-3η λυκείου ή 4η-6η παλαιού γυμνασίου)	13	7,6	7,6	8,2
Ανώτερη εκπαίδευση (απόφοιτοι ΤΕΙ ή άλλων αντίστοιχων ιδιωτικών σχολών που απαιτούν απολυτήριο λυκείου)	50	29,2	29,2	37,4
Ανώτατη εκπαίδευση (απόφοιτοι ΑΕΙ)	58	33,9	33,9	71,3
Ανώτατη εκπαίδευση (μεταπτυχιακός ή διδακτορικός τίτλος)	49	28,7	28,7	100,0
Σύνολο	171	100,0	100,0	

Τα εν λόγω ποσοστά που αφορούν το σύνολο των αποκρινόμενων φαίνεται να κατανομούνται ομοιόμορφα ανάμεσα στις δύο κατηγορίες επαγγελματιών (διάγραμμα 4). Το μεγαλύτερο ποσοστό εμφανίζεται στους μισθωτούς/συνταξιούχους (18,3%) και αφορά εκείνους που έχουν ανώτατη εκπαίδευση. Το αντίστοιχο ποσοστό στην άλλη επαγγελματική ομάδα είναι σχεδόν 16%. Τα ποσοστά που κατέχουν κάποιο διδακτορικό ή κάποιο μεταπτυχιακό τίτλο είναι σχεδόν ίδια και στις δύο ομάδες, ενώ στην ανώτερη εκπαίδευση τα ποσοστά στη δεύτερη ομάδα (17,54%) είναι αισθητά μεγαλύτερα από ότι στην πρώτη ομάδα (11,78%). Σε γενικές γραμμές

τα μέλη του δείματός μας έχουν υψηλό επίπεδο μόρφωσης, αφού σχεδόν 2 στους 3 (63%) έχουν ανώτατη εκπαίδευση και πάνω από ένας στους τέσσερεις (29,2%) ανώτερη εκπαίδευση. Το στοιχείο της υψηλής εκπαίδευσης πιθανόν να αποτελεί θετικό στοιχείο για την έρευνα και συγκεκριμένα για το επίπεδο αμεροληψίας των απαντήσεων στις ερωτήσεις του ερωτηματολογίου.

Διάγραμμα 4.Επίπεδο Εκπαίδευσης ανά επαγγελματική κατηγορία

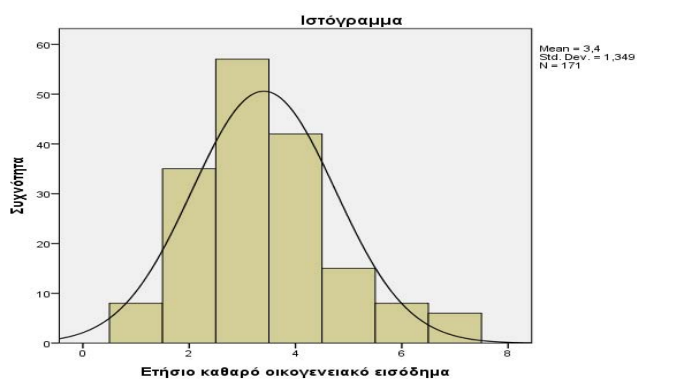
Το ετήσιο καθαρό εισόδημα αποτελεί μια σημαντική μεταβλητή του ερωτηματολογίου. Τυχόν μεγάλες διαφορές μεταξύ των δύο ομάδων μπορεί να έχουν αρνητικές επιπτώσεις στην εξαγωγή συμπερασμάτων για τους παράγοντες φοροδιαφυγής, καθότι θεωρητικά το εισόδημα αποτελεί διαμορφωτικό παράγοντα των φορολογικών εισφορών. Ο πίνακας 3 περιέχει τις συχνότητες και για τις δύο ομάδες. Το μείζον τμήμα του δείγματος (83%) ανήκει στις τέσσερεις πρώτες εισοδηματικές κλίμακες. Συγκεκριμένα, ένας στους τρεις (33,3%) έχει εισόδημα που κυμαίνεται μεταξύ 12.001-20.000 ευρώ, σχεδόν ένας στους τέσσερεις (24,6%) τοποθετείται στο εύρος 20.001-30.000 ευρώ, ενώ ένας στους πέντε στο εύρος 6.001-12.000 ευρώ. Μονοψήφιο είναι το ποσοστό (8,8%) για αυτούς που έχουν εισόδημα 30.001-40.000 ευρώ. Στην υψηλότερη κλίμακα ανήκει το 3,5% των ερωτηθέντων, ενώ στη χαμηλότερη το 4,7%.

Πίνακας 3. Εισοδηματικό Εύρος

	Συχνότητα	Ποσοστό	Ποσοστό έγκυρων	Αθροιστικό ποσοστό
Μέχρι 6.000 ευρώ	8	4,7	4,7	4,7
6.001-12.000 ευρώ	35	20,5	20,5	25,1
12.001-20.000 ευρώ	57	33,3	33,3	58,5
20.001-30.000 ευρώ	42	24,6	24,6	83,0
30.001-40.000 ευρώ	15	8,8	8,8	91,8
40.001-50.000 ευρώ	8	4,7	4,7	96,5
Πάνω από 50.000 ευρώ	6	3,5	3,5	100,0
Σύνολο	171	100,0	100,0	

Τα αποτελέσματα των συχνοτήτων του εισοδήματος δείχνουν ότι κατανέμονται ομοιόμορφα με βάση το εύρος που δόθηκε. Αυτό φαίνεται και από το παρακάτω ιστόγραμμα με την κατανομή να δείχνει ότι προσεγγίζει την κανονική κατανομή.

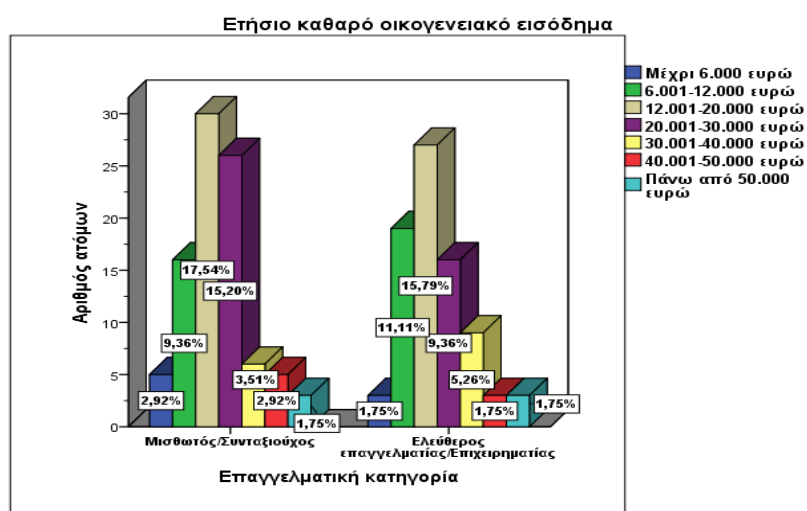
Διάγραμμα 5. Ετήσιο καθαρό οικογενειακό εισόδημα

Σχετικά με τις δύο ομάδες, το διάγραμμα 6 δείχνει ότι στο εύρος των εισοδημάτων 12.001-20.000 ευρώ και 20.001-30.000 ευρώ τα ποσοστά είναι μεγαλύτερα στους μισθωτούς/συνταξιούχους. Ειδικά στο εύρος εισοδήματος 20.001-30.000 ευρώ η δεύτερη ομάδα φαίνεται να υπερτερεί κατά 6 ποσοστιαίες μονάδες. Η κατηγορία των ελεύθερων επαγγελματιών/επιχειρηματιών υπερτερεί σε ποσοστά περίπου κατά 1,5% στο εισοδηματικό εύρος 6.001-12.000 ευρώ και στο εύρος 30.001-40.000 ευρώ. Στο αμέσως επόμενο εισοδηματικό επίπεδο, 40.001-50.000 ευρώ, υπερτερεί η δεύτερη ομάδα (2,92%) έναντι της πρώτης ομάδας (1,75%). Και στις δύο ομάδες το ποσοστό που ανήκει στο υψηλότερο εισοδηματικό επίπεδο (> 50,000) είναι ίδιο (1,75%).

Διάγραμμα 6. Ετήσιο καθαρό οικογενειακό εισόδημα

Πίνακας 4.Εισοδηματικό Εύρος ανά ομάδες

Ομάδα	Εύρος Εισοδήματος	Συχνότητα	Ποσοστό	Ποσοστό εγκύρων	Αθροιστικό ποσοστό
Μισθωτός/ Συνταξιούχ.	Μέχρι 6.000 ευρώ	5	5,5	5,5	5,5
	6.001-12.000 ευρώ	16	17,6	17,6	23,1
	12.001-20.000 ευρώ	30	33,0	33,0	56,0
	20.001-30.000 ευρώ	26	28,6	28,6	84,6
	30.001-40.000 ευρώ	6	6,6	6,6	91,2
	40.001-50.000 ευρώ	5	5,5	5,5	96,7
	Πάνω από 50.000 ευρώ	3	3,3	3,3	100,0
	Σύνολο	91	100,0	100,0	
Ελ. Επαγγελματίας/ Επιχειρηματίας	Μέχρι 6.000 ευρώ	3	3,8	3,8	3,8
	6.001-12.000 ευρώ	19	23,8	23,8	27,5
	12.001-20.000 ευρώ	27	33,8	33,8	61,3
	20.001-30.000 ευρώ	16	20,0	20,0	81,3
	30.001-40.000 ευρώ	9	11,3	11,3	92,5
	40.001-50.000 ευρώ	3	3,8	3,8	96,3
	Πάνω από 50.000 ευρώ	3	3,8	3,8	100,0
	Σύνολο	80	100,0	100,0	

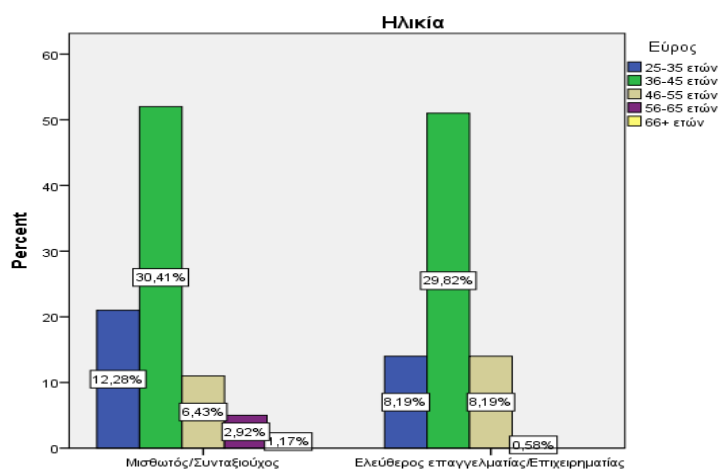
Σε γενικές γραμμές το εισοδηματικό εύρος παρουσιάζεται λίγο μεγαλύτερο στη δεύτερη ομάδα. Αν και η επικρατούσα τιμή (mode) και η διάμεσος (median) αντιστοιχεί και στις δύο ομάδες στο εύρος 12.001-20.000 ευρώ, ο μέσος είναι λίγο μεγαλύτερος στους μισθωτούς/συνταξιούχους (3,43 έναντι 3,38). Αυτό οφείλεται στα συγκριτικά μεγαλύτερα ποσοστά συχνοτήτων της δεύτερης ομάδας στο εύρος 20.001-30.000 ευρώ και στο εύρος 40.001-50.000 ευρώ (πίνακας 4).

Το τελευταίο δημογραφικό στοιχείο αφορά στην ηλικία (πίνακας 5). Το μείζον τμήμα των ερωτηθέντων (80,7%) τοποθετείται στο εύρος ηλικιών 25-35 ετών (20,5%) και 36-45 ετών (60,2%). Ένα ποσοστό της τάξης του 14,6% ανήκει στο ηλικιακό εύρος 46-55 ετών, ενώ μονοψήφια και μικρά ποσοστά παρουσιάζονται για τις ηλικίες 56-65 ετών (3,5%) και 66+ ετών (1,2%).

Πίνακας 5. Ηλικία

Ηλικία	Συχνότητα	Ποσοστό	Ποσοστό εγκύρων	Αθροιστικό ποσοστό
25-35 ετών	35	20,5	20,5	20,5
36-45 ετών	103	60,2	60,2	80,7
46-55 ετών	25	14,6	14,6	95,3
56-65 ετών	6	3,5	3,5	98,8
66+ ετών	2	1,2	1,2	100,0
Σύνολο	171	100,0	100,0	

Διάγραμμα 7. Ηλικία

Κρίνοντας από το παραπάνω ιστόγραμμα (διάγραμμα 7), οι ηλικιακές διαφορές μεταξύ των δυο ομάδων δεν φαίνονται σημαντικές. Ίσως αποτελεί εξαίρεση η πρώτη ηλικιακή ομάδα, όπου σε αυτή ανήκει το 12,28% της δεύτερης επαγγελματικής ομάδας και το 8,19% της πρώτης επαγγελματικής ομάδας.

3.2.2 Φορολογική Ηθική (Ερωτήσεις: 6, 9, 10, 15⁵)

Η ερώτηση 6 αφορά στις πεποιθήσεις των ερωτώμενων για την απόκρυψη μικρού μέρους εισοδήματος. Σχεδόν το ένα τρίτο των ελεύθερων επαγγελματιών/επιχειρηματιών (31,3%) επέλεξε «εξαρτάται», ενώ το 30% την επιλογή «κακό». Αξιοσημείωτο και το διψήφιο ποσοστό του 10% στην επιλογή «καλό» που ενδεχομένως να τυγχάνει περαιτέρω διερεύνησης. Αντίθετα, η δεύτερη ομάδα σημείωσε μια «ομαλότερη» κατανομή με τα μεγαλύτερα ποσοστά να συγκεντρώνονται στα αριστερά της κλίμακας. Το ένα τρίτο θεώρησε την απόκρυψη μικρού μέρους του εισοδήματος ως «κακό» και οι επιλογές «εξαρτάται» και «πολύ κακό» σημείωσαν σχεδόν παρόμοια ποσοστά, 22% και 23,1% αντίστοιχα. Η επιλογή καλό είχε μονοψήφιο ποσοστό (4,4%). Ο στατιστικός έλεγχος t για ανεξάρτητα δείγματα βρέθηκε μη στατιστικά σημαντικός (sign 0,612) σε επίπεδο $\alpha=5\%$ (βλ. παράρτημα), που σημαίνει ότι οι μέσοι όροι των δύο ομάδων δεν διαφέρουν.

Πίνακας 6

Ερώτηση 6: Πόσο καλό ή πόσο κακό πιστεύετε ότι είναι να κρύβει ένας φορολογούμενος ένα μικρό μέρος του εισοδήματός του;										
	Εξαρτάται	Πολύ κακό	Κακό	Ούτε καλό ούτε κακό	Καλό	M.O.	E.T.	Διαμ.	T.A.	x ² -test (sign.)
Μισθωτός/ Συνταξιούχος	22%	23,1%	33%	17,6%	4,4%	1,59	2	2,00	1,15	0,036
Ελεύθ. Επαγγελματίας/ Επιχειρηματίας	31,3%	7,5%	30%	21,3%	10%	1,71	0	2,00	1,37	

Ωστόσο, η κλίμακα που υιοθετείται στην εν λόγω ερώτηση περιλαμβάνει επιλογές που οι αποστάσεις τους δεν είναι βέβαιο ότι είναι ίδιες (πχ. «εξαρτάται» έως «πολύ κακό» και «πολύ

⁵ Η ερώτηση 15 είναι κοινή με τις ποινές και αναλύεται σε εκείνη την ενότητα

κακό» έως «κακό»). Στην παρούσα περίπτωση ο έλεγχος χ^2 μπορεί να θεωρηθεί πιο αξιόπιστος. Το αποτέλεσμα του εν λόγω ελέγχου (βλ. παράρτημα) παρουσιάστηκε στατιστικά σημαντικό (sign. $0,036 < 0,05$), δείχνοντας ότι οι πεποιθήσεις των δύο ομάδων σε επίπεδο συχνοτήτων διαφέρουν (δεν έχουν σχέση).

Στην ερώτηση 9 (πίνακας 7) παρουσιάζεται μια σειρά καταστάσεων, με στόχο να συλληφθεί η τοποθέτηση φορολογικών παραβάσεων, όπως φοροδιαφυγή, ακάλυπτη επιταγή, δωροδοκία, κατάχρηση, σε σχέση με άλλες αξιόποινες καταστάσεις. Η κλίμακα τέθηκε από το 1 (πιο αξιόποινη) έως το 9 (λιγότερο αξιόποινη). Στον πίνακα σημειώνονται με χρώμα τα μεγαλύτερα ποσοστά ώστε να είναι εύκολο να αξιολογηθεί και ως εικόνα η κατάταξη των εν λόγω καταστάσεων. Στις πρώτες θέσεις βρίσκονται η εγκατάλειψη θύματος (1^η), η απαγωγή (2^η), ο εμπρησμός (3^η), η οδήγηση υπό την επήρεια μέθης (4^η) και ακολουθεί η κατάχρηση (5^η), η φοροδιαφυγή (6^η) και η δωροδοκία (7^η), ενώ στις τελευταίες θέσεις βρίσκεται η ακάλυπτη επιταγή (8^η) και η κλοπή μοτοποδηλάτου (9^η). Είναι προφανές ότι πράξεις όπου διακυβεύεται η ανθρώπινη ζωή βρίσκονται στις πρώτες θέσεις.

Ο στατιστικός έλεγχος χ^2 (πίνακας 8) έδειξε ότι υπάρχουν διαφορές στις δύο ομάδες στην εγκατάλειψη θύματος σε τροχάιο και στη δωροδοκία.

Οι ελεύθεροι επαγγελματίες/επιχειρηματίες διαφοροποιούνται από τα μέλη της άλλης ομάδας κατατάσσοντας πρώτη αξιόποινη πράξη την απαγωγή και δεύτερη την εγκατάλειψη θύματος με διαφορά της τάξης του 5%. Κάτι τέτοιο είναι αναμενόμενο, καθώς η συγκεκριμένη ομάδα (5% της ομάδας) είναι περισσότερο εκτεθειμένη στην απαγωγή, πιθανόν λόγω οικονομικής ευρωστίας. Όσον αφορά στη δωροδοκία ο έλεγχος βρέθηκε στατιστικά σημαντικός για $\alpha=10\%$ και κοντά στο όριο του 5% (sign.=0,06).

Οι διαφορές φαίνεται να υπάρχουν στην επιλογή της δωροδοκίας ως περισσότερο αξιόποινης πράξης για τους ελεύθερους επαγγελματίες/επιχειρηματίες, από ότι για την άλλη επαγγελματική ομάδα. Το 25,2% την έχει τοποθετήσει στις τέσσερις πρώτες θέσεις ως αξιόποινη πράξη, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για τους μισθωτούς/συνταξιούχους είναι 8,8%. Το αντίστροφο συμβαίνει με την πράξη της φοροδιαφυγής, όπου το 18,7% των μισθωτών/συνταξιούχων την έχει τοποθετήσει στις 4 πρώτες θέσεις, ενώ το ποσοστό για την άλλη ομάδα είναι 12,6%.

Πίνακας 7

Κλίμακα ταξινόμησης	Ερώτηση 9: Ταξινομήστε τις παρακάτω πράξεις ξεκινώντας με αυτή που θεωρείτε πιο αξιόποινη (ποσοστό %)								
	Ελ.Επαγ./ Επιχ/ματίας	Απαγωγή	Οδήγηση αυτοκινήτου σε κατάσταση μέθης	Φοροδιαφυγή	Εμπρησμός	Εγκατάλειψη θύματος Σε τροχαίο ατύχημα	Ακάλυπτη επιταγή	Κλοπή μοτοποδηλάτου	Δωροδοκία
1	24,2	11	2,2	1,1	56	2,2	2,2	-	1,1
	38,8	7,5	1,3	2,5	33,8	6,3	7,5	1,3	-
2	30,8	26,4	2,2	6,6	24,2	3,3	2,2	3,3	1,1
	27,5	15	3,8	6,3	32,5	3,8	5	1,3	6,3
3	24,2	23,1	6,6	27,5	6,6	-	3,3	2,2	6,6
	12,5	23,8	2,5	28,7	6,3	3,8	3,8	8,8	10
4	5,5	19,8	7,7	31,9	5,5	5,5	4,4	3,3	16,5
	3,8	17,5	5	27,5	2,5	2,5	8,8	13,8	18,8
5	2,2	4,4	23,1	15,4	1,1	4,4	12,1	16,5	20,9
	-	10	22,5	12,5	3,8	6,3	5	13,8	26,3
6	1,1	4,4	14,3	8,8	-	14,3	8,8	25,3	23,1
	1,3	7,5	17,5	11,3	1,3	7,5	10	22,5	21,3
7	2,2	2,2	24,2	8,8	-	15,4	14,3	18,7	14,3
	5	6,3	16,3	8,8	3,8	17,5	12,5	21,3	8,8
8	6,6	4,4	6,6	-	2,2	33	14,3	22	11
	6,3	11,3	11,3	2,5	1,3	33,8	13,8	13,8	6,3
9	3,3	4,4	13,2	-	4,4	22	38,5	8,8	5,5
	5	1,3	20	-	15	18,8	33,8	3,8	2,5

Πίνακας 8

Κατάταξη	Αξιόποινες Πράξεις	Pearson χ^2
1	Εγκατάλειψη θύματος σε τροχαίο ατύχημα	0,023
2	Απαγωγή	0,303
3	Εμπρησμός	0,828
4	Οδήγηση αυτοκινήτου σε κατάσταση μέθης	0,166
5	Κατάχρηση	0,381
6	Φοροδιαφυγή	0,6
7	Δωροδοκία	0,063
8	Ακάλυπτη επιταγή	0,39
9	Κλοπή μοτοποδηλάτου	0,467

Σύμφωνα με τα ευρήματα του πρώτου σκέλους της ερώτησης 10 (πίνακας 9) μεγάλο ποσοστό των ερωτηθέντων συγκεντρώνεται στο αριστερό τμήμα της κλίμακας, διαφωνώντας με την άποψη ότι η φοροδιαφυγή δεν είναι σοβαρό παράπτωμα, καθώς δεν είναι επιζήμια παρά μόνο στην κυβέρνηση. Στην άποψη ότι οι φορολογούμενοι δεν πρέπει να δίνουν εθελοντικά πληροφορίες για τις δραστηριότητές τους, τα μεγαλύτερα ποσοστά εντοπίζονται στη μέση της κλίμακας (έτσι κι έτσι) και για τις δύο ομάδες εργαζομένων. Μια μικρή διαφοροποίηση μεταξύ των δύο επαγγελματικών κατηγοριών εμφανίζεται στην πεποίθηση ότι πρέπει να αναφέρονται ακόμα και μέλη της οικογένειας, εάν φοροδιαφεύγουν, όπου το 65% των ελεύθερων επαγγελματιών/ επιχειρηματιών διαφωνούν και το 20% βρίσκεται στη μέση της κλίμακας, ενώ περισσότεροι από το ένα τρίτο των μισθωτών διαφωνεί (απόλυτα 15,4% και αρκετά 22%), 36,3% αμφιταλαντεύεται και οι υπόλοιποι συμφωνούν (αρκετά 19,8% και απόλυτα 6,6%).

Ο στατιστικός έλεγχος χ^2 (πίνακας 9) έδειξε ότι οι δύο ομάδες διαφέρουν σημαντικά ($P < 0,05$) όταν πρόκειται να γίνει αναφορά στις φορολογικές αρχές σε περιπτώσεις εξαπάτησης και όταν δεν θα πρέπει να αναμένεται ο μέσος φορολογούμενος να υπακούει σε όλες τις φορολογικές του υποχρεώσεις εφόσον υπάρχουν «παραθυράκια» στη νομοθεσία. Στην πρώτη περίπτωση οι μισθωτοί/συνταξιούχοι τείνουν περισσότερο να συμφωνούν (56,1%), ενώ η άλλη ομάδα τείνει να διαφωνεί (65%). Στην περίπτωση της νομοθεσίας, το 63,8% της πρώτης ομάδας τείνει να συμφωνεί, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για τους μισθωτούς/συνταξιούχους αντιστοιχεί σε 45,1%. Σημαντικές διαφορές, αλλά σε επίπεδο εμπιστοσύνης 10%, βρέθηκαν και στις προτάσεις «Οι φορολογούμενοι δεν πρέπει να δίνουν εθελοντικά πληροφορίες για τις δραστηριότητές τους αν ο φορολογικός ελεγκτής δεν τους ρωτήσει ακριβώς πάνω στο θέμα

αυτό» και «Στη σχέση σου με την εφορία το σημαντικότερο πράγμα είναι να μην αποκαλυφθείς». Στην πρώτη πρόταση, τα ποσοστά των ελεύθ. επαγγελματιών/επιχειρηματιών που τείνουν να συμφωνούν είναι 45%, ενώ για την άλλη ομάδα είναι 25,3% . Σχεδόν παρόμοιες ποσοστιαίες διαφορές παρουσιάζονται και στην πρόταση που αφορά στις σχέσεις με την εφορία (36,3% έναντι 25,3%).

Ίσως θα πρέπει να αναφερθεί ότι στην πρόταση «Αφού η φοροδιαφυγή δεν βλάπτει κανέναν άλλο παρά την κυβέρνηση δεν είναι σοβαρό παράπτωμα» το 5,5% των μισθωτών/συνταξιούχων τείνουν να συμφωνούν ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για την άλλη ομάδα είναι 1,3%.

Πίνακας 9

Ερώτηση 10: Κατά πόσο συμφωνείτε ή διαφωνείτε με την καθεμία από τις παρακάτω φράσεις. Επιλέξτε την απάντηση που περιγράφει καλύτερα τη γνώμη σας.										
Αφού η φοροδιαφυγή δεν βλάπτει κανέναν άλλο παρά την κυβέρνηση δεν είναι σοβαρό παράπτωμα										
(ποσοστό %)	Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ αρκετά	Έτσι και έτσι	Συμφωνώ αρκετά	Συμφωνώ απόλυτα	M.O.	E.T.	Διαμ.	T.A.	x ² -test (sign.)
Μισθωτός/ συνταξιούχος	48,4	34,1	12,1	4,4	1,1	0,76	0	1,00	0,91	0,207
Ελ. επαγγελματίας / επιχειρηματίας	36,3	46,3	16,3	1,3	-	0,83	1	1,00	0,74	
Οι φορολογούμενοι δεν πρέπει να δίνουν εθελοντικά πληροφορίες για τις δραστηριότητές τους αν ο φορολογικός ελεγκτής δεν τους ρωτήσει ακριβώς πάνω στο θέμα αυτό.										
(ποσοστό %)	Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ αρκετά	Έτσι και έτσι	Συμφωνώ αρκετά	Συμφωνώ απόλυτα	M.O.	E.T.	Διαμ.	T.A.	x ² -test (sign.)
Μισθωτός/ συνταξιούχος	12,1	20,9	41,8	14,3	11,0	1,91	2	2,00	1,13	0,094

Ελ. επαγγελματίας / επιχειρηματίας	6,3	16,3	32,5	27,5	17,5	2,34	2	2,00	1,13	
Πρέπει να αναφέρουμε στις φορολογικές αρχές οποιονδήποτε τις εξαπατά ακόμη και αν πρόκειται για μέλη της οικογένειάς μας										
(ποσοστό %)	Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ αρκετά	Έτσι και έτσι	Συμφωνώ αρκετά	Συμφωνώ απόλυτα	M.O.	E.T.	Διαμ.	T.A.	χ^2 -test (sign.)
Μισθωτός/ συνταξιούχος	15,4	22,0	36,3	19,8	6,6	1,8	2	2,00	1,13	0,02
Ελ. επαγγελματίας / επιχειρηματίας	32,5	32,5	20,0	15,0	-	1,18	0	1,00	1,05	
Λαμβάνοντας υπόψη το υψηλό κόστος ζωής, σε αυτούς που φοροδιαφεύγουν θα πρέπει να επιβάλλεται πρόστιμο, αλλά όχι πολύ αυστηρή ποινή										
(ποσοστό %)	Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ αρκετά	Έτσι και έτσι	Συμφωνώ αρκετά	Συμφωνώ απόλυτα	M.O.	E.T.	Διαμ.	T.A.	χ^2 -test (sign.)
Μισθωτός/ συνταξιούχος	22,0	29,7	14,3	28,6	5,5	1,66	1	1,00	1,26	0,321
Ελ. επαγγελματίας / επιχειρηματίας	13,8	26,3	21,3	27,5	11,3	1,96	3	2,00	1,25	
Στη σχέση σου με την εφορία το σημαντικότερο πράγμα είναι να μην αποκαλυφθείς										
(ποσοστό %)	Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ αρκετά	Έτσι και έτσι	Συμφωνώ αρκετά	Συμφωνώ απόλυτα	M.O.	E.T.	Διαμ.	T.A.	χ^2 -test (sign.)
Μισθωτός/ συνταξιούχος	37,4	36,3	18,7	6,6	1,1	0,98	0	1,00	0,97	0,080

Ελ. επαγγελματίας / επιχειρηματίας	23,8	33,8	22,5	13,8	6,3	1,45	1	1,00	1,18	
Υπάρχουν τόσα "παραθυράκια" που ευνοούν τους πλούσιους, ώστε δεν πρέπει να αναμένεται από το μέσο φορολογούμενο να υπακούσει σε όλες του τις φορολογικές υποχρεώσεις										
(ποσοστό %)	Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ αρκετά	Έτσι και έτσι	Συμφωνώ αρκετά	Συμφωνώ απόλυτα	M.O.	E.T.	Διαμ.	T.A.	χ^2 -test (sign.)
Μισθωτός/ συνταξιούχος	17,6	16,5	20,9	29,7	15,4	2,09	3	2,00	1,34	0,002
Ελ. επαγγελματίας / επιχειρηματίας	8,8	17,5	10,0	22,5	41,3	2,7	4	3,00	1,39	
Ένα άτομο που δεν πληρώνει φόρο δεν μπορεί να κατηγορηθεί για αυτό σε ηθικό επίπεδο εφόσον έκανε χρήση των "παραθύρων" του νόμου										
(ποσοστό %)	Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ αρκετά	Έτσι και έτσι	Συμφωνώ αρκετά	Συμφωνώ απόλυτα	M.O.	E.T.	Διαμ.	T.A.	χ^2 -test (sign.)
Μισθωτός/ συνταξιούχος	24,2	27,5	24,2	14,3	9,9	1,58	1	1,00	1,27	0,143
Ελ. επαγγελματίας / επιχειρηματίας	18,8	22,5	16,3	22,5	20,0	2,03	1	2,00	1,42	

3.2.3 Αντισταθμιστικά οφέλη (Ερώτηση: 14)

Στην ερώτηση αν το κράτος δαπανά τα χρήματα των φορολογούμενων με σύνεση ή όχι το 95,3% απάντησε «όχι» και μόνο το 4,7% «ναι» (πίνακας 10).

Πίνακας 10

	Συχνότητα	Ποσοστό	Ποσοστό εγκύρων	Αθροιστικό ποσοστό
OXI	163	95,3	95,3	95,3
ΝΑΙ	8	4,7	4,7	100,0
Σύνολο	171	100,0	100,0	

Η μεγάλη διαφορά μεταξύ «ναι» και «όχι» αντανακλάται και στις δυο ομάδες (πίνακας 11), των οποίων οι απόψεις ταυτίζονται.

Πίνακας 11. Ερώτηση 14 ανά επαγγελματική κατηγορία

Ομάδα		Συχνότητα	Ποσοστό	Ποσοστό εγκύρων	Αθροιστικό ποσοστό
Μισθωτός/ συνταξιούχος	OXI	87	95.6	95.6	95.6
	ΝΑΙ	4	4.4	4.4	100.0
	Σύνολο	91	100.0	100.0	
Ελ. επαγγελματίας/ επιχειρηματίας	OXI	76	95.0	95.0	95.0
	ΝΑΙ	4	5.0	5.0	100.0
	Σύνολο	80	100.0	100.0	

3.2.4 Υποκειμενικό φορολογικό βάρος (Ερωτήσεις: 2, 3)

Το φορολογικό βάρος εκπροσωπείται από δύο ερωτήσεις (πίνακας 12), οι οποίες ρωτούν τους πολίτες εάν ο φόρος που πληρώνουν είναι μεγάλος σε σχέση με άλλους πολίτες αλλά και σε σχέση με το ευρύτερο περιβάλλον, όπως οι ίδιοι το αφουγκράζονται. Με βάση την εξαβάθμια κλίμακα των ερωτήσεων και τις συχνότητες των απαντήσεων που αντιστοιχούν σε αυτές, οι δύο ομάδες δείχνουν να μη διαφέρουν σημαντικά. Οι διαφορές στην ερώτηση 3 μπορούν να χαρακτηριστούν μικρές, όπου το ποσοστό αυτών που θεωρούν κανονικό το ποσό του φόρου εισοδήματος είναι σχεδόν 32% για τους μισθωτούς/συνταξιούχους και 26,3% για τους ελ. επαγγελματίες/επιχειρηματίες. Στην ίδια ερώτηση το ποσοστό αντιστρέφεται με 31,3% των ελ. επαγγελματιών/επιχειρηματιών να επιλέγουν ότι είναι πολύ υψηλό και το 25,3% της άλλης επαγγελματικής ομάδας να θεωρηθεί, επίσης, ότι είναι πολύ υψηλό. Η επικρατούσα επιλογή και για τις δύο ομάδες είναι ότι πληρώνουν αρκετά υψηλούς φόρους (E.T.=4). Η τάση, με βάση τους μέσους όρους είναι ότι η πρώτη ομάδα θεωρεί τους φόρους λίγο υψηλότερους από

ότι η δεύτερη ομάδα. Ωστόσο, αυτή η διαφορά μπορεί να θεωρηθεί αμελητέα, γεγονός που αποδεικνύεται από την έλλειψη στατιστικής σημαντικότητας του ελέγχου t, όπου και στις δύο ερωτήσεις βρέθηκε μη στατιστικά σημαντικός ($p>0,05$).

Πίνακας 12. Ερωτήσεις 2,3

Ερώτηση 3: Σε σύγκριση με άλλους φορολογούμενους που έχουν το ίδιο εισόδημα με το δικό σας πιστεύετε ότι το ποσό του φόρου εισοδήματος που εσείς πληρώνεται είναι....											
		Πολύ χαμηλό	Αρκετά Χαμηλό	Κανονικό	Αρκετά υψηλό	Πολύ υψηλό	M.O.	E.T.	Διαμ.	T.A.	T-test (sign.)
Μισθωτός/ συνταξιούχος	5,5	1,1	-	31,9	36,3	25,3	3,7	4	4	1,21	0,723
Ελ. επαγγελματίας/ επιχειρηματίας	7,5	-	-	26,3	35,0	31,3	3,75	4	4	1,32	
Ερώτηση 2: Σε σχέση με αυτά που γενικά βλέπετε γύρω σας, πιστεύετε ότι το ποσό του φόρου εισοδήματος που εσείς πληρώνετε είναι.....											
		Πολύ χαμηλό	Αρκετά	Κανονικό	Αρκετά υψηλό	Πολύ υψηλό	M.O.	E.T.	Διαμ.	T.A.	T-test (sign.)
Μισθωτός/ συνταξιούχος	-	-	-	14,3	45,1	40,7	4,26	4	4	0,7	0,642
Ελ. επαγγελματίας/ επιχειρηματίας	-	-	-	11,3	46,3	42,5	4,31	4	4	0,67	

3.2.5 Επίπεδο φορολογικής επιβάρυνσης (ερωτήσεις: 1,11,12)

Είναι προφανές ότι και οι δύο ομάδες θεωρούν το επίπεδο φορολογικής επιβάρυνσης πολύ υψηλό. Η επικρατούσα τιμή αντιστοιχεί στην επιλογή «πολύ υψηλό», αλλά και τα ποσοστά που αντιστοιχούν στην επιλογή «αρκετά υψηλό» είναι σημαντικά (πίνακας 13). Κανένας από τους αποκρινόμενους δεν επέλεξε κάποια επιλογή από την αριστερή πλευρά της κλίμακας. Ένα

άτομο από την πρώτη ομάδα θεώρησε ότι η φορολογική επιβάρυνση είναι κανονική. Ο στατιστικός έλεγχος t έδειξε ότι δεν υπάρχουν διαφορές στις απόψεις των δύο ομάδων, όσον αφορά στη φορολογική επιβάρυνση. Ας σημειωθεί ότι ο έλεγχος Levene (βλ. παράρτημα) έδειξε ότι οι δυο ομάδες δεν έχουν ίδιες διακυμάνσεις και επιλέχθηκε το αποτέλεσμα του ελέγχου t (equal variances assumed). Ωστόσο, αυτό μπορεί να οφείλεται σε κάποια ακραία τιμή (ένα άτομο επέλεξε «κανονικό» με δεδομένη τη συγκέντρωση των δεδομένων στο δεξί τμήμα της κατανομής).

Πίνακας 13. Ερώτηση 1

Ποια είναι η γνώμη σας σχετικά με το γενικό επίπεδο της φορολογικής επιβάρυνσης στη χώρα μας											
	Δεν γνωρίζω	Πολύ χαμηλό	Αρκετά Χαμηλό	Κανονικό	Αρκετά υψηλό	Πολύ υψηλό	M.O.	E.T.	Διαμ.	T.A.	T-test (sign.)
Μισθωτός/ συνταξιούχος	-	-	-	-	28,6	71,4	4,71	5	5	0,45	0,386
Ελ. επαγγελματίας/ επιχειρηματίας	-	-	-	1,3	32,5	66,3	4,65	5	5	0,51	

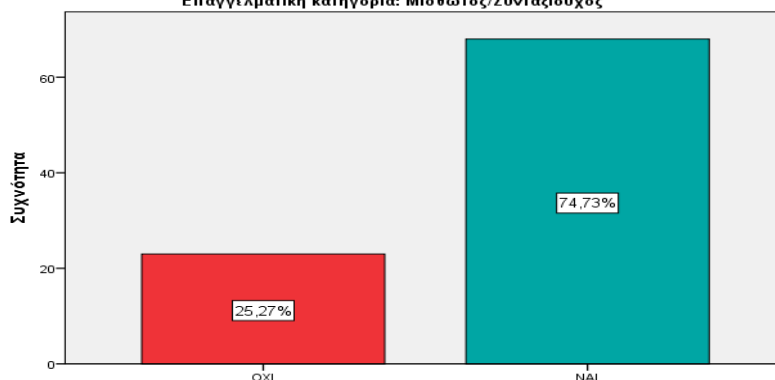
Στην ερώτηση «Αν γινόταν κάποια μείωση των φορολογικών συντελεστών, πιστεύετε ότι θα περιορίζονταν τα φαινόμενα της φοροδιαφυγής;» η συντριπτική πλειοψηφία των αποκρινόμενων και στις δύο ομάδες ήταν θετικά αποκρινόμενοι (διαγράμματα 7, 8). Ωστόσο, τα ποσοστά που επέλεξαν «ναι» και «όχι» φαίνεται να διαφέρουν στις δύο ομάδες.

Η τιμή του ελέγχου t είναι στατιστικά σημαντική ($p < 0,05$) και, επομένως, οι δύο ομάδες διαφέρουν ως προς τις απαντήσεις τους (βλ. παράρτημα για αποτελέσματα ελέγχου t). Δηλαδή το ποσοστό του 90% που ανήκει στην επιλογή «ναι» στην πρώτη ομάδα επαγγελματιών είναι σημαντικά διαφορετικό από το 75% της δεύτερης ομάδας.

Διάγραμμα 8. Μισθωτοί/Συνταξιούχοι

Αν γινόταν κάποια μείωση των φορολογικών συντελεστών, πιστεύετε ότι θα περιοριζόταν τα φαινόμενα της φοροδιαφυγής;

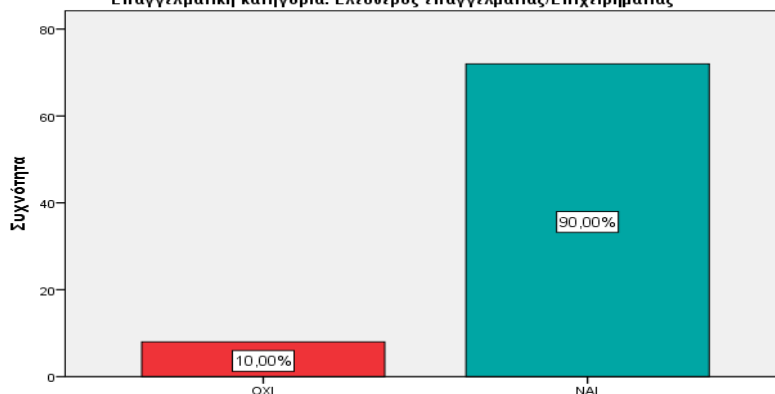
Επαγγελματική κατηγορία: Μισθωτός/Συνταξιούχος

Διάγραμμα 9. Ελ. επαγγελματίες/επιχειρηματίες

Αν γινόταν κάποια μείωση των φορολογικών συντελεστών, πιστεύετε ότι θα περιοριζόταν τα φαινόμενα της φοροδιαφυγής;

Επαγγελματική κατηγορία: Ελεύθερος επαγγελματίας/Επιχειρηματίας

Η επόμενη ερώτηση που αφορά το επίπεδο φορολογικής επιβάρυνσης αναφέρεται στο ποσοστό μείωσης των φορολογικών συντελεστών, ώστε να περιοριστούν τα φαινόμενα φοροδιαφυγής. Οπτικά δεν φαίνεται να υπάρχουν μεγάλες διαφορές μεταξύ των δύο ομάδων (πίνακας 14). Μια σημαντική διαφορά εντοπίζεται στην επιλογή της «μείωσης» της τάξης του 40-50%, όπου το 22% της πρώτης ομάδας την έχει επιλέξει, ενώ από τη δεύτερη ομάδα το αντίστοιχο ποσοστό είναι 12,1%. Ο μέσος όρος (μ.ο.) τοποθετείται και για τις δύο ομάδες στην επιλογή 20-30%, με μεγαλύτερο στην πρώτη ομάδα (μ.ο.=5,32), από ότι στη δεύτερη ομάδα (μ.ο.=4,92) επαγγελματιών. Ο στατιστικός έλεγχος t δεν απέρριψε τη μηδενική υπόθεση σε επίπεδο σημαντικότητας 5% ($\text{sign.}=0,165$) και, επομένως, οι δύο ομάδες δε διαφέρουν.

Πίνακας 14. Ερώτηση 12

Σε τί ποσοστό κατά τη γνώμη σας πρέπει να μειωθούν οι φορολογικοί συντελεστές ώστε να περιοριστούν τα φαινόμενα της φοροδιαφυγής;				
Ομάδα		Συχνότητα	Ποσοστό εγκύρων	Αθροιστικό ποσοστό
Μισθωτός/ Συνταξιούχος	Καμία μείωση	4	4.4	4.4
	0-5%	1	1.1	5.5
	5-10%	8	8.8	14.3
	10-15%	11	12.1	26.4
	15-20%	12	13.2	39.6
	20-30%	17	18.7	58.2
	30-40%	14	15.4	73.6
	40-50%	11	12.1	85.7
	50% +	13	14.3	100.0
	Σύνολο	91	100.0	
Ελ. επαγγελματίας/ επιχειρηματίας	Καμία μείωση	-	-	-
	0-5%	1	1.3	1.3
	5-10%	4	5.0	6.3
	10-15%	13	16.3	22.5
	15-20%	12	15.0	37.5
	20-30%	9	11.3	48.8
	30-40%	11	13.8	62.5
	40-50%	18	22.5	85.0
	50% +	12	15.0	100.0
	Σύνολο	80	100.0	

3.2.6 Πιθανότητα εντοπισμού και αίσθηση παρουσίας φορολογικών αρχών (ερωτήσεις: 4,7,8 και 17,18,19,20,21,22,23,24,25)

Ο παράγοντας της πιθανότητας εντοπισμού συντίθεται από τρεις ερωτήσεις. Η πρώτη αφορά τη γνώμη των αποκρινόμενων για τη φορολογική διοίκηση (πίνακας 15). Σχεδόν το 50% του συνόλου των αποκρινόμενων ανέφερε ότι η φορολογική διοίκηση δεν είναι καθόλου

αποτελεσματική. Από αυτό το ποσοστό το 52,7% αντιστοιχεί στη δεύτερη επαγγελματική ομάδα και το 47,5% στην πρώτη επαγγελματική ομάδα. Εξίσου μεγάλα παρουσιάζονται τα ποσοστά για εκείνους που θεωρούν ότι η διοίκηση είναι λίγο αποτελεσματική. Γενικά οι διαφορές μεταξύ των δύο επαγγελματικών κατηγοριών δείχνουν μικρές με εξαίρεση ίσως αυτούς που επέλεξαν ότι η διοίκηση είναι αρκετά αποτελεσματική, όπου οι ελ. επαγγελματίες/επιχειρηματίες ανήλθαν σε 8,8%, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για την άλλη επαγγελματική ομάδα ανήλθε σε 2,2%. Το αποτέλεσμα αυτό είναι λογικό με δεδομένο ότι η πρώτη ομάδα είναι περισσότεροι εκτεθειμένοι σε ελέγχους, από ότι οι μισθωτοί και οι συνταξιούχοι. Ωστόσο, και με βάση τις τιμές που λαμβάνει η διάμεσος, οι απαντήσεις της πρώτης ομάδας κινούνται προς το κέντρο της κλίμακας («λίγο αποτελεσματική»), ενώ των μισθωτών και συνταξιούχων τοποθετούνται με απόλυτη σαφήνεια στην επιλογή καθόλου αποτελεσματική. Οι μη σημαντικές στατιστικά διαφορές στις διακυμάνσεις των ποσοστών μεταξύ των δύο ομάδων επιβεβαιώνονται από τον στατιστικό έλεγχο χ^2 ($p > 0,01$).

Πίνακας 15. Ερώτηση 4

Ποιά είναι η γνώμη σας γενικά για τη φορολογική διοίκηση σχετικά με το πόσο αποτελεσματική είναι, ώστε να αποδίδονται οι πραγματικοί φόροι από τον κάθε φορολογούμενο;										
	Δεν γνωρίζω	Καθόλου αποτελεσματική	Λίγο αποτελεσματική	Αρκετά αποτελεσματική	Πολύ αποτελεσματική	M.O.	E.T.	Διαμ.	T.A.	X ² -test (sign.)
Σύνολο ομάδων	0,6	50,3	43,3	5,3	0,6	1,55	1	1	0,634	
Μισθωτός/ συνταξιούχος	-	52,7	44,0	2,2	1,1	1,52	1	1	1,21	0,219
Ελ. επαγγελματίας/ επιχειρηματίας	1,3	47,5	42,5	8,8		1,59	1	2	1,32	

Οι επόμενες δύο ερωτήσεις είναι πολλαπλών επιλογών με την ίδια πενταβάθμια κλίμακα (πίνακας 16). Η ανάλυση έγινε με βάση την κάθε μια επιλογή ξεχωριστά, αλλά και για το σύνολο της μεταβλητής (κίνδυνος αποκάλυψης). Στην πρώτη επιλογή, παρατηρούμε ότι, όταν

ο κίνδυνος να αποκαλυφθούν είναι μικρός, σχεδόν το 89% των αποκρινόμενων απάντησαν ότι οι περισσότεροι ή και όλοι οι φορολογούμενοι θα έκρυβαν ένα μικρό ποσό του εισοδήματός τους. Τα ποσοστά στις δύο ομάδες δεν διαφέρουν, με το μέσο όρο να είναι ελαφρώς μεγαλύτερος στους μισθωτούς/συνταξιούχους, οι οποίοι φαίνεται ότι πιστεύουν λίγο παραπάνω από τους ελ. επαγγελματίες/επιχειρηματίες ότι οι περισσότεροι θα έκρυβαν ένα μικρό ποσό του εισοδήματός τους.

Στη δεύτερη επιλογή, δηλαδή «να κρύψουν ένα σχετικά μεγάλο ποσό του εισοδήματός τους», παρατηρούμε ότι η τάση αρχίζει και βαίνει προς το αριστερό τμήμα της κατανομής. Τα ποσοστά που αντιστοιχούν στην επιλογή «όλοι οι φορολογούμενοι» έχουν μειωθεί αισθητά προσεγγίζοντας τα μονοψήφια ποσοστά. Τα ποσοστά όμως παραμένουν το ίδιο υψηλά στην επιλογή οι «περισσότεροι», με τους μισθωτούς/συνταξιούχους να εκφράζουν κατά 56% ότι οι περισσότεροι φορολογούμενοι θα αποκρύψουν ένα σχετικά μεγάλο ποσό του εισοδήματος, ενώ οι ελ. επαγγελματίες/επιχειρηματίες εκφράζουν την ίδια άποψη κατά 42,5%. Αυτή η διαφορά, της τάξης του 14,5%, δείχνει ότι η πρώτη ομάδα τείνει σε μικρότερο βαθμό να κρύψει ένα σχετικά μεγάλο ποσό του εισοδήματος από ότι η ομάδα των μισθωτών/συνταξιούχων. Η διαφορά αποτυπώνεται και στην εκτίμηση του μέσου όρου που είναι λίγο μεγαλύτερη στους μισθωτούς/συνταξιούχους. Γενικά η επικρατούσα επιλογή και των δύο ομάδων είναι ότι οι περισσότεροι θα πράξουν κατά αυτό τον τρόπο.

Στην επιλογή «να κρύψουν ένα αρκετά μεγάλο ποσό του εισοδήματος τους» τα ποσοστά στην κλίμακα «λίγοι» έχουν ανέβει σε διψήφια ποσοστά και μάλιστα υψηλά, ειδικά για τους ελεύθερους επαγγελματίες. Περίπου το 30% της πρώτης ομάδας ανήκει σε αυτήν την κλίμακα, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για τους μισθωτούς/συνταξιούχους προσεγγίζει το 20%.

Παρόλο που ο κίνδυνος να αποκαλυφθούν είναι μικρός, ένα σημαντικό ποσοστό (37,4%) του συνόλου των αποκρινόμενων υποστήριξε ότι «λίγοι» θα έκρυβαν ένα μεγάλο ποσό του εισοδήματός τους. Το ποσοστό αυτό διανέμεται σε 41,3% στην πρώτη ομάδα και σε 34,1% στη δεύτερη ομάδα. Τα ποσοστά της επιλογής «οι περισσότεροι» έχουν μειωθεί στο σύνολό τους κατά 5% σε σύγκριση με την προηγούμενη επιλογή «να κρύψουν ένα αρκετά μεγάλο ποσό τους εισοδήματός τους». Ωστόσο, τα ποσοστά που αντιστοιχούν στην επιλογή «όλοι οι φορολογούμενοι» έχουν αυξηθεί αναπάντεχα κατά 2%. Και εδώ ο μέσος όρος είναι λίγο μεγαλύτερος για την ομάδα των μισθωτών/συνταξιούχων, με την επικρατούσα επιλογή, στο σύνολο των αποκρινόμενων, να είναι η επιλογή «λίγοι» φορολογούμενοι θα απέκρυπταν πολύ μεγάλο ποσό εισοδήματος αν ο κίνδυνος αποκάλυψης ήταν μικρός.

Πίνακας 16. Ερώτηση 7

Πόσοι φορολογούμενοι πιστεύετε θα προέβαιναν σε μία από τις παρακάτω ενέργειες, αν πίστευαν ότι ο κίνδυνος να αποκαλυφθούν είναι μικρός;										
Να κρύψουν ένα μικρό ποσό του εισοδήματός τους										
	Κανένας φορολογούμενος	Λίγοι	Περίπου Οίμισοί	Οι περισσότεροι	Όλοι οι φορολογούμενοι	M.O.	E.T.	Διαμ.	T.A	T-test (sign.)
Σύνολο ομάδων	1,8	4,1	5,8	49,7	38,6	3,19	3,0	3,0	0,86	
Μισθωτός/ συνταξιούχος	-	4,4	4,4	52,7	38,5	3,25	3,0	3,0	0,739	0,332
Ελ.επαγγελματίας/ επιχειρηματίας	3,8	3,8	7,5	46,3	38,8	3,13	3,0	3,0	0,973	
Να κρύψουν ένα σχετικά μεγάλο ποσό του εισοδήματός τους										
	Κανένας φορολογούμενος	Λίγοι	Περίπου οι μισοί	Οι περισσότεροι	Όλοι οι φορολογούμενοι	M.O.	E.T.	Διαμ.	T.A	T-test (sign.)
Σύνολο ομάδων	1,2	8,2	29,2	49,7	11,7	2,63	3,0	3,0	0,84	
Μισθωτός/ συνταξιούχος	1,1	6,6	26,4	56,0	9,9	2,67	3,0	3,0	0,790	0,461
Ελ. επαγγελματίας/ επιχειρηματίας	1,3	10,0	32,5	42,5	13,8	2,58	3,0	3,0	0,897	
Να κρύψουν ένα αρκετά μεγάλο ποσό του εισοδήματός τους										
	Κανένας φορολογούμενος	Λίγοι	Περίπου οι μισοί	Οι περισσότεροι	Όλοι οι φορολογούμενοι	M.O.	E.T.	Διαμ.	T.A	T-test (sign.)
Σύνολο ομάδων	1,8	24,6	27,5	35,1	11,1	2,29	3,0	2,0	1,016	
Μισθωτός/ συνταξιούχος	1,1	19,8	34,1	34,1	11,0	2,34	2,0	2,0	0,957	0,509

Ελ.επαγγελματίας/ επιχειρηματίας	2,5	30,0	20,0	36,3	11,3	2,24	2,0	3,0	1,082	
Να κρύψουν ένα πολύ μεγάλο ποσό του εισοδήματός τους										
	Κανένας φορολογούμενος	Λίγοι	Περίπου οι μισοί	Οι περισσότεροι	Όλοι οι φορολογούμενοι	M.O.	E.T.	Διαμ.	T.A	T-test (sign.)
Σύνολο ομάδων	3,5	37,4	17,0	29,2	12,9	2,11	1,0	2,0	1,148	
Μισθωτός/ συνταξιούχος	2,2	34,1	20,9	30,8	12,1	2,16	2,0	1,0	1,098	0,471
Ελ. επαγγελματίας/ επιχειρηματίας	5,0	41,3	12,5	27,5	13,8	2,04	2,0	1,0	1,206	

Συνοπτικά, τα αποτελέσματα δείχνουν ότι παρόλο που ο κίνδυνος αποκάλυψης είναι μικρός, η επικρατούσα τάση είναι οι περισσότεροι να αποκρύψουν ένα μικρό ποσό εισοδήματος. Η εν λόγω τάση συνεχίζει να υφίσταται αν και βαίνει μειούμενη, όταν πρόκειται το ποσό αυτό να είναι σχετικά μεγάλο. Ωστόσο, μειώνεται όταν το εισόδημα, ως ποσό απόκρυψης, είναι αρκετά μεγάλο (περίπου οι μισοί από ότι οι περισσότεροι) ενώ όταν πρόκειται για πολύ μεγάλο ποσό απόκρυψης τότε η επικρατούσα άποψη είναι ότι λίγοι θα το αποκρύψουν.

Τα αποτελέσματα της διπλής ανάλυσης διακύμανσης έδειξαν ότι σε επίπεδο σημαντικότητας 5% δεν υπάρχουν διαφορές στις απόψεις των δυο επαγγελματικών κατηγοριών (sign.=0,129) (πίνακας 17). Επομένως, η επαγγελματική κατηγορία δε σημαίνει ότι διαφοροποιεί τα αποτελέσματα για την απόκρυψη εισοδήματος όταν ο κίνδυνος είναι μικρός. Ο παράγοντας επαγγελματική κατηγορία δεν είναι σημαντικός. Ωστόσο, υπάρχουν σημαντικές διαφορές μεταξύ των απόψεων στην κλίμακα (μεταβλητή «Μέγεθος») και στις δύο ομάδες ($p<0,05$) (πίνακας 17).

Ο έλεγχος πολλαπλών συγκρίσεων (βλ. παράρτημα) αναδεικνύει ότι δεν υπάρχουν διαφορές μεταξύ εκείνων των επιλογών που συνδέονται με την απόκρυψη «αρκετά μεγάλου εισοδήματος» και «πολύ μεγάλου εισοδήματος».

Πίνακας 17. Διπλή ANOVA

Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Corrected Model	119,024 ^a	4	29,756	31,472	,000
Intercept	4430,856	1	4430,856	4686,406	,000
Μέγεθος	116,835	3	38,945	41,191	,000
ΕΠΚΑΤΗΓ	2,190	1	2,190	2,316	,129
Error	641,974	679	,945		
Total	5223,000	684			
Corrected Total	760,999	683			

a. R Squared = ,156 (Adjusted R Squared = ,151)

Ο παρακάτω πίνακας (πίνακας 18) δείχνει τα ομοιογενή υποσύνολα. Οι δύο προαναφερόμενες επιλογές αποτελούν ένα υποσύνολο ενώ οι επιλογές «σχετικά μεγάλο» εισόδημα και «μικρό» εισόδημα συνιστούν από μόνες τους ένα διαφορετικό υποσύνολο. Ας σημειωθεί ότι τα τρία υποσύνολα είναι στατιστικώς σημαντικά διαφορετικά μεταξύ τους.

Πίνακας 18. Ομοιογενή Υποσύνολα

	Μέγεθος αποκ. εισοδ.	N	Subset		
			1	2	3
Tukey HSD ^{a,b}	Πολύ μεγάλο	171	2,1053		
	Αρκετά Μεγάλο	171	2,2924		
	Σχετικά Μεγάλο	171		2,6257	
	Μικρό	171			3,1930
	Sig.			,284	1,000

Χρησιμοποιώντας στην ANOVA όλες τις δημογραφικές μεταβλητές ως ελεγχόμενες (control variables) βρέθηκε ότι η μεταβλητή του επιπέδου εκπαίδευσης επηρεάζει τις αποκρίσεις. Η εν λόγω μεταβλητή διατηρήθηκε στο μοντέλο καθότι βρέθηκε στατιστικά σημαντική (sign=0,036 < p =0,05). Τα αποτελέσματα δεν άλλαξαν όσον αφορά στη σημασία των δυο επαγγελματικών κατηγοριών στη διαφοροποίηση των απόψεών τους για το μέγεθος απόκρυψης του εισοδήματος. Ωστόσο, η προηγούμενη μη διαφοροποίηση μεταξύ των επιλογών «αρκετά μεγάλο» και «πολύ μεγάλο» εισόδημα έπαψε να ισχύει σε επίπεδο 10% (sign.=0,075, βλ.

παράρτημα pairwise comparisons). Αυτό σημαίνει, ότι με δεδομένη τη θετική επίδραση της εκπαίδευσης (θετικό πρόσημο), το μεγαλύτερο επίπεδο εκπαίδευσης συμβάλει στην πιο ξεκάθαρη άποψη για το μέγεθος απόκρυψης του εισοδήματος. Επιπλέον, το χαμηλότερο επίπεδο σημαντικότητας που εκτιμήθηκε για την επαγγελματική κατηγορία ($sign.=0,141$), σε συνδυασμό με το θετικό πρόσημο, δείχνει ότι η εκπαίδευση συμβάλει στη σύγκλιση των απόψεων.

Τέλος, η Απλή Ανάλυση Διακύμανσης, για τις διαφορές μεταξύ των δύο κατηγοριών, για κάθε επιλογή της ερώτησης 7 (πίνακας 19), επιβεβαιώνει την αποδοχή της μηδενικής υπόθεσης, ότι δεν υπάρχουν διαφορές μεταξύ των δυο ομάδων ($sign.<0,05$).

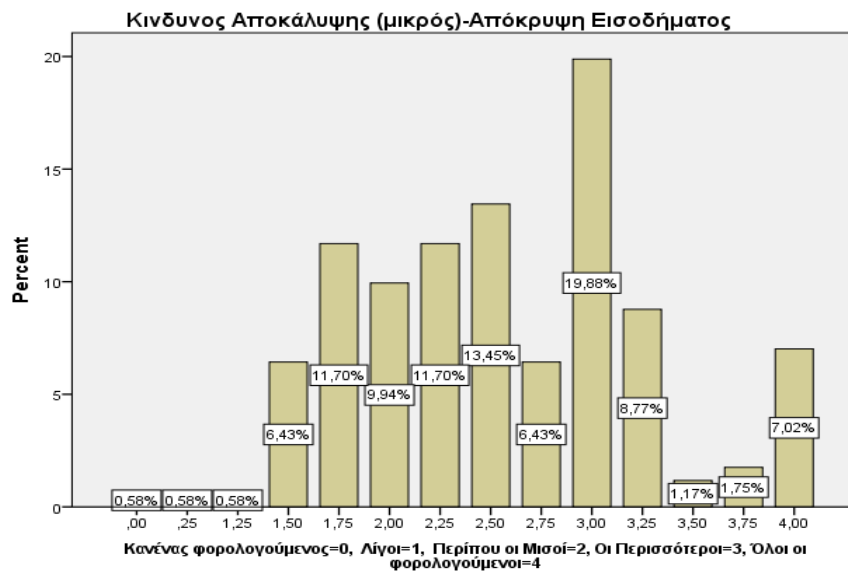
Πίνακας 19. Έλεγχος διαφορών μεταξύ των δύο επαγγελματικών ομάδων (ANOVA)

		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Πόσοι φορολογούμενοι θα απέκρυπταν μικρό ποσό εισοδήματος αν ο κίνδυνος αποκάλυψης ήταν μικρός	Between Groups	0,695	1	0,695	0,947	0,332
	Within Groups	123,937	169	0,733		
	Total	124,632	170			
Πόσοι φορολογούμενοι θα απέκρυπταν σχετικά μεγάλο ποσό εισοδήματος αν ο κίνδυνος αποκάλυψης ήταν μικρός	Between Groups	0,387	1	0,387	0,546	0,461
	Within Groups	119,660	169	0,708		
	Total	120,047	170			
Πόσοι φορολογούμενοι θα απέκρυπταν αρκετά μεγάλο ποσό εισοδήματος αν ο κίνδυνος αποκάλυψης ήταν μικρός	Between Groups	0,453	1	0,453	0,438	0,509
	Within Groups	174,927	169	1,035		
	Total	175,380	170			
Πόσοι φορολογούμενοι θα απέκρυπταν πολύ μεγάλο ποσό εισοδήματος αν ο κίνδυνος αποκάλυψης ήταν μικρός	Between Groups	0,690	1	0,690	0,522	0,471
	Within Groups	223,415	169	1,322		
	Total	224,105	170			

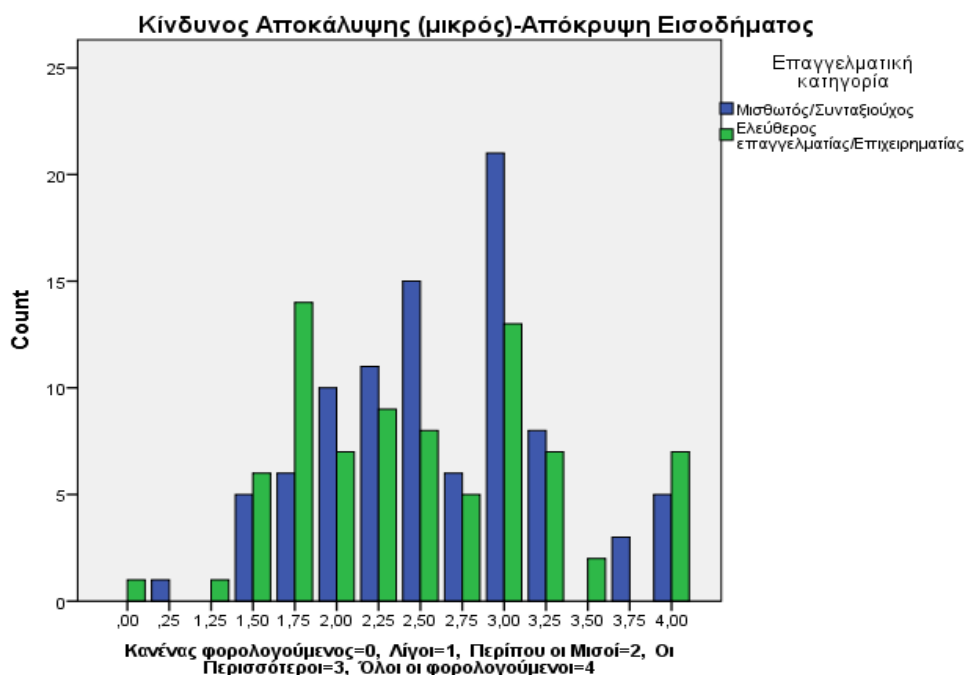
Η μετατροπή των τεσσάρων επιλογών της ερώτησης που αφορά την αποκάλυψη των φορολογούμενων, όταν κίνδυνος είναι μικρός, σε μια μεταβλητή εξήγαγε κάποια ενδιαφέροντα

αποτελέσματα. Με μέσο 2,55 και διάμεσο 2,50 (βλ. παράρτημα) η τάση, ανεξάρτητα από το μέγεθος απόκρυψης του εισοδήματος, βρίσκεται ακριβώς μεταξύ της επιλογής «περίπου οι μισοί» και «οι περισσότεροι». Ωστόσο, παρατηρούμε ότι ένα σημαντικό ποσοστό (19,88%) των αποκρινόμενων ανήκουν στην επιλογή της κλίμακας «οι περισσότεροι». Το παρακάτω ιστόγραμμα (διάγραμμα 9) απεικονίζει τις συχνότητες της συνολικής μεταβλητής του «μικρού κινδύνου αποκάλυψης» και το διάγραμμα 10 ανά επαγγελματική κατηγορία.

Διάγραμμα 10. Κίνδυνος Αποκάλυψης

Διάγραμμα 11. Κίνδυνος Αποκάλυψης ανά επαγγελματική κατηγορία

Στη συνολική μεταβλητή ο μέσος για την πρώτη ομάδα ανέρχεται σε 2,50, ενώ για τους μισθωτούς/συνταξιούχους σε 2,61 (βλ. παράρτημα).

Η διάμεσος είναι ίδια και για τις δύο ομάδες (2,5). Η διαφορά έγκειται στην επικρατούσα τιμή, όπου για τους ελ. επαγγελματίες/ επιχειρηματίες η επικρατούσα άποψη βρίσκεται μεταξύ της επιλογής «λίγοι» και «περίπου οι μισοί» (1,75), ενώ για τους μισθωτούς/συνταξιούχους στις δύο ομάδες είναι η επιλογή «περισσότεροι» (E.T.=3) (διάγραμμα 9). Ο στατιστικός έλεγχος t έδειξε ότι δεν υπάρχει διαφορά μεταξύ των ομάδων, με βάση τους μέσους όρους ($\text{sign.}=0,314 < 5\%$).

Ενώ η ερώτηση 7 κάνει αναφορά σε μικρό κίνδυνο αποκάλυψης, η ερώτηση 8 αναφέρεται σε μηδαμινή πιθανότητα αποκάλυψης («σχεδόν απίθανο να αποκαλυφθούν»).

Στην ανάλυση που ακολουθεί θα πραγματοποιηθεί και σύγκριση μεταξύ των δύο κινδύνων. Τα αποτελέσματα για την πρώτη επιλογή (απόκρυψη μικρού ποσού εισοδήματος) δείχνουν ότι η επικρατούσα άποψη είναι «όλοι οι φορολογούμενοι» θα αποκρύψουν ένα μικρό ποσό του εισοδήματος. Ας σημειωθεί ότι στην περίπτωση που υπήρχε μικρός κίνδυνος και όχι μηδαμινός, όπως τώρα, η επικρατούσα άποψη ήταν οι «περισσότεροι» και όχι «όλοι οι φορολογούμενοι». Πάντως τα ποσοστά, για τις δύο αυτές κλίμακες των δύο ερωτήσεων (7 και 8), είναι στο σύνολό τους ίδια. Δηλαδή βρίσκονται κοντά στο 90%.

Στη δεύτερη επιλογή, δηλαδή «απόκρυψη ενός σχετικά μεγάλου ποσού του εισοδήματος», φαίνεται να διαφέρουν με αυτά της προηγούμενης ερώτησης. Αν και η επικρατούσα τιμή και η διάμεσος είναι ίδιες, ο μέσος όρος εμφανίζεται μεγαλύτερος (>3), δείχνοντας ότι κατά μέσο όρο κυριαρχεί ξεκάθαρα η άποψη ότι οι περισσότεροι θα αποκρύψουν ένα μεγάλο ποσό του εισοδήματος (πίνακας 20). Τα ποσοστά ωστόσο, που αφορούν όλους τους φορολογούμενους δεν είναι διόλου αμελητέα. Το ποσοστό αυτό προσεγγίζει το 40% όταν, στην περίπτωση που ο κίνδυνος ήταν μικρός, έτεινε το ποσοστό να είναι μονοψήφιο (11,7%). Ο μέσος όρος εμφανίζεται μεγαλύτερος για τους μισθωτούς/συνταξιούχους, αλλά δεν είναι στατιστικά σημαντικά διαφορετικός από τον αντίστοιχο της άλλης επαγγελματικής ομάδας ($\text{sign.}=0,708 > 5\%$).

Πίνακας 20. Ερώτηση 8

Πόσοι φορολογούμενοι θα προέβαιναν σε μία από τις παρακάτω ενέργειες, αν πίστευαν ότι είναι σχεδόν απίθανο να αποκαλυφθούν;										
Να κρύψουν ένα μικρό ποσό του εισοδήματός τους										
	Κανένας φορολογούμενος	Λίγοι	Περίπου οι μισοί	Οι περισσότεροι	Όλοι οι φορολογούμενοι	M.O.	E.T.	Διαμ.	T.A	T-test (sign.)
Σύνολο ομάδων	-	7,0	3,5	31,0	58,5	3,41	4,0	4	0,859	
Μισθωτός/ συνταξιούχος	-	5,5	4,4	33	57,1	3,42	4,0	4	0,817	0,894
Ελ.επαγγελματίας/ επιχειρηματίας	-	8,8	2,5	28,8	60,0	3,40	4,0	4	0,0908	
Να κρύψουν ένα σχετικά μεγάλο ποσό του εισοδήματός τους										
	Κανένας φορολογούμενος	Λίγοι	Περίπου οι μισοί	Οι περισσότεροι	Όλοι οι φορολογούμενοι	M.O.	E.T.	Διαμ.	T.A	T-test (sign.)
Σύνολο ομάδων	-	5,3	8,8	48,0	38,0	3,19	3,0	3	0,804	
Μισθωτός/ Συνταξιούχος	-	4,4	6,6	52,7	36,3	3,21	3,0	3	0,753	0,708
Ελ. επαγγελματίας/ επιχειρηματίας	-	6,3	11,3	42,5	40	3,16	3,0	3	0,863	
Να κρύψουν ένα αρκετά μεγάλο ποσό του εισοδήματός τους										
	Κανένας φορολογούμενος	Λίγοι	Περίπου οι μισοί	Οι περισσότεροι	Όλοι οι φορολογούμενοι	M.O.	E.T.	Διαμ.	T.A	T-test (sign.)
Σύνολο ομάδων	0,6	8,8	12,9	42,7	35,1	3,03	3,0	3	0,942	
Μισθωτός/ Συνταξιούχος	-	8,8	15,4	42,9	33	3,00	3,0	3	0,919	0,666

Ελ. επαγγελματίας/ επιχειρηματίας	1,3	8,8	10	42,5	37,5	3,06	3,0	3	0,972	
Να κρύψουν ένα πολύ μεγάλο ποσό του εισοδήματός τους										
	Κανένας φορολογούμενος	Λίγοι	Περίπου οι μισοί	Οι περισσότεροι	Όλοι οι φορολογούμενοι	M.O.	E.T.	Διαμ.	T.A	T-test (sign.)
Σύνολο ομάδων	0,6	17,0	10,5	37,4	34,5	2,88	3,00	3	1,08	
Μισθωτός/ Συνταξιούχος	-	19,8	8,8	38,5	33	2,85	3,0	3	1,09	0,636
Ελ. επαγγελματίας/ επιχειρηματίας	1,3	13,8	12,5	36,3	36,3	2,93	3,0	3	1,08	

Πάντως η διακύμανση των ποσοστών στις δύο ομάδες είναι ίδια με την προηγούμενη ερώτηση (ύπαρξη μικρού κινδύνου) αποκάλυψης. Συγκεκριμένα, το ποσοστό της πρώτης ομάδας είναι πάλι μεγαλύτερο (40% έναντι 36,3%) στην επιλογή κλίμακας «όλοι οι φορολογούμενοι», μικρότερο κατά 10 ποσοστιαίες μονάδες στην κλίμακα «οι περισσότεροι φορολογούμενοι», μεγαλύτερο σχεδόν κατά 5% στην κλίμακα «περίπου οι μισοί» φορολογούμενοι και 2% στην κλίμακα «λίγοι» φορολογούμενοι. Γενικά, όπως θα δούμε και στις επόμενες δύο επιλογές της ερώτησης οι απαντήσεις των ελ. επαγγελματιών/επιχειρηματιών είναι πιο διασπαρμένες και αυτό αναδεικνύεται από τις υψηλότερες συγκριτικά τιμές των τυπικών αποκλίσεων. Ίσως να υπάρχει συγκεκριμένη ομάδα, μέσα στην ομάδα αυτής της επαγγελματικής κατηγορίας, με συγκεκριμένα χαρακτηριστικά (π.χ. εισόδημα, επίπεδο μόρφωσης κτλ.) που τείνει να δίνει απαντήσεις προς τη δεξιά πλευρά της κλίμακας. Οι απαντήσεις της δεύτερης επαγγελματικής κατηγορίας παρουσιάζονται συγκριτικά με την άλλη επαγγελματική ομάδα πιο σταθερές δείχνοντας μάλλον ότι στο σύνολο τους έχουν κοινό τόπο αντίληψης για την απόκριση που έχουν οι φορολογούμενοι μπροστά στον κίνδυνο αποκάλυψης, είτε είναι μικρός είτε μηδαμινός.

Προχωρώντας στην επιλογή «να κρύψουν ένα αρκετά μεγάλο ποσό του εισοδήματος» η επικρατούσα τάση παραμένει υψηλή. Δηλαδή, οι περισσότεροι φορολογούμενοι θα πράξουν κατά αυτό τον τρόπο. Τα ποσοστά που συνδέονται με την κλίμακα «οι περισσότεροι» και «όλοι οι φορολογούμενοι» προσεγγίζουν το 80% για το σύνολο των ομάδων. Τα αντίστοιχα ποσοστά όταν ο κίνδυνος ήταν μικρός ανέρχονταν σε 46,2%. Οι δύο ομάδες δε δείχνουν να διαφέρουν

στις απόψεις τους και αυτό τεκμηριώνεται και από το αποτέλεσμα του στατιστικού ελέγχου t ($p>0,05$). Το μοτίβο των συχνοτήτων των απαντήσεων που παρουσιάζονται στην κλίμακα είναι ίδιο και για τις δύο ομάδες, όταν συγκρίνεται με το αντίστοιχο μοτίβο της προηγούμενης ερώτησης, όπου ο κίνδυνος αποκάλυψης είναι μικρός. Η διαφορά είναι ότι τώρα ένα σημαντικό ποσοστό των αποκρινόμενων μετακινήθηκε, όπως ήταν αναμενόμενο, προς τη δεξιά πλευρά της κλίμακας υποδεικνύοντας ότι το ποσοστά των φορολογουμένων που τείνουν να αποκρύψουν όλο και μεγαλύτερο εισόδημα έχουν αυξηθεί. Στην τελευταία επιλογή της ερώτησης, η επικρατούσα τάση συνεχίζει να είναι ότι οι περισσότεροι φορολογούμενοι θα αποκρύψουν ένα πολύ μεγάλο ποσό του εισοδήματος. Σημειωτέο ότι τα ποσοστά που αντιστοιχούν στην κλίμακα «όλοι οι φορολογούμενοι» μειώνονται αισθητά από τη μετακίνηση της πρώτης επιλογής στη δεύτερη (μικρό ποσό -> σχετικά μεγάλο ποσό), ενώ δεν μειώνονται σχεδόν καθόλου από τη μετακίνηση της τρίτης επιλογής στην τέταρτη (αρκετά μεγάλο ποσό-> πολύ μεγάλο ποσό). Παρόλα αυτά, και με βάση τους μέσους όρους, υπάρχει μια μικρή τάση υποχώρησης απόκρυψης εισοδήματος, όταν αυτό γίνεται μεγαλύτερο.

Όπως και στην προηγούμενη ερώτηση, όπου ο κίνδυνος αποκάλυψης θεωρήθηκε μικρός, έτσι και σε αυτή την ερώτηση, όπου ο κίνδυνος θεωρείται σχεδόν ανύπαρκτος, οι διαφορές μεταξύ των δύο επαγγελματικών κατηγοριών δεν βρέθηκαν στατιστικά σημαντικές (πίνακας 21).

Όσον αφορά τη στάση ανάμεσα στις δύο ομάδες, η ανάλυση διακύμανσης έδειξε ότι δεν υπάρχουν στατιστικά σημαντικές διαφορές (πίνακας 21). Η σημαντικότητα της μεταβλητής επαγγελματική κατηγορία (ΕΠΚΑΤΗΓ) εκτιμήθηκε σε 0,786, που είναι μικρότερη από $p<0,05$ και, επομένως, η επαγγελματική κατηγορία δε παίζει ρόλο στη διαμόρφωση της διακύμανσης της απόκρυψης του εισοδήματος. Ωστόσο, η μηδενική υπόθεση απορρίπτεται, όσον αφορά τις κλίμακες στο μέγεθος απόκρυψης του εισοδήματος ($p<0,05$).

Πίνακας 21. Διπλή Anova

Source	Type II Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Corrected Model	26,127 ^a	4	6,532	7,571	0,000
Intercept	6689,066	1	6689,066	7753,188	0,000
Μέγεθος	26,063	3	8,688	10,070	0,000
ΕΠΚΑΤΗΓ	0,064	1	0,064	0,074	0,786
Error	585,807	679	0,863		
Total	7301,000	684			
Corrected Total	611,934	683			

a. R Squared = ,043 (Adjusted R Squared = ,037)

Σύμφωνα με τον έλεγχο πολλαπλών συγκρίσεων υπάρχουν αρκετά ζευγάρια επιλογών που διαφέρουν σημαντικά (βλ. πίνακα στο παράρτημα). Τα ομοιογενή υποσύνολα δείχνουν περισσότερη αρμονία από ότι στην προηγούμενη ερώτηση, καθώς δείχνουν ότι υπάρχει συνέχεια στην κλίμακα, αφού κάθε δεύτερη επιλογή συνδέεται με την επόμενη (πίνακας 22).

Πίνακας 22. Ομοιογενή Υποσύνολα

	Μέγεθος αποκ. εισοδ.	N	Subset		
			1	2	3
Tukey HSD ^{a,b}	Πολύ μεγάλο	171	2,8830		
	Αρκετά Μεγάλο	171	3,0292	3,0292	
	Σχετικά Μεγάλο	171		3,1871	3,1871
	Μικρό	171			3,4094
	Sig.		0,465	0,395	0,121

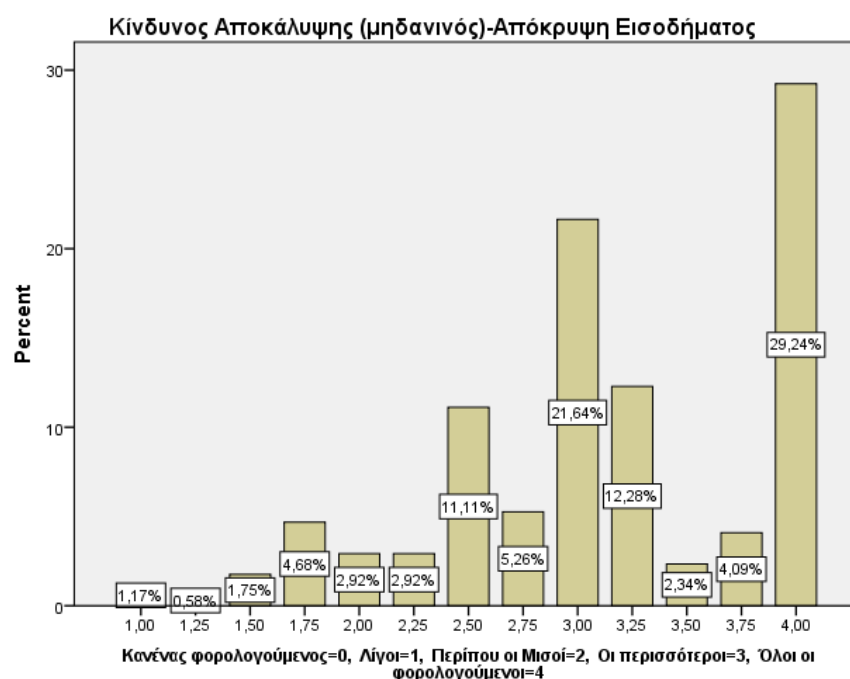
Η μη στατιστική σημαντικότητα των διαφορών μεταξύ των δύο επαγγελματικών ομάδων επιβεβαιώνεται και από τα αποτελέσματα της απλής ANOVA ($p > 0,05$) (πίνακας 23).

Πίνακας 23. Απλή ANOVA

		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Πόσοι φορολογούμενοι θα απέκρυπταν μικρό ποσό εισοδήματος αν πίστευαν ότι είναι σχεδόν απίθανο να αποκαλυφθούν	Between Groups	0,013	1	0,013	0,018	0,894
	Within Groups	125,332	169	0,742		
	Total	125,345	170			
Πόσοι φορολογούμενοι θα απέκρυπταν σχετικά μεγάλο ποσό εισοδήματος αν πίστευαν ότι είναι σχεδόν απίθανο να αποκαλυφθούν	Between Groups	0,091	1	0,091	0,140	0,708
	Within Groups	109,920	169	0,650		
	Total	110,012	170			
Πόσοι φορολογούμενοι θα απέκρυπταν αρκετά μεγάλο ποσό εισοδήματος αν πίστευαν ότι είναι σχεδόν απίθανο να αποκαλυφθούν	Between Groups	0,166	1	0,166	0,187	0,666
	Within Groups	150,688	169	0,892		
	Total	150,854	170			
Πόσοι φορολογούμενοι θα απέκρυπταν πολύ μεγάλο ποσό εισοδήματος αν πίστευαν ότι είναι σχεδόν απίθανο να αποκαλυφθούν	Between Groups	0,265	1	0,265	0,224	0,636
	Within Groups	199,396	169	1,180		
	Total	199,661	170			

Ας σημειωθεί ότι, σε αντίθεση με την προηγούμενη ερώτηση, στην παρούσα ερώτηση δεν βρέθηκε στατιστικά σημαντική καμία από τις δημογραφικές και προσωπικές μεταβλητές. Όπως και στην προηγούμενη ερώτηση, οι τέσσερις επιλογές εκφράστηκαν ως μια μεταβλητή (αθροιστική). Σε σύγκριση με την προηγούμενη ερώτηση (μικρός κίνδυνος αποκάλυψης), ο μέσος τώρα αυξήθηκε από 2,55 σε 3,13, η διάμεσος από 2,50 σε 3,0 και η επικρατούσα τιμή από 3 σε 4. Στο ιστόγραμμα (διάγραμμα 11) που απεικονίζει τον καταμερισμό των ποσοστών στην κλίμακα γίνεται ορατό ότι το 29,24% των αποκρινόμενων επέλεξε «όλοι οι φορολογούμενοι». Το αντίστοιχο ποσοστό, όταν ο κίνδυνος αποκάλυψης ήταν μικρός, ανήλθε σε 7,02%. Στην επιλογή «οι περισσότεροι» φορολογούμενοι ανήκει το 21,64%, ενώ απέναντι στην παρουσία του μικρού κινδύνου αποκάλυψης το ποσοστό αυτό ήταν 19,86%. Μεταξύ αυτών των δυο επιλογών της κλίμακας βρέθηκε σχεδόν το 19% των αποκρινόμενων με το αντίστοιχο ποσοστό της παρουσίας μικρού κινδύνου να ανέρχεται σε 12,5%. Πέρα από την επιλογή «οι περισσότεροι φορολογούμενοι», τα ποσοστά βαίνουν μειούμενα σε μονοψήφια ποσοστά κάτι που δε συμβαίνει όταν υπάρχει μικρός κίνδυνος αποκάλυψης.

Διάγραμμα 12. Κίνδυνος Αποκάλυψης (μηδαμινός)

Για την ανάλυση των διαφορών μεταξύ των δύο αθροιστικών μεταβλητών που εκπροσωπούν τον μικρό κίνδυνο αποκάλυψης (προηγούμενη ερώτηση 7) και τον μηδαμινό κίνδυνο αποκάλυψης (ερώτηση 8) υιοθετήθηκε ο συσχετισμένος έλεγχος t και όχι ο αντίστοιχος για ανεξάρτητα δείγματα. Ο λόγος έγκειται στην υψηλή και σημαντική συσχέτιση (0,65, $p < 0,01$) που παρουσιάζουν οι δύο αθροιστικές μεταβλητές (βλ. παράρτημα). Το αποτέλεσμα του

συγκεκριμένου ελέγχου έδειξε ότι οι δύο μεταβλητές διαφέρουν σε επίπεδο σημαντικότητας $\alpha=5\%$. (πίνακας 24).

Πίνακας 24. Paired Samples Test (ερ. 7 & 8)

		Paired Differences					t	df	Sig. (2-tailed)
		Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference				
					Lower	Upper			
Pair 1	Κινδυνος αποκ – Απίθανη Αποκ	-0,57310	0,62172	0,04754	-0,66695	-0,47925	-12,054	170	0,000

Συνεπώς, η παρουσία έστω μικρού κινδύνου θα μειώσει την τάση απόκρυψη εισοδήματος. Ωστόσο, αυτή η τάση είναι περίπου της τάξης του μισού της μιας κλίμακας (0,57). Δηλαδή, από την κλίμακα οι «περισσότεροι» (μέσος=3,12 και «οι περισσότεροι»=3,0) θα τείνει προς το «περίπου οι μισοί» που αντιστοιχεί στη κλίμακα 2.

Πίνακας 25. Paired Samples Test (ανά επαγγελματική κατηγορία)

Επαγγελματική κατηγορία			Paired Differences				t	df	Sig. (2-tailed)	
			Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference				
						Lower				Upper
Μισθωτός/ Συνταξιούχος	Pair 1	ΑπίθανηΑποκ - Κινδυνοςαποκ	0,5109	0,62128	0,06513	0,38160	0,64038	7,84	90	0,000
Ελεύθερος επαγγελματίας/ Επιχειρηματίας	Pair 1	ΑπίθανηΑποκ - Κινδυνοςαποκ	0,6437	0,61851	0,06915	0,50611	0,78139	9,30	79	0,000

Το ίδιο ισχύει όταν ο έλεγχος διεξάγεται ξεχωριστά για τις δυο επαγγελματικές ομάδες με τη διαφορά, ότι η μείωση απόκρυψης εισοδήματος θα είναι μεγαλύτερη κατά 25% στους ελ. επαγγελματίες/επιχειρηματίες (διαφορά μέσων=0,64), από ότι στους μισθωτούς/συνταξιούχους (διαφορά μέσων = 0,51). Πιθανόν το 25% να αντικατοπτρίζει τη μεγαλύτερη ευχέρεια απόκρυψης εισοδήματος που έχει η πρώτη επαγγελματική ομάδα έναντι των μισθωτών/συνταξιούχων (πίνακας 25).

Ο παράγοντας της αίσθησης παρουσίας φορολογικών αρχών αποτελείται από 9 ερωτήματα που συνδέονται με τη συχνότητα φορολογικών ελέγχων και τις διαδικασίες, κυρίως όσον αφορά στον ελεγκτή.

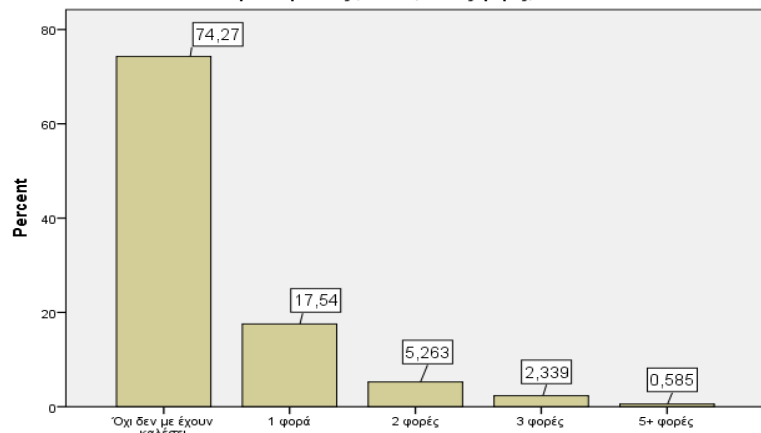
Τα τέσσερα ιστογράμματα που ακολουθούν παρουσιάζουν πληροφορίες για τους φορολογικούς ελέγχους και για το σύνολο των δύο επαγγελματικών ομάδων. Περισσότεροι από 2 στους 3 αποκρινόμενους απάντησαν ότι δεν τους έχει γίνει φορολογικός έλεγχος και δεν τους έχει καλέσει η εφορία για πρόσθετα στοιχεία (διαγράμματα 12-15).

Όσον αφορά στους ελεγκτές, περίπου το 24% απάντησαν ότι σχημάτισαν την εντύπωση ότι ο ελεγκτής γνώριζε το αντικείμενο του, ενώ το 8,77% δεν το γνώριζε (διάγραμμα 16). Τα ποσοστά είναι μοιρασμένα (16,37%) στο κατά πόσο ο έλεγχος έγινε σε βάθος ή ήταν επιφανειακός (διάγραμμα 17). Το 17,5% ανέφερε ότι η συμπεριφορά του ελεγκτή κατά τον έλεγχο ήταν «αρκετά καλή» και «πολύ καλή», ενώ σχεδόν το 6,5% υποστήριξε ότι δεν ήταν «καθόλου καλή» και «όχι πολύ καλή» (διάγραμμα 18). Η διαπίστωση παρατυπιών/παραβάσεων ανέρχεται σε 10,53% (διάγραμμα 19). Το ποσοστό αυτό μπορεί να θεωρηθεί αρκετά ικανοποιητικό εάν υποτεθεί ότι ισχύει πως το 24% των ελεγκτών δεν γνώριζε καλά το αντικείμενο και ότι ο ουσιαστικός έλεγχος ανήλθε σε 16,4%.

Δηλαδή, εάν η εισροή ανέρχεται σχεδόν σε 4% ($0,24 \cdot 0,164$) τότε η εκροή (διαπίστωση παρατυπιών/παραβάσεων) ανέρχεται σε 10,5%. Επομένως, οι έλεγχοι στο σύνολό τους και με βάση τα υφιστάμενα δεδομένα (π.χ. ένας στους τρεις φορολογούμενους έχει ελεγχθεί) μπορούν να θεωρηθούν αποτελεσματικοί. Ωστόσο, από το 10,53% των διαπιστωμένων παραβάσεων/παρατυπιών μόνο το 7,02% είχε ουσιαστικό περιεχόμενο (διάγραμμα 20).

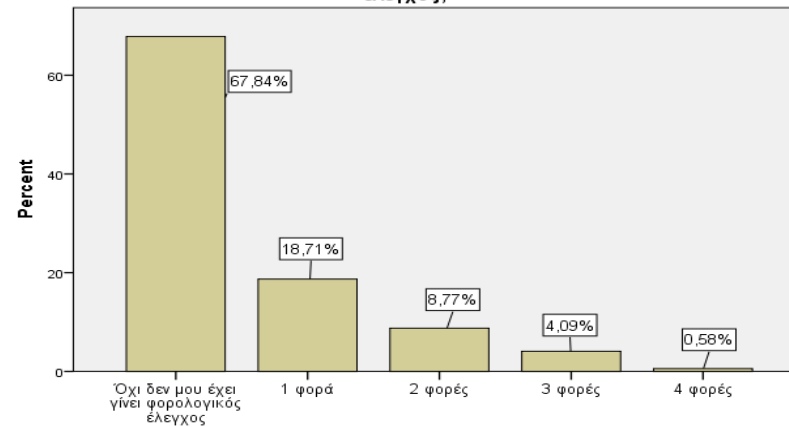
Διάγραμμα 13. Ερώτηση 17

Σας έχουν καλέσει ποτέ από την εφορία (Δ.Ο.Υ.) που υπάγεστε για να δώσετε πρόσθετα στοιχεία ή διευκρινίσεις ; Αν ναι, πόσες φορές;

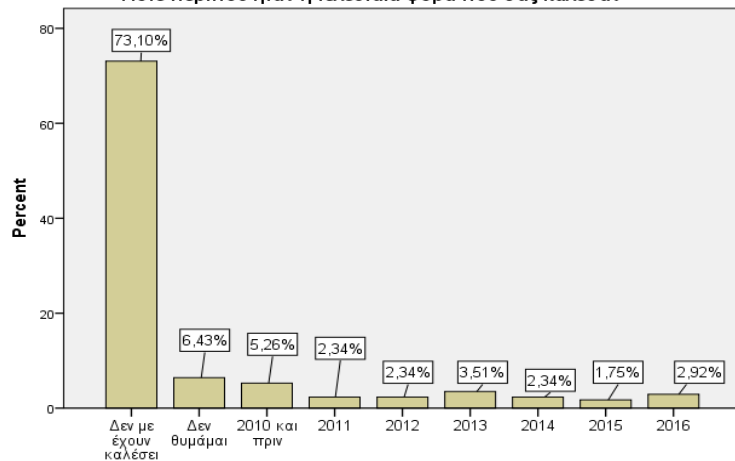
Διάγραμμα 15. Ερώτηση 19

Σας έχει γίνει ποτέ φορολογικός έλεγχος ; Αν ναι, πόσες φορές σας έχει γίνει έλεγχος;

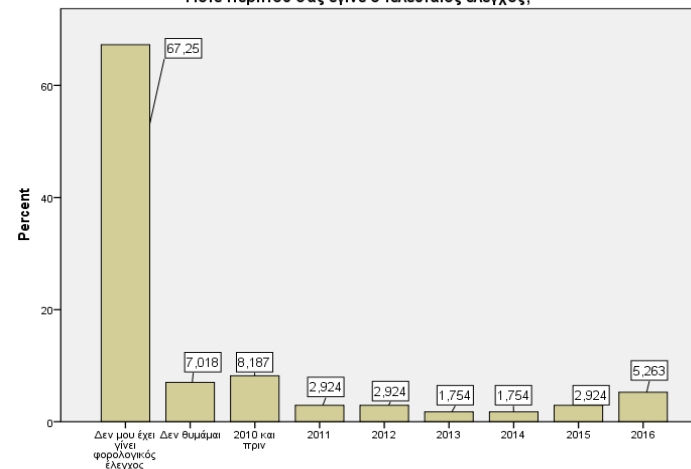
Διάγραμμα 14. Ερώτηση 18

Πότε περίπου ήταν η τελευταία φορά που σας κάλεσαν

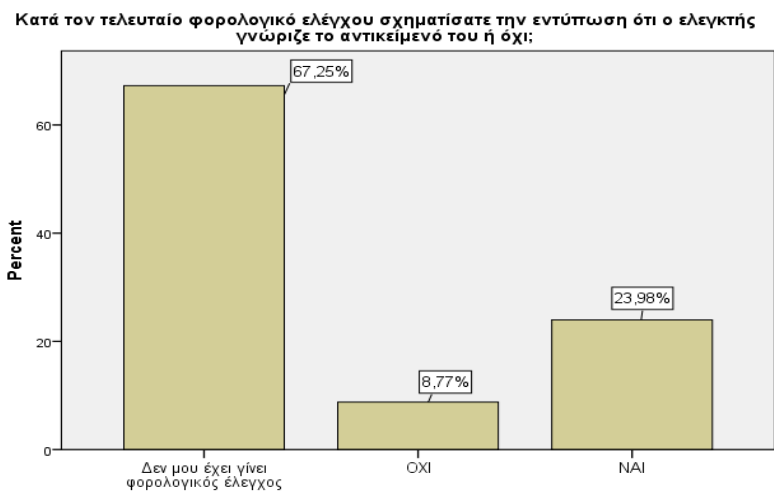

Διάγραμμα 16. Ερώτηση 20

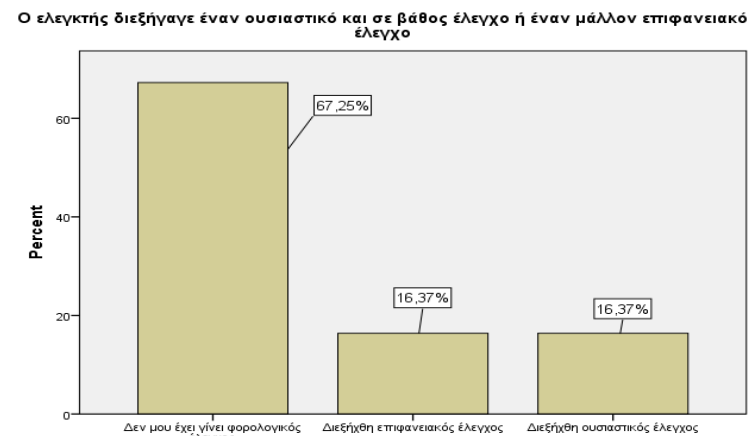
Πότε περίπου σας έγινε ο τελευταίος έλεγχος;

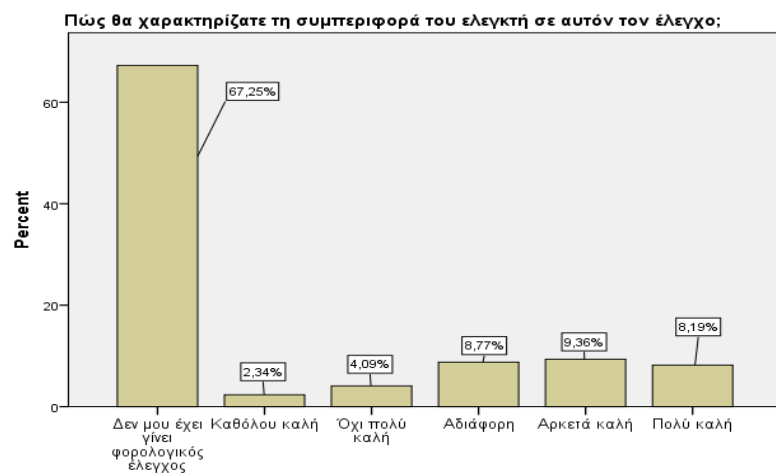
Διάγραμμα 17. Ερώτηση 21

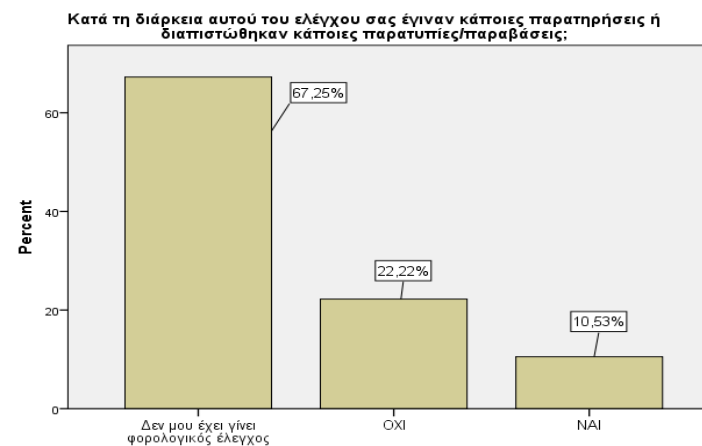
Διάγραμμα 18. Ερώτηση 22

Διάγραμμα 19. Ερώτηση 23

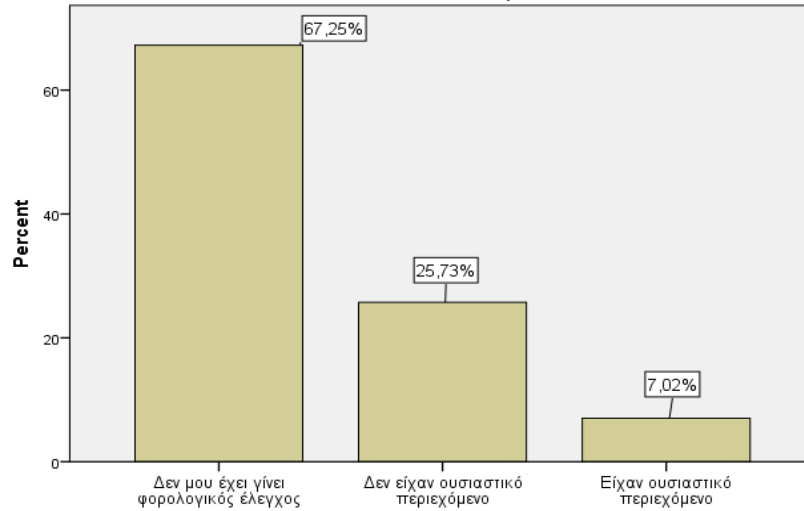

Διάγραμμα 20. Ερώτηση 24

Διάγραμμα 21. Ερώτηση 25

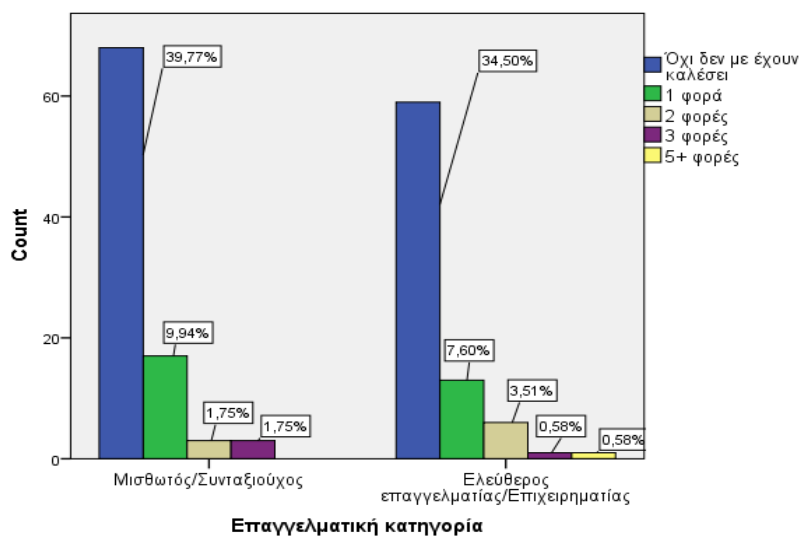
Οι παρατυπίες που προέκυψαν είχαν ουσιαστικό περιεχόμενο ή αφορούσαν κυρίως τυπικά και διαδικαστικά θέματα;

Τα ίδια ιστογράμματα δημιουργήθηκαν για να απεικονίσουν τις συχνότητες (ποσοστά), αλλά ξεχωριστά για τις δύο επαγγελματικές ομάδες (διαγράμματα 21-27). Επειδή, οι μεταβλητές (ερωτήσεις) αυτού του παράγοντα περιέχουν ονομαστικά δεδομένα εκφραζόμενα σε συχνότητες, υιοθετήθηκε ο έλεγχος χ^2 , ώστε να διερευνηθούν οι διαφορές μεταξύ των δύο ομάδων. Ο πίνακας 26 περιέχει τα αποτελέσματα του εν λόγω στατιστικού ελέγχου.

Διάγραμμα 22. Ερώτηση 17

Σας έχουν καλέσει ποτέ από την εφορία (Δ.Ο.Υ.) που υπάγεστε για να δώσετε πρόσθετα στοιχεία ή διευκρινίσεις; Αν ναι, πόσες φορές;

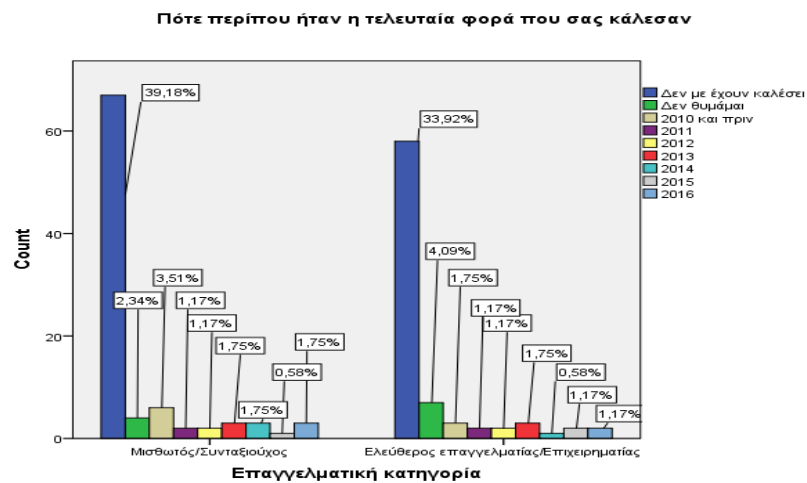

Σε γενικές γραμμές τα ιστογράμματα δείχνουν ότι οι διαφορές (ποσοστά) μεταξύ των ομάδων βρίσκονται στο ότι οι Ελ. επαγγελματίες/επιχειρηματίες έχουν δεχθεί κατά 15% σχεδόν περισσότερους ελέγχους από τη δεύτερη ομάδα επαγγελματιών. Οι αντίστοιχες διαφορές στο κατά πόσο και πότε έχουν προσκληθεί από την εφορία για πρόσθετες πληροφορίες κυμαίνονται σε μονοψήφια επίπεδα. Διαφορές φαίνεται να υπάρχουν και στα ποσοστά παρατυπιών που ανιχνεύτηκαν (πίνακας 26). Τα ποσοστά παρατυπιών είναι υπερτριπλάσια για την πρώτη ομάδα (8,19% έναντι 2,34%). Θα πρέπει ωστόσο να ληφθεί υπόψη ότι η συγκεκριμένη ομάδα έχει δεχθεί 15% περισσότερους ελέγχους, με τους περισσότερους από αυτούς να διεξάγονται το 2016 (διάγραμμα 26), οι οποίοι είναι διπλάσιοι στην ομάδα των ελ. επαγγελματιών/επιχειρηματιών. Επίσης διπλάσιος είναι ο ουσιαστικός έλεγχος, έναντι του επιφανειακού ελέγχου. Διαφορές φαίνεται να υπάρχουν και στη συμπεριφορά των ελεγκτών, με τους μισθωτούς/συνταξιούχους να φαίνεται ότι έχουν δεχθεί σε γενικές γραμμές καλύτερη συμπεριφορά από τους ελεγκτές.

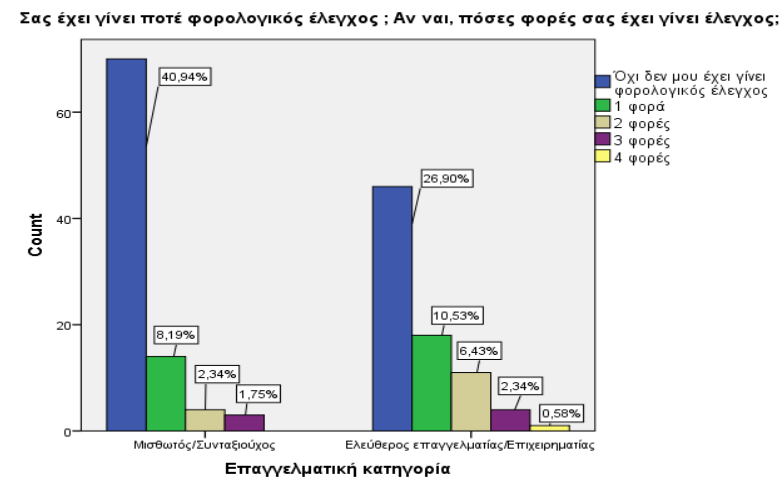
Πίνακας 26

No. Ερώτησης	Ερωτήσεις	Pearson χ^2
17	Σας έχουν καλέσει ποτέ από την εφορία (Δ.Ο.Υ.) που υπάγεστε για να δώσετε πρόσθετα στοιχεία ή διευκρινίσεις ; Αν ναι, πόσες φορές;	0,481
18	Πότε περίπου ήταν η τελευταία φορά που σας κάλεσαν	0,914
19	Σας έχει γίνει ποτέ φορολογικός έλεγχος ; Αν ναι, πόσες φορές σας έχει γίνει έλεγχος	0,056**
20	Πότε περίπου σας έγινε ο τελευταίος έλεγχος;	0,135
21	Κατά τον τελευταίο φορολογικό έλεγχο σχηματίσατε την εντύπωση ότι ο ελεγκτής γνώριζε το αντικείμενό του ή όχι;	0,034*
22	Ο ελεγκτής διεξήγαγε έναν ουσιαστικό και σε βάθος έλεγχο ή έναν μάλλον επιφανειακό έλεγχο;	0,034*
23	Πώς θα χαρακτηρίζατε τη συμπεριφορά του ελεγκτή σε αυτόν τον έλεγχο;	0,023*
24	Κατά τη διάρκεια αυτού του ελέγχου σας έγιναν κάποιες παρατηρήσεις ή διαπιστώθηκαν κάποιες παρατυπίες/παραβάσεις;	0,008*
25	Οι παρατυπίες που προέκυψαν είχαν ουσιαστικό περιεχόμενο ή αφορούσαν κυρίως τυπικά και διαδικαστικά θέματα;	0,038*
*σημαντικότητα σε επίπεδο 5%		
** σημαντικότητα σε επίπεδο 10%		

Διάγραμμα 23. Ερώτηση 18

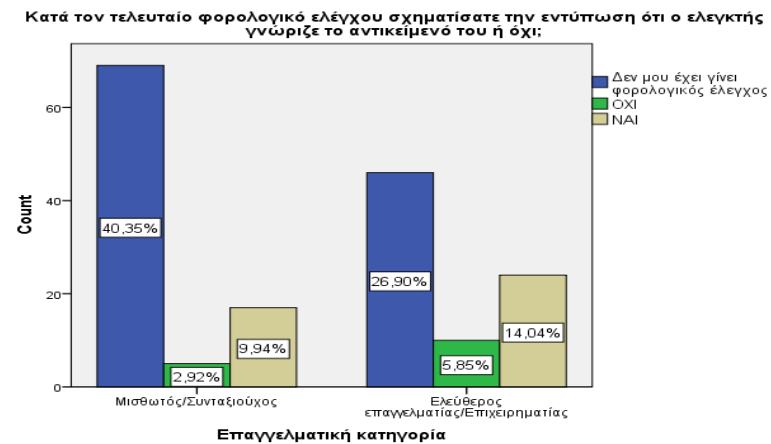
Διάγραμμα 24. Ερώτηση 19

Διάγραμμα 25. Ερώτηση 20

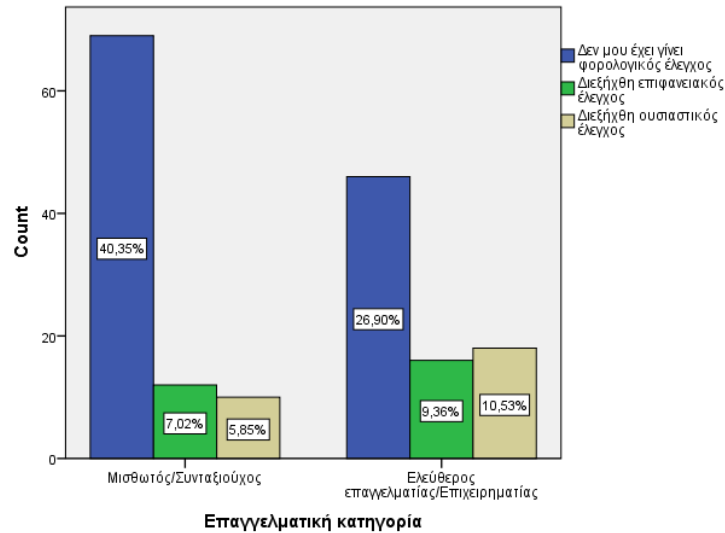

Διάγραμμα 26. Ερώτηση 21

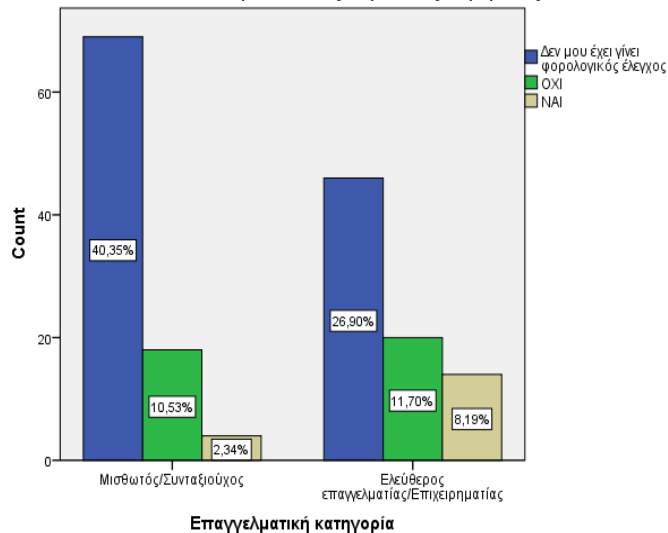
Διάγραμμα 27. Ερώτηση 22

Ο ελεγκτής διεξήγαγε έναν ουσιαστικό και σε βάθος έλεγχο ή έναν μάλλον επιφανειακό έλεγχο

Διάγραμμα 28. Ερώτηση 24

Κατά τη διάρκεια αυτού του ελέγχου σας έγιναν κάποιες παρατηρήσεις ή διαπιστώθηκαν κάποιες παρατυπίες/παραβάσεις;

Τα αποτελέσματα του στατιστικού ελέγχου χ^2 (πίνακας 26) έδειξαν ότι οι δυο ομάδες διαφέρουν σημαντικά ($p < 0,05$) σε έξι από τις εννέα ερωτήσεις. Μπορούμε να συμπεράνουμε ότι η αίσθηση παρουσίας των φορολογικών αρχών είναι μεγαλύτερη στην ομάδα των ελ. επαγγελματιών /επιχειρηματιών, από ότι στην ομάδα των μισθωτών/συνταξιούχων.

3.2.7 Ποινές (ερωτήσεις: 13, 15)

Ο παράγοντας «ποινές» εκπροσωπείται από δυο ερωτήματα που αφορούν τις πεποιθήσεις για τη δημοσιοποίηση των ατόμων που φοροδιαφεύγουν και εκείνες τις παραμέτρους που αποθαρρύνουν τους πολίτες να φοροδιαφύγουν, ανάλογα με το βαθμό σημαντικότητας.

Παρατηρούμε (διάγραμμα 28) ότι οι απόψεις περί δημοσιοποίησης των ονομάτων στο σύνολο είναι σχεδόν μοιρασμένες. Το 50,86% συμφωνεί ότι η δημοσιοποίηση των ονομάτων των ατόμων που φοροδιαφεύγουν συμβάλλει στον περιορισμό της φοροδιαφυγής, ενώ το 49,12% δεν συμφωνεί.

Διάγραμμα 29. Ερώτηση 13

Πιστεύετε ότι η δημοσιοποίηση των ονομάτων των ατόμων που φοροδιαφεύγουν συμβάλλει στον περιορισμό της φοροδιαφυγής:

Η επόμενη ερώτηση ζητά από τα μέλη του δείγματος να ταξινομήσουν ανάλογα με το βαθμό σημαντικότητας πέντε παράγοντες, οι οποίοι θεωρείται ότι αποθαρρύνουν τους πολίτες να φοροδιαφύγουν. Ο πίνακας 27 περιέχει τα ποσοστά των απαντήσεων των δυο επαγγελματικών κατηγοριών με βάση την επαγγελματική κατηγορία και με βάση τον παράγοντα. Στο σύνολό των δυο ομάδων, το 55,6% επέλεξε ως πρώτο παράγοντα το υψηλό πρόστιμο. Ένα 17,5% αυτών, επίσης, επέλεξε ως πρώτο παράγοντα τα ζητήματα ηθικής. Οι υπόλοιποι τρεις παράγοντες επιλέχτηκαν και αυτοί πρώτοι στην κατάταξη, αλλά με μονοψήφια ποσοστά, τα οποία όμως προσεγγίζουν το 10%. Ως προς τον παράγοντα, η μεγάλη διαφορά μεταξύ των δύο ομάδων βρίσκεται στον παράγοντα «η ταλαιπωρία που προκύπτει από την αποκάλυψη του παραπτώματος (δικαστήρια κτλ) όπου το 80% (του 8,8% που είναι το σύνολο) ανήκει στην ομάδα των μισθωτών/συνταξιούχων και το υπόλοιπο 20% στην άλλη ομάδα. Δηλαδή, από το σύνολο (8,8%) που τοποθέτησαν την ταλαιπωρία που προκύπτει ως πρώτο επιλεγθέντα παράγοντα, το 80% ανήκει στους μισθωτούς/συνταξιούχους. Σημαντική μπορεί να θεωρηθεί και η διαφορά στα ζητήματα ηθικής, όπου το

60% αυτών που τα επέλεξαν ως πρώτο παράγοντα ανήκει στους μισθωτούς/συνταξιούχους. Ας σημειωθεί ότι το υψηλό πρόστιμο επιλέχτηκε ως πρώτος παράγοντας από το 61,3% των ελ. επαγγελματιών/επιχειρηματιών, με το αντίστοιχο ποσοστό για την άλλη ομάδα να είναι στο 50,5%.

Το 31,6% του σύνολο των αποκρινόμενων επέλεξε ως δεύτερο σημαντικό παράγοντα την ταλαιπωρία που προκύπτει. Οι συγκεκριμένοι αποκρινόμενοι επέλεξαν ως δεύτερο παράγοντα το υψηλό πρόστιμο με ποσοστό 22,8% και τρίτο σε μικρή απόσταση από το δεύτερο, τη μετέπειτα αντιμετώπιση από τις φορολογικές αρχές 21,1%. Εδώ οι διαφορές είναι μικρές, με εξαίρεση τα ζητήματα ηθικής, όπου από το σύνολο που επέλεξαν το συγκεκριμένο παράγοντα το 61,5% ανήκει στους ελ. επαγγελματίες/επιχειρηματίες.

Στην τρίτη κατάταξη, οι παράγοντες μετέπειτα αντιμετώπιση από τις φορολογικές αρχές και η ταλαιπωρία που προκύπτει, βρίσκονται και οι δύο σχεδόν στο 29% και σε μικρή απόσταση ο πιθανός διασυρμός με σχεδόν 27%. Αυτοί που επέλεξαν αυτούς τους τρεις παράγοντες με μεγάλα ποσοστά θεώρησαν ότι το υψηλό πρόστιμο δεν είναι σημαντικός παράγοντας, αφού τον κατέταξαν τέταρτο με 8,8%, ενώ πέμπτο τα ζητήματα ηθικής (6,4%). Ο πιθανός διασυρμός φαίνεται να ανησυχεί πολύ περισσότερο τους μισθωτούς/συνταξιούχους (67,4%), από ότι τα μέλη της άλλης επαγγελματικής κατηγορίας (32,6%).

Στην τέταρτη κατάταξη βρέθηκε ο παράγοντας του πιθανού διασυρμού. Αυτοί που τοποθέτησαν τον εν λόγω παράγοντα ως τέταρτο έδωσαν πολύ χαμηλά ποσοστά στο υψηλό πρόστιμο (5,3%). Για αυτούς, επίσης, είναι σημαντική η μετέπειτα αντιμετώπιση από τις φορολογικές αρχές (23,4%) όπως, επίσης, και η ταλαιπωρία που προκύπτει (21,6%). Στη μετέπειτα αντιμετώπιση και στον πιθανό διασυρμό, η διαφορά μεταξύ των δύο ομάδων είναι σχεδόν 10%.

Τα ζητήματα ηθικής έρχονται τελευταία ως παράγοντας αποθάρρυνσης της φοροδιαφυγής. Το 52,6% του συνόλου των αποκρινόμενων τον θεώρησαν ως τον πιο ασήμαντο από τους υπόλοιπους. Ας σημειωθεί ότι ένα 7,6% του συνόλου των αποκρινόμενων ταξινόμησε τον παράγοντα υψηλό πρόστιμο ως τελευταίο στη σειρά. Ο στατιστικός έλεγχος χ^2 (πίνακας 27) έδειξε ότι οι δυο ομάδες δεν διαφέρουν σημαντικά μεταξύ τους ($p < 0,05$) ως προς τους παράγοντες που αποθαρρύνουν τη φοροδιαφυγή.

Πίνακας 27. Παράγοντες που αποθαρρύνουν τη φοροδιαφυγή

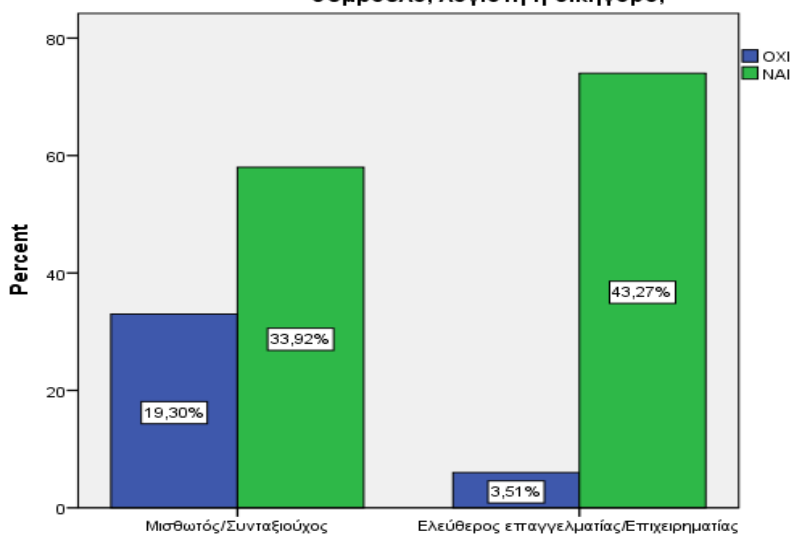
		Ζητήματα ηθικής	Η μετέπειτα αντιμετώπιση	Η ταλαιπωρία που προκύπτει	Πιθανός διασποράς	Υψηλό πρόστιμο	
1^η Κατάταξη X² (sign.= 0,193)							
Μισθωτός/ συνταξιούχος	Επ.κατηγορία	19,8	8,8	13,2	7,7	50,5	100,0
	Παράγοντας	60,0	50,0	80,0	46,7	48,4	53,2
Ελ.επαγγελματίας /επιχειρηματίας	Επ.κατηγορία	15,0	10,0	3,8	10,0	61,3	100,0
	Παράγοντας	40,0	50,0	20,0	53,3	51,6	46,8
Σύνολο	Επ.κατηγορία	17,5	9,4	8,8	8,8	55,6	100,0
	Παράγοντας	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
2^η Κατάταξη X² (sign.= 0,808)							
Μισθωτός/ συνταξιούχος	Επ.κατηγορία	5,5	23,1	30,8	17,6	23,1	100,0
	Παράγοντας	38,5	58,3	51,9	55,2	53,8	53,2
Ελ.επαγγελματίας /επιχειρηματίας	Επ.κατηγορία	10,0	18,8	32,5	16,3	22,5	100,0
	Παράγοντας	61,5	41,7	48,1	44,8	46,2	46,8
Σύνολο	Επ.κατηγορία	7,6	21,1	31,6	17,0	22,8	100,0
	Παράγοντας	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
3^η Κατάταξη X² (sign.= 0,251)							
Μισθωτός/ συνταξιούχος	Επ.κατηγορία	5,5	25,3	27,5	34,1	7,7	100,0
	Παράγοντας	45,5	46,0	51,0	67,4	46,7	53,2
Ελ.επαγγελματίας /επιχειρηματίας	Επ.κατηγορία	7,5	33,8	30,0	18,8	10,0	100,0
	Παράγοντας	54,5	54,0	49,0	32,6	53,3	46,8
Σύνολο	Επ.κατηγορία	6,4	29,2	28,7	26,9	8,8	100,0
	Παράγοντα	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
4^η Κατάταξη X² (sign.= 0,312)							
Μισθωτός/ συνταξιούχος	Επ.κατηγορία	13,2	28,6	22,0	29,7	6,6	100,0
	Παράγοντας	44,4	65,0	54,1	46,6	66,7	53,2
Ελ.επαγγελματίας /επιχειρηματίας	Επ.κατηγορία	18,8	17,5	21,3	38,8	3,8	100,0
	Παράγοντας	55,6	35,0	45,9	53,4	33,3	46,8
Σύνολο	Επ.κατηγορία	15,8	23,4	21,6	33,9	5,3	100,0
	Παράγοντας	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
5^η Κατάταξη X² (sign.= 0,065)							
Μισθωτός/ συνταξιούχος	Επ.κατηγορία	56,0	14,3	6,6	11,0	12,1	100,0
	Παράγοντας	56,7	44,8	37,5	43,5	84,6	53,2
Ελ.επαγγελματίας /επιχειρηματίας	Επ.κατηγορία	48,8	20,0	12,5	16,3	2,5	100,0
	Παράγοντας	43,3	55,2	62,5	56,5	15,4	46,8
Σύνολο	Επ.κατηγορία	52,6	17,0	9,4	13,5	7,6	100,0
	Παράγοντας	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

3.2.8 Κόστος συμμόρφωσης με τη φορολογική νομοθεσία (ερώτηση: 16)

Το κόστος συμμόρφωσης με τη φορολογική νομοθεσία εκπροσωπήθηκε από την ερώτηση «Συμβουλευέστε συστηματικά για τις φορολογικές σας υποθέσεις κάποιο φορολογικό σύμβουλο, λογιστή ή δικηγόρο;». Το αποτέλεσμα της απάντησης απεικονίζεται στο ιστόγραμμα (διάγραμμα 29), όπου το 77,19% του συνόλου των ομάδων δήλωσε «ΝΑΙ» και το υπόλοιπο 22,81% δήλωσε «ΟΧΙ». Η πρώτη ομάδα φαίνεται ότι συμβουλευεται πιο εντατικά από τους μισθωτούς/συνταξιούχους (43,27% έναντι 33,92%) (Διάγραμμα 29). Η διαφορά ανάμεσα στις δύο ομάδες αποδείχτηκε στατιστικά σημαντική. Ο έλεγχος χ^2 βρέθηκε στατιστικά σημαντικός ($p < 0,05$) και επομένως οι ελ.επαγγελματίες/επιχειρηματίες ζητούν συμβουλές πιο συστηματικά από τη δεύτερη ομάδα.

Διάγραμμα 30. Ερώτηση 16

Συμβουλευέστε συστηματικά για τις φορολογικές σας υποθέσεις κάποιον φορολογικό σύμβουλο, λογιστή ή δικηγόρο:

3.2.9 Το επίπεδο και η επίδραση της διαφθοράς (ερωτήσεις: 5, 26, 27)

Ο όγδοος και τελευταίος παράγοντας αφορά το επίπεδο και την επίδραση της διαφθοράς και εκπροσωπείται από τρεις ερωτήσεις (ερ.5,26,27). Η πρώτη ερώτηση σχετίζεται με το αν οι ελεγκτές είναι αμερόληπτοι και αν ενδίδουν σε κάποια μορφή οικονομικής συνδιαλλαγής.

Στον παρακάτω πίνακα συνάφειας (πίνακας 28) παρουσιάζονται οι συχνότητες των απαντήσεων για το σύνολο των ομάδων, αλλά και για το κάθε σύνολο ξεχωριστά. Με βάση τις συχνότητες των απαντήσεων, η άποψη ότι οι ελεγκτές είναι «Κάποιες φορές αμερόληπτοι, κάποιες όχι» είναι η επικρατέστερη με 66,1% των απαντήσεων. Οι υπόλοιπες επιλογές εμφανίζουν πολύ χαμηλότερα ποσοστά. Οι διαφορές μεταξύ των ομάδων δε βρέθηκαν στατιστικά σημαντικές ($\text{sign} = 0,14 < 0,05$) σύμφωνα με τον έλεγχο χ^2 (βλ. παράρτημα).

Πίνακας 28. Ερώτηση 5

		Αμεροληψία φορολογικών ελέγχων					Total
		Καθόλου αμερόληπτοι	Ελάχιστες φορές αμερόληπτοι	Κάποιες φορές αμερόληπτοι, κάποιες όχι	Σχεδόν πάντα αμερόληπτοι	Πάντα αμερόληπτοι	
Μισθωτός/ Συνταξιούχος	% within Επαγγελματική κατηγορία	3,30%	17,60%	61,50%	17,60%	-	100,00%
	% within Αμεροληψία ελέγχων	75,00%	66,70%	49,60%	59,30%	-	53,20%
Ελ. επαγγελματίας/ επιχειρηματίας	% within Επαγγελματική κατηγορία	1,30%	10,00%	71,30%	13,80%	3,80%	100,00%
	% within Αμεροληψία ελέγχων	25,00%	33,30%	50,40%	40,70%	100,00%	46,80%
	% within Επαγγελματική κατηγορία	2,30%	14,00%	66,10%	15,80%	1,80%	100,00%
	% within Αμεροληψία ελέγχων	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Στην ερώτηση αν «Σας έχει τύχει ποτέ να σας γίνει κάποια νύξη για συνδιαλλαγή;» σχεδόν το 61% απάντησε «ποτέ», ενώ «μερικές φορές» απάντησε το 11,1% (πίνακας 29). Σημαντικό μπορεί να θεωρηθεί το ποσοστό 26,3%, που αντιστοιχεί στην επιλογή «Δεν υπήρξε ευκαιρία», ενώ πολύ μικρό είναι το ποσοστό του 1,8%, που αντιστοιχεί στην επιλογή «κάθε φορά που υπήρξε ευκαιρία».

Αν και το ποσοστό της επιλογής «ποτέ» είναι κατά 3% μεγαλύτερο στους ελ. επαγγελματίες /επιχειρηματίες, το ποσοστό της επιλογής που δείχνει ότι υπήρξε κάποια νύξη για συνδιαλλαγή είναι 2,5% μεγαλύτερο από ότι τους μισθωτούς/συνταξιούχους. Σε γενικές γραμμές οι διαφορές μεταξύ των ομάδων δεν δείχνουν

μεγάλες. Η σημαντικότητα του στατιστικού έλεγχου χ^2 εκτιμήθηκε σε 0,651 (βλ. παράρτημα), υποδεικνύοντας ότι οι γνώμες των δύο ομάδων είναι ίδιες.

Η τελευταία ερώτηση αφορά στο κατά πόσο τα «φαινόμενα συνδιαλλαγής με στελέχη της εφορίας αυξάνονται, παραμένουν ίδια ή μειώνονται». Το 29,20% του συνόλου των αποκρινόμενων απάντησε ότι δεν γνωρίζει, το 30,40% ότι μειώνονται, το 24% ότι παραμένουν ίδια και το 16,40% ότι αυξάνονται.

Πίνακας 29. Ερώτηση 26

		Σας έχει τύχει ποτέ να σας γίνει κάποια νύξη για συνδιαλλαγή ;				Σύνολο
		Ποτέ	Δεν υπήρξε ευκαιρία	Μερικές φορές	Κάθε φορά που υπήρξε ευκαιρία	
Μισθωτός/ Συνταξιούχος	% within Επαγγελματική κατηγορία	59,30%	29,70%	9,90%	1,10%	100,00%
	% within νύξη για συνδιαλλαγή ;	51,90%	60,00%	47,40%	33,30%	53,20%
Ελεύθερος επαγγελματίας/ Επιχειρηματίας	% within Επαγγελματική κατηγορία	62,50%	22,50%	12,50%	2,50%	100,00%
	% within νύξη για συνδιαλλαγή ;	48,10%	40,00%	52,60%	66,70%	46,80%
Σύνολο	% within Επαγγελματική κατηγορία	60,80%	26,30%	11,10%	1,80%	100,00%
	% within νύξη για συνδιαλλαγή ;	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Η μεγάλη διαφορά μεταξύ των δύο ομάδων βρέθηκε στην επιλογή «δεν γνωρίζω», όπου το 60,40% αντιστοιχεί στους μισθωτούς/συνταξιούχους, ενώ το υπόλοιπο 29,20% στην πρώτη ομάδα (πίνακας 30). Αυτή η διαφορά ίσως να αποτελεί ένδειξη, ότι η γνώμη των ελ.επαγγελματιών/επιχειρηματιών φέρει μεγαλύτερο βάρος για τα φαινόμενα συνδιαλλαγών με στελέχη της εφορίας. Μεγαλύτερα ποσοστά, σχεδόν κατά 8%, ανήκουν στην πρώτη ομάδα (53,8% έναντι 46,2%), στην άποψη ότι τα φαινόμενα συνδιαλλαγής μειώνονται. Η διαφορά είναι ακόμη μεγαλύτερη, σχεδόν 14%, στην άποψη ότι τα εν λόγω φαινόμενα αυξάνονται. Γενικότερα, μέσα στους ελ. επαγγελματίες/επιχειρηματίες, επικρατεί η άποψη ότι τα φαινόμενα μειώνονται (35%), ενώ στην άλλη ομάδα το αντίστοιχο ποσοστό είναι 26,4%, που είναι ίδιο ακριβώς με το ποσοστό που αντιστοιχεί στην επιλογή «παραμένουν ίδια».

Η στατιστική σημαντικότητα έλεγχος χ^2 εκτιμήθηκε σε 0,234, τιμή η οποία είναι μικρότερη από το 5% επίπεδο σημαντικότητας. Αυτό σημαίνει ότι οι διακυμάνσεις των ποσοστών που αναλογούν στις αποκρίσεις των δύο ομάδων δεν διαφέρουν σημαντικά.

Πίνακας 30. Ερώτηση 27

		Τα φαινόμενα συνδιαλλαγής με στελέχη της εφορίας αυξάνονται, παραμένουν ίδια ή μειώνονται ;				Σύνολο
		Δεν γνωρίζω	Μειώνονται	Παραμένουν ίδια	Αυξάνονται	
Μισθωτός/ Συνταξιούχος	% within Επαγγελματική κατηγορία	34,10%	26,40%	26,40%	13,20%	100,00%
	% within φαινόμενα συνδιαλλαγής	62,00%	46,20%	58,50%	42,90%	53,20%
Ελεύθερος επαγγελματίας/ Επιχειρηματίας	% within Επαγγελματική κατηγορία	23,80%	35,00%	21,30%	20,00%	100,00%
	% within φαινόμενα συνδιαλλαγής	38,00%	53,80%	41,50%	57,10%	46,80%
Σύνολο	% within Επαγγελματική κατηγορία	29,20%	30,40%	24,00%	16,40%	100,00%
	% within φαινόμενα συνδιαλλαγής	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

3.2.10 Σύνοψη Αποτελεσμάτων

Ο παρακάτω πίνακας περιέχει συνοπτικά τα αποτελέσματα που εξήχθησαν από τη στατιστική ανάλυση για τους οκτώ παράγοντες της φοροδιαφυγής και τα αντίστοιχα στοιχεία τους. Ας σημειωθεί ότι η πρώτη ομάδα είναι οι ελ. επαγγελματίες/επιχειρηματίες και η δεύτερη ομάδα είναι οι μισθωτοί/συνταξιούχοι.

Πίνακας 31. Σύνοψη Αποτελεσμάτων

Παράγοντες	Ερωτήματα	Σχόλια	Στατιστικά σημαντικές διαφορές μεταξύ των 2 ομάδων
Φορολογική ηθική (ερ. 6,9,10,15)	Πόσο καλό ή πόσο κακό πιστεύετε ότι είναι να κρύβει ένας φορολογούμενος ένα μικρό μέρος του εισοδήματός του;	Ένας στους τρεις απάντησε ότι είναι «κακό». Ωστόσο στην πρώτη ομάδα επικρατεί η άποψη «εξαρτάται»	Βρέθηκαν διαφορές στις απόψεις των δύο ομάδων.
	Ταξινόμηση αξιόποινων πράξεων	Πράξεις που συνδέονται με την ανθρώπινη ζωή έρχονται πρώτες στην ταξινόμηση. Η πρώτη ομάδα δίνει περισσότερη έμφαση στην «απαγωγή». Πιο αξιόποινη πράξη η «δωροδοκία» για την πρώτη ομάδα.	Βρέθηκαν διαφορές στην «εγκατάλειψη θύματος σε τροχαίο ατύχημα» και στη δωροδοκία.
	Προτάσεις για τη φοροδιαφυγή που αφορούν πληροφορίες, αναφορές, ποινή, νομοθεσία.	Πάνω από 80% διαφωνούν ότι η φοροδιαφυγή δεν είναι σοβαρό παράπτωμα. Συγκριτικά υψηλά ποσοστά συμφωνίας για τη δεύτερη ομάδα. Πολύ λιγότεροι συγκριτικά από τη πρώτη ομάδα προτίθενται να δώσουν εθελοντικά πληροφορίες. Διπλάσια τα ποσοστά στη δεύτερη ομάδα στην παροχή πληροφοριών για πράξεις φοροδιαφυγής. Υψηλότερα τα ποσοστά της δεύτερης ομάδας για αυστηρότερες ποινές αντί προστίμου. Υψηλότερα τα ποσοστά στην πρώτη ομάδα, ότι στη σχέση της με την εφορία είναι σημαντικό να μην αποκαλυφθεί, ωστόσο η τάση είναι ότι και οι δύο ομάδες διαφωνούν. Συγκριτικά πολύ μεγαλύτερη συμφωνία για την πρώτη ομάδα ότι τα παραθυράκια στους νόμους αποτελούν εν μέρει άλλοθι για τους πλούσιους που φοροδιαφεύγουν.	Βρέθηκαν σημαντικές διαφορές στα ερωτήματα: 1) Πρέπει να αναφέρουμε στις φορολογικές αρχές οποιονδήποτε τις εξαπατά ακόμη και αν πρόκειται για μέλη της οικογένειάς μας 2) Υπάρχουν τόσα "παραθυράκια" που ευνοούν τους πλούσιους, ώστε δεν πρέπει να αναμένεται από το μέσο φορολογούμενο να υπακούσει σε όλες του τις φορολογικές υποχρεώσεις
	Παράγοντες που αποθαρρύνουν τη φοροδιαφυγή	Βλ. Ποινές	Βλ. Ποινές

Αντισταθμιστικά οφέλη (ερ. 14)	Αν το κράτος δαπανά τα χρήματα των φορολογούμενων με σύνεση	Το 95% απάντησε ότι το κράτος δε δαπανά τα χρήματα των φορολογουμένων με σύνεση.	Ταύτιση απόψεων
Υποκ/κό φορολογικό βάρος (ερ. 2,3)	Αντιλήψεις για το ποσό του φόρου που πληρώνουν οι δύο ομάδες.	Σχεδόν τα 2/3 θεωρούν ότι πληρώνουν υψηλούς φόρους σε σύγκριση με άλλους φορολογούμενους, ενώ πάνω από το 80%, με βάση το περιβάλλον στο οποίο ζουν, θεωρούν ότι πληρώνουν υψηλούς φόρους. Υψηλότερα ποσοστά στην πρώτη ομάδα.	Δε βρέθηκαν διαφορές στις δύο ομάδες
Επίπεδο φορολογικής επιβάρυνσης (ερ. 1,11,12)	Επίπεδο φορολογικής επιβάρυνσης και επίπεδο φορολογικών συντελεστών σε σχέση με τη φοροδιαφυγή.	Σχεδόν το 100% των δύο ομάδων θεωρεί ότι το επίπεδο φορολογικής επιβάρυνσης είναι υψηλό και πολύ υψηλό. Τόσο η πρώτη ομάδα (90%), όσο και η δεύτερη ομάδα (75%) συμφωνούν ότι η μείωση των συντελεστών θα περιορίζε τη φοροδιαφυγή. Πάνω από το 60% θεωρεί ότι οι συντελεστές θα πρέπει να μειωθούν περισσότερο από 20% ώστε να περιοριστεί η φοροδιαφυγή.	Οι δύο ομάδες δε διαφέρουν
Πιθανότητα εντοπισμού (ερ. 4,7,8) και Αίσθηση παρουσίας φορολογικών ασχών (ερ. 4)	Αποτελεσματικότητα φορολογικής διοίκησης, ενέργειες στην περίπτωση που ο κίνδυνος αποκάλυψης είναι μικρός και όταν είναι μηδαμινός.	Πιο αποτελεσματική η διοίκηση θεωρείται από την πρώτη ομάδα. Όταν ο κίνδυνος είναι μικρός, οι «περισσότεροι» θα κρύψουν ένα μικρό ή σχετικά μεγάλο ποσό εισοδήματος. Η τάση βαίνει μειούμενη όταν πρόκειται για αρκετά μεγάλο ποσό εισοδήματος («περίπου οι μισοί») και «λίγοι» όταν πρόκειται για πολύ μεγάλο ποσό εισοδήματος.	Δεν υπάρχουν σημαντικές διαφορές για την αποτελεσματικότητα. Δεν υπάρχουν διαφορές στις δύο ομάδες όταν ο κίνδυνος είναι μικρός και όταν είναι σχεδόν ανύπαρκτος. Όσο μεγαλύτερο το μορφωτικό επίπεδο τόσο λιγότερο το εισόδημα απόκρυψης, αλλά μόνο στην περίπτωση που ο κίνδυνος είναι μικρός.

	Αφορά τους ελέγχους της εφορίας και την συμπεριφορά των ελεγκτών.	Η πρώτη ομάδα έχει δεχθεί κατά 15% περισσότερους ελέγχους από τη δεύτερη ομάδα επαγγελματιών. Τα ποσοστά παρατυπιών είναι υπερτριπλάσια για την πρώτη ομάδα, οι οποίοι έχουν δεχθεί διπλάσιους ελέγχους από τη δεύτερη ομάδα. Καλύτερη συμπεριφορά των ελεγκτών προς τη δεύτερη ομάδα	Υπάρχουν διαφορές στον αριθμό φορολογικών ελέγχων
Ποινές (ερ. 13,15)	Πεποιθήσεις για τη δημοσιοποίηση των ατόμων που φοροδιαφεύγουν και παράμετροι που αποθαρρύνουν τους πολίτες να φοροδιαφύγουν	Μοιρασμένες οι απόψεις (ΝΑΙ & ΟΧΙ) για τη δημοσιοποίηση των ονομάτων. Το υψηλό πρόστιμο πρώτος παράγοντας αποθάρρυνσης και ακολουθούν η ταλαιπωρία που προκύπτει, η μετέπειτα αντιμετώπιση από τις φορολογικές αρχές, ο πιθανός διασυρμός και τελευταία τα ζητήματα ηθικής.	Οι δυο ομάδες δε διαφέρουν μεταξύ τους ως προς τους παράγοντες που αποθαρρύνουν τη φοροδιαφυγή
Κόστος συμμόρφωσης με τη φορολογική νομοθεσία (ερ. 16)	Σύμβουλοι φορολογικών υποθέσεων και λογιστές	Το 77% απάντησε ότι συμβουλευεται συστηματικά, με την πρώτη ομάδα να υπερτερεί της δεύτερης ομάδας κατά 10%.	Οι ομάδες διαφέρουν σημαντικά.
Το επίπεδο και η επίδραση της διαφθοράς (ερ. 5,26,27)	Αν οι ελεγκτές είναι αμερόληπτοι και αν ενδίδουν σε κάποια μορφή οικονομικής συνδιαλλαγής.	Επικρατεί (2/3) ότι κάποιες φορές οι ελεγκτές είναι αμερόληπτοι και κάποιες φορές όχι. Σχεδόν ένας στους δέκα ανέφερε ότι μερικές φορές έγινε νύξη για συνδιαλλαγή. Τα φαινόμενα συνδιαλλαγής με στελέχη της εφορίας δείχνουν να μειώνονται.	Οι ομάδες δε διαφέρουν σημαντικά.

4. Συμπεράσματα και προτάσεις

Απώτερος στόχος αυτής της εργασίας ήταν, μέσω της έρευνας που πραγματοποιήθηκε, να εντοπίσει διαφορές στις πεποιθήσεις δύο μεγάλων ομάδων φορολογουμένων, με διαφορετική πηγή εισοδήματος, τους

ελεύθερους επαγγελματίες/επιχειρηματίες (πρώτη ομάδα) και τους μισθωτούς/συνταξιούχους (δεύτερη ομάδα), σε σχέση με οκτώ παράγοντες που επηρεάζουν τη ροπή των φορολογουμένων για φοροδιαφυγή. Από την ανάλυση των αποτελεσμάτων της έρευνας προέκυψαν αρκετά ενδιαφέροντα στοιχεία. Στο κομμάτι της φορολογικής ηθικής, που όπως αναφέραμε παίζει σημαντικό ρόλο στη φορολογική συμμόρφωση των φορολογουμένων, φάνηκε ότι μεταξύ των δύο ομάδων υπάρχουν αρκετές διαφορές στις πεποιθήσεις τους. Εξαίρεση αποτελούν οι πεποιθήσεις τους σχετικά με τους παράγοντες που αποθαρρύνουν τη φοροδιαφυγή, όπου φάνηκε να συμφωνούν και οι δύο ομάδες, ότι τα ζητήματα ηθικής παίζουν το μικρότερο ρόλο. Στο κομμάτι των διαφορών εδώ, αξίζει να τονίσουμε ότι στο ερώτημα για το αν πρέπει να αναφέρουμε στις φορολογικές αρχές οποιονδήποτε τις εξαπατά, ακόμη και αν πρόκειται για μέλη της οικογένειάς μας, οι μισθωτοί/συνταξιούχοι τείνουν να συμφωνούν, ενώ η πρώτη ομάδα τείνει να διαφωνεί. Αντίστοιχα, στην ερώτηση για τα «παραθυράκια» που ευνοούν τους πλούσιους, ούτως ώστε δεν πρέπει να αναμένεται από το μέσο φορολογούμενο να υπακούσει σε όλες τις φορολογικές του υποχρεώσεις, το ποσοστό της πρώτης ομάδας που τείνει να συμφωνεί είναι μεγαλύτερο από αυτό της δεύτερης ομάδας. Οι δύο αυτές διαφορές, ίσως να δικαιολογούνται σε ένα βαθμό από τις περισσότερες ευκαιρίες που έχει η πρώτη ομάδα να φοροδιαφύγει, καθώς η δεύτερη ομάδα υπόκειται σε πολύ μεγάλο βαθμό σε πληροφόρηση μέσω τρίτων, και συνεπώς δεν έχει και πολλά περιθώρια να αποκρύψει εισοδήματα. Εμφανής ήταν επίσης η διαφορά όσον αφορά στη χρήση των υπηρεσιών από φορολογικούς επαγγελματίες, και συνεπώς το κόστος συμμόρφωσης με τη φορολογική νομοθεσία, μεταξύ των δύο ομάδων. Οι μισθωτοί/συνταξιούχοι κάνουν χρήση τέτοιων υπηρεσιών, αλλά σε μικρότερη έκταση, κάτι που είναι αναμενόμενο μίας και οι ανάγκες της πρώτης ομάδας είναι σαφώς μεγαλύτερες, λόγω των πολύ περισσότερων υποχρεώσεων της απέναντι στις φορολογικές αρχές (π.χ. υποβολή περιοδικών δηλώσεων ΦΠΑ, δηλώσεις απόδοσης παρακρατούμενων φόρων, τήρηση λογιστικών αρχείων, κλπ). Τέλος, όσον αφορά στους υπόλοιπους έξι παράγοντες που επηρεάζουν τη ροπή των φορολογουμένων προς τη φοροδιαφυγή, δε βρέθηκε διαφορά στις απόψεις και πεποιθήσεις μεταξύ των δύο ομάδων.

Θεωρούμε ότι η παρούσα έρευνα έδωσε ενδιαφέροντα αποτελέσματα, λαμβάνοντας υπόψη τον περιορισμό, τόσο σε χρόνο όσο και σε πόρους. Ωστόσο υπάρχουν περιθώρια για διεύρυνσή της τόσο ως προς τον αριθμό των συμμετεχόντων, όσο και ως προς την επέκτασή της και σε άλλους παράγοντες που επηρεάζουν τη ροπή των φορολογουμένων στη φοροδιαφυγή.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ

Allingham, Michael G. and Sandmo, Agnar (1972), Income tax evasion: A theoretical analysis, *Journal of Public Economics*, vol.1, pp. 323-338.

Alm, James (2012), Measuring, Explaining, and Controlling Tax Evasion: Lessons from Theory, Experiments, and Field Studies, *Working Paper No 1213*, Department of Economics, Tulane University.

Alm, James, Jackson, Betty R. and McKee, Michael (1992), Estimating the determinants of taxpayer compliance with experimental data, *National Tax Journal*, vol. 45(1), pp. 107-14.

Alm, James and Jacobson, Sarah (2007), Using laboratory experiments in public economics, *National Tax Journal*, vol. 60(1), pp. 129-152.

Alm, James, McClelland, Gary H. and Schulze, William D. (1992), Why do people pay taxes?, *Journal of Public Economics*, vol. 48(1), pp. 21-38.

Alm, James, Sanchez, Isabel and De Juan, Anna (1995), Economic and noneconomic factors in tax compliance, *Kyklos*, vol. 48(1), pp. 3-18.

Alm, James and Torgler, Benno (2006), Culture differences and tax morale in the United States and in Europe, *Journal of Economic Psychology*, vol. 27(2), pp. 224-246.

Alm, James and Torgler, Benno (2011), Do Ethics Matter? Tax Compliance and Morality, *Journal of Business Ethics*, vol. 101(4), pp. 635-651.

Ameyaw, Bismark and Dzaka, Dominic (2016), Determinants of Tax Evasion: Empirical Evidence from Ghana, *Modern Economy*, vol. 7, pp. 1653-1664.

Andreoni, James, Erard, Brian and Feinstein, Jonathan (1998), Tax compliance, *Journal of Economic Literature*, vol. 36, pp. 818-860.

Barone, Guglielmo and Mocetti, Sauro (2011), Tax morale and public spending inefficiency, *International*

Tax and Public Finance, vol. 18(6), pp. 724-749.

Becker, Gary S. (1968), Crime and punishment : An economic approach, *Journal of Political Economy*, vol. 76(2), pp. 169-217.

Bobek, Donna D. and Hatfield, Richard C. (2003), An investigation of the theory of planned behavior and the role of moral obligation in tax compliance, *Behavioral Research in Accounting*, vol. 15(1), pp. 13-38.

Bordignon, Massimo (1993), A fairness approach to income tax evasion, *Journal of Public Economics*, vol. 52(3), pp. 345-362.

Bosco, Luigi and Mittone, Luigi (1997), Tax Evasion and Moral Constraints: some Experimental Evidence, *Kyklos*, vol. 50, pp. 297–324.

Bryman, Alan and Bell, Emma (2015), *Business research methods*, Oxford University Press, USA.

Cerqueti, Roy and Coppier, Raffaella (2009), Tax revenues, fiscal corruption and “shame” costs, *Economic Modelling*, vol. 26(6), pp. 1239-1244.

Chander, Parkash and Wilde, Louis (1992), Corruption in tax administration, *Journal of Public Economics*, vol. 49(3), pp. 333-349.

Chau, Gerald and Leung, Patrick (2009), A Critical Review of Fischer Tax Compliance Model: A Research Synthesis, *Journal of Accounting and Taxation*, vol. 1, pp. 034-040.

Clotfelter, Charles T. (1983), Tax evasion and tax rates: An analysis of individual returns, *The Review of Economics and Statistics*, vol. 65(3), pp. 363-373.

Cummings, Ronald G., Martinez-Vazquez, Jorge, McKee, Michael and Torgler, Benno (2009), Tax Morale Affects Tax Compliance: Evidence from Surveys and an Artefactual Field Experiment, *Journal of Economic Behavior and Organization*, vol. 70(3), pp. 447-457.

Devos, Ken (2014), Tax Compliance Theory and the Literature. In: *Factors Influencing Individual Taxpayer Compliance Behaviour*, Springer, Dordrecht, pp.13-65.

Dhami, Sanjit and al-Nowaihi, Ali (2007), Why do people pay taxes? Prospect theory versus expected utility theory, *Journal of Economic Behavior & Organization*, vol. 64(1), pp. 171–192.

Dubin, Jeffrey A. (2007), Criminal investigation enforcement activities and taxpayer noncompliance, *Public Finance Review*, vol. 35(4), pp. 500-529.

Dubin, Jeffrey A., Graetz, Michael J. and Wilde, Louis L. (1990), The effect of audit rates on the federal individual income tax, 1977-1986, *National Tax Journal*, vol.43(4), pp. 395-409.

Eichfelder, Sebastian and Kegels, Chantal (2012), Compliance costs caused by agency action? Empirical evidence and implications for tax compliance, *Schumpeter Discussion Papers*, No. 2012-005.

Elffers, Henk, Weigel, Russell H. and Hessing, Dick J. (1987), The consequences of different strategies for measuring tax evasion behaviour, *Journal of Economic Psychology*, vol. 8(3), pp. 311-337.

Erard, Brian and Ho, Chih-Chin (2003), Explaining the US Income Tax Compliance Continuum, *eJournal of Tax Research*, vol.1(2), pp. 93-109.

Feinstein, Jonathan S. (1991), An econometric analysis of income tax evasion and its detection, *The RAND Journal of Economics*, vol. 22(1), pp. 14-35.

Feld, Lars P. and Frey, Bruno S. (2002), Trust breeds trust: How taxpayers are treated, *Economics of Governance*, vol. 3, pp. 87-99.

Fjeldstad, Odd - Helge and Semboja, Joseph (2001), Why people pay taxes: The case of the development levy in Tanzania, *World Development*, vol. 29(12), pp. 2.059-2.074.

Fortin, Bernard, Lacroix, Guy and Villeval, Marie-Claire (2007), Tax evasion and social interactions, *Journal of Public Economics*, vol. 91(11–12), pp. 2089-2112.

Freire-Serén, Maria Jesus and Panadés, Judith (2013), Do Higher Tax Rates Encourage/Discourage Tax Compliance?, *Modern Economy*, vol. 4(12), pp. 809-817.

Friedman, Eric, Johnson, Simon, Kaufmann, Daniel and Zoido-Lobaton, Pablo (2000), Dodging the grabbing hand: the determinants of unofficial activity in 69 countries, *Journal of Public Economics*, vol. 76(3), pp. 459-493.

Jackson, Betty R. and Milliron, Valerie C. (1986), Tax compliance research: Findings, problems and prospects, *Journal of Accounting Literature*, vol. 5, pp. 125-165 as cited in Richardson and Sawyer (2001).

Kim, Youngse (2003), Income distribution and equilibrium multiplicity in a stigma-based model of tax evasion, *Journal of Public Economics*, vol. 87(9), pp. 1591–1616.

Kirchler, Erich, Muehlbacher, Stephan, Kastlunger, Barbara and Wahl, Ingrid (2007), Why pay taxes? A review of tax compliance decisions, *Working Paper 07-30*, Andrew Young School of Policy Studies International Studies Program, Georgia State University.

Kolm, Serge-Christophe (1973), A note on optimum tax evasion, *Journal of Public Economics*, vol. 2(3), pp. 265-270.

Litina, Anastasia and Palivos, Theodore (2016), Corruption, tax evasion and social values, *Journal of Economic Behavior & Organization*, vol.124, pp. 164-177.

Mahangila, Deogratius Ng'winula (2017), The impact of tax compliance costs on tax compliance behavior, *Journal of Tax Administration*, vol. 3(1), pp. 57-81.

Marandu, Edward E., Mbekomize, Christian and Ifezue, Alex (2014), Determinants of Tax Compliance: A review of factors and conceptualizations, paper presented in *the First Middle East Conference on Global Business, Economics, Finance and Banking*, in Dubai, 10-12 October, 2014.

Pantoja, Gabriela S. and Peñaloza, Rodrigo S. (2014), Tax evasion under behavioral structures, *Economía*, vol. 15(1), pp. 30-40.

Pickhardt, Michael and Prinz, Aloys (2014), Behavioral dynamics of tax evasion – A survey, *Journal of Economic Psychology*, vol. 40, pp. 1-19.

Pickhardt, Michael and Seibold, Goetz (2014), Income tax evasion dynamics: Evidence from an agent-based econophysics model, *Journal of Economic Psychology*, vol. 40, pp. 147-160.

Pruzhansky, Vitaly (2004), Honesty in a Signaling Model of Tax Evasion, *Discussion Paper No 022/1*, Tinbergen Institute.

Riahi-Belkaoui, Ahmed (2004), Relationship between tax compliance internationally and selected determinants of tax morale, *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*, vol. 13, pp. 135-143.

Richardson, Grant (2006), Determinants of tax evasion: A cross-country investigation, *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*, vol. 15, pp. 150-169.

Richardson, Maryann and Sawyer, Adrian J. (2001), A taxonomy of tax compliance literature: Further findings, problems and prospects, *Australian Tax Forum*, vol. 16(2), pp. 137-320.

Saad, Natrah (2014), Tax knowledge, tax complexity and tax compliance : Taxpayer' s view, *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, vol. 109, pp. 1069-1075.

Sandford, Cedric (auth. and ed.) (1995), *Taxation Compliance Costs: Measurement and Policy*, Fiscal Publications, Bath as cited in Richardson and Sawyer (2001).

Sandmo, Agnar (2005), The Theory of Tax Evasion: A Retrospective View, *National Tax Journal*, vol. 58, pp. 643-663.

Sanyal, Amal, Gang, Ira N. and Goswami, Omkar (2000), Corruption, tax evasion and the Laffer curve, *Public Choice*, vol. 105(1), pp. 61-78.

Saunders, Mark N.K., Lewis, Philip and Thornhill, Adrian (2009), *Research methods for business students*, Pearson Education Limited, Fifth Edition

Schneider, Friedrich (2004), The Size of the Shadow Economies of 145 Countries All Over the World: First Results Over the Period 1999 to 2003, *IZA Discussion Paper No. 1431*.

Schneider, Friedrich (2016), Estimating the size of the shadow economies of highly-developed countries: selected new results, *CES ifo DICE Report: Journal for Institutional Comparisons* vol. 14(4), pp. 44-53.

Slemrod, Joel (2007), Cheating ourselves : The economics of tax evasion, *Journal of Economic Perspectives*, vol. 21(1), pp. 25-48.

Slemrod, Joel and Yitzhaki, Shlomo (2002), Tax avoidance, evasion, and administration, in: A. J. Auerbach and M. Feldstein (eds.), *Handbook of Public Economics*, vol. 3, chapter 22, pp. 1423-1470, Elsevier.

Snow, Arthur and Warren, Ronald S. Jr. (2005), Ambiguity about audit probability, tax compliance, and taxpayer welfare, *Economic Inquiry*, vol. 43(4), pp. 865–871.

Spartà, Gaetano Tarcisio (2015), Tax evasion and confidence in institutions: A theoretical model, retrieved from <https://ssrn.com/abstract=2560428>.

Spicer, Michael and Becker, Lee (1980), Fiscal inequity and tax evasion: an experimental approach, *National Tax Journal*, vol. 33(2), pp. 171-175.

Srinivasan, Thirukodikaval Nilakanta (1973), Tax evasion: A model, *Journal of Public Economics*, vol. 2(4), pp. 339-346.

Stankevicius, Evaldas and Leonas, Linas (2015), Hybrid Approach Model for Prevention of Tax Evasion and Fraud, *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, vol. 213, pp. 383-389.

Tagkalakis, Athanasios (2013), Audits and tax offenders: Recent evidence from Greece, *Economics Letters*, vol. 118(3), pp. 519-522.

Torgler, Benno (2003), To evade taxes or not to evade: That is the question, *Journal of Socio-Economics*, vol. 32(3), pp. 283-302.

Torgler, Benno (2005), Tax morale in Latin America, *Public Choice*, vol. 122(1-2), pp. 133-157.

Torgler, Benno and Schneider, Friedrich G. (2006), What shapes attitudes toward paying taxes? Evidence from multicultural European countries, *IZA Discussion Papers*, No. 2117.

Traxler, Christian (2010), Social norms and conditional cooperative taxpayers, *European Journal of Political Economy*, vol. 26(1), pp. 89-103.

Verboon, Peter and Goslinga, Sjoerd (2009), The role of fairness in tax compliance, *Netherlands Journal of Psychology*, vol. 65(4), pp. 136-145.

Vousinas, Georgios L. (2017), Shadow economy and tax evasion. The Achilles heel of Greek economy. Determinants, effects and policy proposals, *Journal of Money Laundering Control*, vol. 20 (4), pp.386-404.

Wenzel, Michael (2003), Tax compliance and the psychology of justice: mapping the field, in Valerie Braithwaite (ed) *Taxing Democracy: Understanding Tax Avoidance and Evasion*, pp. 41-69, Ashgate Publishing Ltd., United Kingdom.

Yitzhaki, Shlomo (1974), A note on income tax evasion: A theoretical analysis, *Journal of Public Economics*, vol. 3(2), pp. 201-202.

Zaklan, Georg, Frank Westerhoff and Dietrich Stauffer (2009), Analysing tax evasion dynamics via the Ising model, *Journal of Economic Interaction and Coordination*, vol. 4(1), pp. 1-14.

ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΣΗ

Βασαρδάνη Μελίνα (2011), Φοροδιαφυγή στην Ελλάδα : μια γενική επισκόπηση. *Τράπεζα της Ελλάδος. Οικονομικό Δελτίο*, Τεύχος 35, 14-24.

(<http://www.bankofgreece.gr/BogEkdoseis/oikodelt201106.pdf> Πρόσβαση 11/12/2017)

Καλυβιανάκης Κ., Ίδρυμα Μεσογειακών Μελετών (1993), *Φορολογικό καθεστώς, παραοικονομία και φοροδιαφυγή στην Ελλάδα*, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα.

Τάτσος Νικόλαος, Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών (2001), *Παραοικονομία και φοροδιαφυγή στην Ελλάδα*, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα.

INTERNET

ΑΑΔΕ (2017), Στοιχεία υποβολών τρέχοντος έτους

http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:http://www.aade.gr/menoy/statistika-deiktes/eisodema/stoicheia-ypobolon-e1-trechontos-etoys&gws_rd=cr&dcr=0&ei=DyNeWtn0CcGDsAe-rbH4CA (Πρόσβαση 10/11/2017)

EUROPEAN COMMISSION (2017), *Study and Reports on the VAT Gap in the EU-28 Member States: 2017 Final Report*, Warsaw.

https://ec.europa.eu/taxation_customs/sites/taxation/files/study_and_reports_on_the_vat_gap_2017.pdf

(Πρόσβαση 09/01/2018)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α

Η έρευνα απευθύνεται σε άτομα ηλικίας άνω των 25 ετών που είναι ελεύθεροι επαγγελματίες/επιχειρηματίες ή μισθωτοί/συνταξιούχοι και είναι υπεύθυνοι για τη συμπλήρωση της φορολογικής δήλωσης στο νοικοκυριό. Η ανωνυμία σας είναι διασφαλισμένη, μέσω της ηλεκτρονικής διαδικασίας, οπότε παρακαλώ για τις ειλικρινείς σας απαντήσεις προκειμένου να μην διαστρεβλωθούν τα αποτελέσματα της έρευνας. Ευχαριστώ εκ των προτέρων.

Q.1 Ποιά είναι η γνώμη σας σχετικά με το γενικό επίπεδο της φορολογικής επιβάρυνσης στη χώρα μας; *

- Πολύ υψηλό
- Αρκετά υψηλό
- Κανονικό
- Αρκετά χαμηλό
- Πολύ χαμηλό
- Δεν γνωρίζω

Q.2 Σε σχέση με αυτά που γενικά βλέπετε γύρω σας, πιστεύετε ότι το ποσό του φόρου εισοδήματος που εσείς πληρώνετε είναι..... *

- Πολύ υψηλό
- Αρκετά υψηλό
- Κανονικό
- Αρκετά χαμηλό
- Πολύ χαμηλό
- Δεν γνωρίζω

Q.3 Σε σύγκριση με άλλους φορολογούμενους που έχουν το ίδιο εισόδημα με το δικό σας, πιστεύετε ότι το ποσό του φόρου εισοδήματος που εσείς πληρώνετε είναι..... *

- Πολύ υψηλό
- Αρκετά υψηλό
- Κανονικό
- Αρκετά χαμηλό

- Πολύ χαμηλά
- Δεν γνωρίζω

Q.4 Ποιά είναι η γνώμη σας γενικά για τη φορολογική διοίκηση σχετικά με το πόσο αποτελεσματική είναι, ώστε να αποδίδονται οι πραγματικοί φόροι από τον κάθε φορολογούμενο; *

- Πολύ αποτελεσματική
- Αρκετά αποτελεσματική
- Λίγα αποτελεσματική
- Καθόλου αποτελεσματική
- Δεν γνωρίζω

Q.5 Κάποιοι ερωτώμενοι εκτιμούν ότι οι φορολογικοί έλεγχοι που διεξάγονται είναι αμερόληπτοι και κάποιοι άλλοι πιστεύουν ότι υπάρχει κάποια μορφή οικονομικής συνδιαλλαγής. Δηλαδή, ότι οι ελεγκτές έναντι κάποιας αμοιβής δέχονται να συγκαλύψουν παρατυπίες ή παραβάσεις του κώδικα. Ποιά είναι η προσωπική σας άποψη; *

- Πάντα αμερόληπτοι
- Σχεδόν πάντα αμερόληπτοι
- Κάποιες φορές αμερόληπτοι, κάποιες όχι
- Ελάχιστες φορές αμερόληπτοι
- Καθόλου αμερόληπτοι

Q.6 Πόσο καλό ή πόσο κακό πιστεύετε ότι είναι να κρύβει ένας φορολογούμενος ένα μικρό μέρος του εισοδήματός του; *

- Καλό
- Ούτε καλό, ούτε κακό
- Κακό
- Πολύ κακό
- Εξαρτάται

Q.7 Πόσοι φορολογούμενοι πιστεύετε θα προέβαιναν σε μία από τις παρακάτω ενέργειες, αν πίστευαν ότι ο κίνδυνος να αποκαλυφθούν είναι μικρός; *

	Όλοι οι φορτίοι	Οι περισσότεροι	Περίπου οι μισοί	Λίγοι	Κανένας φορολογούμενος
Να κρύψουν ένα μικρό ποσό του εισοδήματός τους	☐	☐	☐	☐	☐
Να κρύψουν ένα σχετικά μεγάλο ποσό του εισοδήματός τους	☐	☐	☐	☐	☐
Να κρύψουν ένα αρκετά μεγάλο ποσό του εισοδήματός τους	☐	☐	☐	☐	☐

	Όλοι οι φορτίνοι	Οι περισσότεροι	Περίπου οι μισοί	Λίγοι	Κανένας φορολογούμενος
Να κρύψουν ένα πολύ μεγάλο ποσό του εισοδήματός τους	☐	☐	☐	☐	☐

Q.8 Πόσοι φορολογούμενοι θα προέβαιναν σε μία από τις παρακάτω ενέργειες, αν πίστευαν ότι είναι σχεδόν απίθανο να αποκαλυφθούν; *

	Όλοι οι φορτίνοι	Οι περισσότεροι	Περίπου οι μισοί	Λίγοι	Κανένας φορολογούμενος
Να κρύψουν ένα μικρό ποσό του εισοδήματός τους	☐	☐	☐	☐	☐
Να κρύψουν ένα σχετικά μεγάλο ποσό του εισοδήματός τους	☐	☐	☐	☐	☐
Να κρύψουν ένα αρκετά μεγάλο ποσό του εισοδήματός τους	☐	☐	☐	☐	☐
Να κρύψουν ένα πολύ μεγάλο ποσό του εισοδήματός τους	☐	☐	☐	☐	☐

Q.9 Ταξινομήστε τις παρακάτω πράξεις ξεκινώντας με αυτή που θεωρείτε πιο αξιόποινη : *

Παρακαλώ η ταξινόμηση να γίνει από το 1 έως το 9 χωρίς να επιλέξετε δύο φορές την ίδια γραμμή

	Απαγωγή	Οδήγηση αυτοκινήτου σε κατάσταση μέθης	Φοροδιαφυγή	Εμπρησμός	Εγκατάληψη θύματος σε τροχαία ατύχημα	Ακάλυπτη επιταγή	Κλοπή μοτοποδηλάτου	Διυροδοκία	Καπάχρηση
1η	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
2η	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
3η	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
4η	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
5η	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
6η	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
7η	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
8η	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
9η	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Q.10 Κατά πόσο συμφωνείτε ή διαφωνείτε με την καθεμία από τις παρακάτω φράσεις. Επιλέξτε την απάντηση που περιγράφει καλύτερα τη γνώμη σας. *

	Συμφωνώ απόλυτα	Συμφωνώ αρκετά	Έτσι και έτσι	Διαφωνώ αρκετά	Διαφωνώ απόλυτα
Αφού η φοροδιαφυγή δεν βλέπεται κανέναν άλλο παρά την κυβέρνηση δεν είναι σοβαρό παράπτωμα	☐	☐	☐	☐	☐

	Συμφωνώ απόλυτα	Συμφωνώ αρκετά	Έτσι και έτσι	Διαφωνώ αρκετά	Διαφωνώ απόλυτα
Οι φορολογούμενοι δεν πρέπει να δίνουν εθελοντικά πληροφορίες για τις δραστηριότητές τους αν ο φορολογικός ελεγκτής δεν τους ρωτήσει ακριβώς πάνω στο θέμα αυτό	☐	☐	☐	☐	☐
Πρέπει να αναφέρουμε στις φορολογικές αρχές οποιονδήποτε τις εξαστά ακόμη και αν πρόκειται για μέλη της οικογένειάς μας	☐	☐	☐	☐	☐
Λαμβάνοντας υπόψη το υψηλό κόστος ζωής, σε αυτούς που φοροδιαφεύγουν θα πρέπει να επιβάλλεται πρόστιμο, αλλά όχι ποσό αστηρή ποινή	☐	☐	☐	☐	☐
Στη σχέση σου με την εφορία το σημαντικότερο πράγμα είναι να μην αποκαλυφθείς	☐	☐	☐	☐	☐
Υπάρχουν τόσα "παροθύρακια" που ευνοούν τους πλούσιους, ώστε δεν πρέπει να αναμένεται από τα μέσο φορολογούμενα να υπακούσει σε όλες του τις φορολογικές υποχρεώσεις	☐	☐	☐	☐	☐
Ένα άτομο που δεν πληρώνει φόρο δεν μπορεί να κατηγορηθεί για αυτό σε ηθικό επίπεδο εφόσον έκανε χρήση των "παροθύρων" του νόμου	☐	☐	☐	☐	☐

Q.11 Αν γινόταν κάποια μείωση των φορολογικών συντελεστών, πιστεύετε ότι θα περιοριζόταν τα φαινόμενα της φοροδιαφυγής; *

- ΝΑΙ
 ΟΧΙ

Q.12 Σε τί ποσοστό κατά τη γνώμη σας πρέπει να μειωθούν οι φορολογικοί συντελεστές ώστε να περιοριστούν τα φαινόμενα της φοροδιαφυγής; *

- Καμία μείωση
 0-5%
 5-10%
 10-15%
 15-20%
 20-30%
 30-40%
 40-50%
 50% +

Q.13 Πιστεύετε ότι η δημοσιοποίηση των ονομάτων των ατόμων που φοροδιαφεύγουν συμβάλλει στον περιορισμό της φοροδιαφυγής; *

- ΝΑΙ
 ΟΧΙ

Q.14 Πιστεύετε ότι το κράτος δαπανά τα χρήματα των φορολογουμένων με σύνεση ή όχι ; *

- ΝΑΙ
- ΟΧΙ

Q.15 Ταξινομήστε τους παρακάτω παράγοντες που αποθαρρύνουν τους πολίτες να φοροδιαφύγουν ανάλογα με το βαθμό σημαντικότητας : *

Παρακαλώ η ταξινόμηση να γίνει από το 1 έως το 5 χωρίς να επιλέξετε δύο φορές την ίδια γραμμή

	Ζητήματα ηθικής	Υψηλό πρόστιμο	Η ταλαιπωρία που προκύπτει από την αποκάλυψη του παραπτώματος (δικαστήρια κλπ)	Πιθανός διασυρμός	Η μετέπειτα αντιμετώπιση από τα φορολογικά όργανα
1	☐	☐	☐	☐	☐
2	☐	☐	☐	☐	☐
3	☐	☐	☐	☐	☐
4	☐	☐	☐	☐	☐
5	☐	☐	☐	☐	☐

Q.16 Συμβουλευέστε συστηματικά για τις φορολογικές σας υποθέσεις κάποιον φορολογικό σύμβουλο, λογιστή ή δικηγόρο ; *

- ΝΑΙ
- ΟΧΙ

Q.17 Σας έχουν καλέσει ποτέ από την εφορία (Δ.Ο.Υ.) που υπάγεστε για να δώσετε πρόσθετα στοιχεία ή διευκρινίσεις ; Αν ναι, πόσες φορές ; *

- 1 φορά
- 2 φορές
- 3 φορές
- 4 φορές
- 5+ φορές
- Όχι δεν με έχουν καλέσει

Q.18 Πότε περίπου ήταν η τελευταία φορά που σας κάλεσαν *

- 2016
- 2015
- 2014
- 2013
- 2012
- 2011
- 2010 και πριν
- Δεν θυμάμαι

- Δεν με έχουν καλέσει

Q.19 Σας έχει γίνει ποτέ φορολογικός έλεγχος ; Αν ναι, πόσες φορές σας έχει γίνει έλεγχος ; *

- 1 φορά
 2 φορές
 3 φορές
 4 φορές
 5+ φορές
 Όχι δεν μου έχει γίνει φορολογικός έλεγχος

Q.20 Πότε περίπου σας έγινε ο τελευταίος έλεγχος ; *

- 2016
 2015
 2014
 2013
 2012
 2011
 2010 και πριν
 Δεν θυμάμαι
 Δεν μου έχει γίνει φορολογικός έλεγχος

Q.21 Κατά τη διάρκεια του τελευταίου φορολογικού ελέγχου που σας έγινε σχημάτισατε την εντύπωση ότι ο ελεγκτής γνώριζε το αντικείμενό του ή όχι ; *

- ΝΑΙ
 ΟΧΙ
 Δεν μου έχει γίνει φορολογικός έλεγχος

Q.22 Αναφερόμενος/η πάλι στον τελευταίο έλεγχο, θεωρείτε ότι ο ελεγκτής διεξήγαγε έναν ουσιαστικό και σε βάθος έλεγχο ή έναν μάλλον επιφανειακό έλεγχο στα πλαίσια κάποιας τυπικής διαδικασίας ; *

- Διεξήχθη ουσιαστικός έλεγχος
 Διεξήχθη επιφανειακός έλεγχος
 Δεν μου έχει γίνει φορολογικός έλεγχος

Q.23 Πώς θα χαρακτηρίζατε τη συμπεριφορά του ελεγκτή σε αυτόν τον έλεγχο ; *

- Πολύ καλή
 Αρκετά καλή

- Αδιάφορη
- Όχι πολύ καλή
- Καθόλου καλή
- Δεν μου έχει γίνει φορολογικός έλεγχος

Q.24 Κατά τη διάρκεια αυτού του ελέγχου σας έγιναν κάποιες παρατηρήσεις ή διαπιστώθηκαν κάποιες παρατυπίες/παραβάσεις; *

- ΝΑΙ
- ΟΧΙ
- Δεν μου έχει γίνει φορολογικός έλεγχος

Q.25 Θεωρείτε ότι οι παρατηρήσεις ή οι παρατυπίες που προέκυψαν από αυτόν τον έλεγχο είχαν ουσιαστικό περιεχόμενο ή αφορούσαν κυρίως τυπικά και διαδικαστικά θέματα ; *

- Είχαν ουσιαστικό περιεχόμενο
- Δεν είχαν ουσιαστικό περιεχόμενο
- Δεν μου έχει γίνει φορολογικός έλεγχος

Q.26 Από τη γενική εμπειρία που έχετε κατά την επαφή σας με τα φορολογικά όργανα, σας έχει τύχει ποτέ να σας γίνει κάποια νύξη για συνδιαλλαγή ; *

- Κάθε φορά που υπήρξε ευκαιρία
- Μερικές φορές
- Δεν υπήρξε ευκαιρία
- Ποτέ

Q.27 Η αίσθηση που έχετε, σχετικά με τα φαινόμενα συνδιαλλαγής με στελέχη της εφορίας, είναι ότι τα φαινόμενα αυτά αυξάνονται, παραμένουν ίδια ή μειώνονται ; *

- Αυξάνονται
- Παραμένουν ίδια
- Μειώνονται
- Δεν γνωρίζω

ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Q.28 Ο/Η ερωτώμενος/η είναι : *

- Άνδρας
- Γυναίκα

Q.29 Οικογενειακή κατάσταση *

- Έγγαμος/συζεί με κάποιον
- Άγαμος
- Χήρος/διαζευγμένος (δεν συζεί με άλλον)

Q.30 Εκπαίδευση *

- Καμία εκπαίδευση (αγράμματος, δεν έχει πάει σχολείο ή μέχρι τη δεύτερα δημοτικού)
- Κατώτερη εκπαίδευση (3η δημοτικού μέχρι 3η γυμνασίου)
- Μέση εκπαίδευση (1η-3η λυκείου ή 4η-6η παλαιού γυμνασίου)
- Ανώτερη εκπαίδευση (απόφοιτοι ΤΕΙ ή άλλων αντίστοιχων ιδιωτικών σχολών που απαιτούν απολυτήριο λυκείου)
- Ανώτατη εκπαίδευση (απόφοιτοι ΑΕΙ)
- Ανώτατη εκπαίδευση (μεταπτυχιακός ή διδακτορικός τίτλος)
- Δεν απαντώ

Q.31 Σε ποιά από τις κατηγορίες ανήκει το ετήσιο καθαρό οικογενειακό σας εισόδημα; *

- Μέχρι 6.000 ευρώ
- 6.001-12.000 ευρώ
- 12.001-20.000 ευρώ
- 20.001-30.000 ευρώ
- 30.001-40.000 ευρώ
- 40.001-50.000 ευρώ
- Πάνω από 50.000 ευρώ

Q.32 Ηλικία του/της ερωτώμενου/ης *

- 25-35 ετών
- 36-45 ετών

- 46-55 ετών
- 56-65 ετών
- 66+ ετών

Q.33 Σε ποιές από τις παρακάτω κατηγορίες ανήκετε επαγγελματικά; *

- Μισθωτός/Συνταξιούχος
- Ελεύθερος επαγγελματίας/Επιχειρηματίας

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β

ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ

		Statistics					
		Φύλλο	Οικογενειακή κατάσταση	Εκπαίδευση	Ετήσιο καθαρό οικογενειακό εισόδημα	Ηλικία	Επαγγελματική κατηγορία
N	Valid	171	171	171	171	171	171
	Missing	0	0	0	0	0	0
Std. Error of Mean		,038	,039	,073	,103	,059	,038
Median		,00	1,00	5,00	3,00	2,00	1,00
Mode		0	1	5	3	2	1
Std. Deviation		,500	,515	,954	1,349	,773	,500
Variance		,250	,266	,910	1,819	,598	,250
Skewness		,154	1,836	-,340	,674	1,001	,130
Std. Error of Skewness		,186	,186	,186	,186	,186	,186
Kurtosis		-2,000	2,556	-,667	,400	2,098	-2,007
Std. Error of Kurtosis		,369	,369	,369	,369	,369	,369
Range		1	2	4	6	4	1
Minimum		0	1	2	1	1	1
Maximum		1	3	6	7	5	2
Percentiles	25	,00	1,00	4,00	2,00	2,00	1,00
	50	,00	1,00	5,00	3,00	2,00	1,00
	75	1,00	1,00	6,00	4,00	2,00	2,00

ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΗΘΙΚΗ (6, 9, 10, 15)

ΕΡ. 6: Πόσο καλό ή πόσο κακό πιστεύετε ότι είναι να κρύβει ένας φορολογούμενος ένα μικρό μέρος του εισοδήματός του;

Statistics			
Απόκρυψη μέρος εισοδήματος			
Μισθωτός/Συνταξιούχος	N	Valid	91
		Missing	0
	Mean		1,59
	Median		2,00
	Mode		2
	Std. Deviation		1,145
	Percentiles	25	1,00
		50	2,00
75		2,00	
Ελεύθερος επαγγελματίας/Επιχειρηματίας	N	Valid	80
		Missing	0
	Mean		1,71

	Median	2,00	
	Mode	0	
	Std. Deviation	1,371	
	Percentiles	25	,00
		50	2,00
75		3,00	

Απόκρυψη μέρος εισοδήματος						
Επαγγελματική κατηγορία		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent	
Μισθωτός/Συνταξιούχος	Valid	Εξαρτάται	20	22,0	22,0	22,0
		Πολύ κακό	21	23,1	23,1	45,1
		Κακό	30	33,0	33,0	78,0
		Ούτε καλό, ούτε κακό	16	17,6	17,6	95,6
		Καλό	4	4,4	4,4	100,0
		Total	91	100,0	100,0	
Ελεύθερος επαγγελματίας/ Επιχειρηματίας	Valid	Εξαρτάται	25	31,3	31,3	31,3
		Πολύ κακό	6	7,5	7,5	38,8
		Κακό	24	30,0	30,0	68,8
		Ούτε καλό, ούτε κακό	17	21,3	21,3	90,0
		Καλό	8	10,0	10,0	100,0
		Total	80	100,0	100,0	

Independent Samples Test										
		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
Απόκρυψη μέρος εισοδήματος	Equal variances assumed	4,287	,040	-,619	169	,537	-,119	,192	-,499	,261
	Equal variances not assumed			-,612	154,587	,542	-,119	,195	-,504	,265

ΕΡ. 9: Ταξινομήστε τις παρακάτω πράξεις ξεκινώντας με αυτή που θεωρείτε πιο αξιόποινη:

Statistics											
Επαγγελματική κατηγορία		Απαγωγή	Οδήγηση αυτοκινήτου σε κατάσταση μέθης	Εγκατάληψη θύματος σε τροχαίο ατύχημα	Φοροδιαφυγή	Εμπρησμός	Ακάλυπτη επιταγή	Κατάχρηση	Δωροδοκία	Κλοπή μοτοποδηλάτου	
Μισθωτός/Συνταξιούχος	N	Valid	91	91	91	91	91	91	91	91	
		Missing	0	0	0	0	0	0	0	0	
	Mean		2,96	3,51	2,09	5,99	4,15	7,08	5,69	6,46	7,08
	Median		2,00	3,00	1,00	6,00	4,00	8,00	6,00	6,00	8,00
	Mode		2	2	1	7	4	8	6	6	9
	Std. Deviation		2,180	2,073	1,981	1,941	1,390	1,916	1,711	1,642	2,136
	Skewness		1,564	1,209	2,531	-,329	,480	-1,410	-,037	-,608	-1,026

	Std. Error of Skewness		,253	,253	,253	,253	,253	,253	,253	,253	,253	
	Kurtosis		1,572	,931	5,983	-,205	-,246	1,792	-,282	,331	,293	
	Std. Error of Kurtosis		,500	,500	,500	,500	,500	,500	,500	,500	,500	
	Percentiles	25		2,00	2,00	1,00	5,00	3,00	6,00	4,00	5,00	6,00
		50		2,00	3,00	1,00	6,00	4,00	8,00	6,00	6,00	8,00
		75		3,00	4,00	2,00	7,00	5,00	8,00	7,00	8,00	9,00
	Ελεύθερος επαγγελματίας/Επιχειρηματίας	N	Valid	80	80	80	80	80	80	80	80	80
			Missing	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		Mean		2,84	4,19	3,25	6,38	4,23	6,73	5,10	5,81	6,50
		Median		2,00	4,00	2,00	6,00	4,00	8,00	5,00	6,00	7,00
Mode			1	3	1	5	3	8	5	6	9	
Std. Deviation			2,488	2,147	2,884	1,971	1,583	2,327	1,643	1,758	2,639	
Skewness			1,470	,537	1,205	-,430	,483	-1,282	,170	-,366	-,816	
Std. Error of Skewness			,269	,269	,269	,269	,269	,269	,269	,269	,269	
Kurtosis			,802	-,707	-,143	-,210	-,279	,640	-,196	-,395	-,585	
Std. Error of Kurtosis			,532	,532	,532	,532	,532	,532	,532	,532	,532	
Percentiles		25		1,00	3,00	1,00	5,00	3,00	6,00	4,00	4,25	4,25
		50		2,00	4,00	2,00	6,00	4,00	8,00	5,00	6,00	7,00
	75		3,00	6,00	4,75	8,00	5,00	8,00	6,00	7,00	9,00	
a. Multiple modes exist. The smallest value is shown												

Απαγωγή - Ταξινόμηση των πιο αξιόποινων πράξεων							
Επαγγελματική κατηγορία		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent		
Μισθωτός/ Συνταξιούχος	Valid	1	22	24,2	24,2	24,2	
		2	28	30,8	30,8	54,9	
		3	22	24,2	24,2	79,1	
		4	5	5,5	5,5	84,6	
		5	2	2,2	2,2	86,8	
		6	1	1,1	1,1	87,9	
		7	2	2,2	2,2	90,1	
		8	6	6,6	6,6	96,7	
		9	3	3,3	3,3	100,0	
		Total		91	100,0	100,0	
Ελεύθερος επαγγελματίας/ Επιχειρηματίας	Valid	1	31	38,8	38,8	38,8	
		2	22	27,5	27,5	66,3	
		3	10	12,5	12,5	78,8	
		4	3	3,8	3,8	82,5	
		6	1	1,3	1,3	83,8	
		7	4	5,0	5,0	88,8	
		8	5	6,3	6,3	95,0	
		9	4	5,0	5,0	100,0	
		Total		80	100,0	100,0	

Οδήγηση αυτοκινήτου σε κατάσταση μέθης - Ταξινόμηση των πιο αξιόποινων πράξεων						
Επαγγελματική κατηγορία		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent	
Μισθωτός/ Συνταξιούχος	Valid	1	10	11,0	11,0	11,0
		2	24	26,4	26,4	37,4
		3	21	23,1	23,1	60,4
		4	18	19,8	19,8	80,2
		5	4	4,4	4,4	84,6
		6	4	4,4	4,4	89,0

		7	2	2,2	2,2	91,2
		8	4	4,4	4,4	95,6
		9	4	4,4	4,4	100,0
		Total	91	100,0	100,0	
Ελεύθερος επαγγελματίας /Επιχειρηματίας	Valid	1	6	7,5	7,5	7,5
		2	12	15,0	15,0	22,5
		3	19	23,8	23,8	46,3
		4	14	17,5	17,5	63,7
		5	8	10,0	10,0	73,8
		6	6	7,5	7,5	81,3
		7	5	6,3	6,3	87,5
		8	9	11,3	11,3	98,8
		9	1	1,3	1,3	100,0
		Total	80	100,0	100,0	

Εγκατάληψη θύματος σε τροχαίο ατύχημα - Ταξινόμηση των πιο αξιόποινων πράξεων								
Επαγγελματική κατηγορία		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent			
Μισθωτός/ Συνταξιούχος	Valid	1	51	56,0	56,0	56,0		
		2	22	24,2	24,2	80,2		
		3	6	6,6	6,6	86,8		
		4	5	5,5	5,5	92,3		
		5	1	1,1	1,1	93,4		
		8	2	2,2	2,2	95,6		
		9	4	4,4	4,4	100,0		
		Total	91	100,0	100,0			
		Ελεύθερος επαγγελματίας/ Επιχειρηματίας	Valid	1	27	33,8	33,8	33,8
				2	26	32,5	32,5	66,3
3	5			6,3	6,3	72,5		
4	2			2,5	2,5	75,0		
5	3			3,8	3,8	78,8		
6	1			1,3	1,3	80,0		
7	3			3,8	3,8	83,8		
8	1			1,3	1,3	85,0		
9	12			15,0	15,0	100,0		
Total	80			100,0	100,0			

Φοροδιαφυγή - Ταξινόμηση των πιο αξιόποινων πράξεων						
Επαγγελματική κατηγορία		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent	
Μισθωτός/ Συνταξιούχος	Valid	1	2	2,2	2,2	2,2
		2	2	2,2	2,2	4,4
		3	6	6,6	6,6	11,0
		4	7	7,7	7,7	18,7
		5	21	23,1	23,1	41,8
		6	13	14,3	14,3	56,0
		7	22	24,2	24,2	80,2
		8	6	6,6	6,6	86,8
		9	12	13,2	13,2	100,0
		Total	91	100,0	100,0	
Ελεύθερος επαγγελματίας/ Επιχειρηματίας	Valid	1	1	1,3	1,3	1,3
		2	3	3,8	3,8	5,0
		3	2	2,5	2,5	7,5
		4	4	5,0	5,0	12,5
		5	18	22,5	22,5	35,0
		6	14	17,5	17,5	52,5
		7	13	16,3	16,3	68,8
		8	9	11,3	11,3	80,0
		9	16	20,0	20,0	100,0
		Total	80	100,0	100,0	

Εμπρησμός- Ταξινόμηση των πιο αξιόποινων πράξεων					
Επαγγελματική κατηγορία		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Μισθωτός/ Συνταξιούχος	Valid 1	1	1,1	1,1	1,1
	2	6	6,6	6,6	7,7
	3	25	27,5	27,5	35,2
	4	29	31,9	31,9	67,0
	5	14	15,4	15,4	82,4
	6	8	8,8	8,8	91,2
	7	8	8,8	8,8	100,0
	Total	91	100,0	100,0	
Ελεύθερος επαγγελματίας/ Επιχειρηματίας	Valid 1	2	2,5	2,5	2,5
	2	5	6,3	6,3	8,8
	3	23	28,7	28,7	37,5
	4	22	27,5	27,5	65,0
	5	10	12,5	12,5	77,5
	6	9	11,3	11,3	88,8
	7	7	8,8	8,8	97,5
	8	2	2,5	2,5	100,0
	Total	80	100,0	100,0	

Ακάλυπτη επιταγή - Ταξινόμηση των πιο αξιόποινων πράξεων					
Επαγγελματική κατηγορία		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Μισθωτός/ Συνταξιούχος	Valid 1	2	2,2	2,2	2,2
	2	3	3,3	3,3	5,5
	4	5	5,5	5,5	11,0
	5	4	4,4	4,4	15,4
	6	13	14,3	14,3	29,7
	7	14	15,4	15,4	45,1
	8	30	33,0	33,0	78,0
	9	20	22,0	22,0	100,0
	Total	91	100,0	100,0	
Ελεύθερος επαγγελματίας/ Επιχειρηματίας	Valid 1	5	6,3	6,3	6,3
	2	3	3,8	3,8	10,0
	3	3	3,8	3,8	13,8
	4	2	2,5	2,5	16,3
	5	5	6,3	6,3	22,5
	6	6	7,5	7,5	30,0
	7	14	17,5	17,5	47,5
	8	27	33,8	33,8	81,3
	9	15	18,8	18,8	100,0
Total	80	100,0	100,0		

Κατάχρηση - Ταξινόμηση των πιο αξιόποινων πράξεων					
Επαγγελματική κατηγορία		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Μισθωτός/ Συνταξιούχος	Valid 1	1	1,1	1,1	1,1
	2	1	1,1	1,1	2,2
	3	6	6,6	6,6	8,8
	4	15	16,5	16,5	25,3
	5	19	20,9	20,9	46,2
	6	21	23,1	23,1	69,2
	7	13	14,3	14,3	83,5
	8	10	11,0	11,0	94,5
	9	5	5,5	5,5	100,0
Total	91	100,0	100,0		
Ελεύθερος	Valid 2	5	6,3	6,3	6,3

επαγγελματίας/ Επιχειρηματίας	3	8	10,0	10,0	16,3
	4	15	18,8	18,8	35,0
	5	21	26,3	26,3	61,3
	6	17	21,3	21,3	82,5
	7	7	8,8	8,8	91,3
	8	5	6,3	6,3	97,5
	9	2	2,5	2,5	100,0
	Total	80	100,0	100,0	

Δωροδοκία - Ταξινόμηση των πιο αξιόποινων πράξεων					
Επαγγελματική κατηγορία		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Μισθωτός/ Συνταξιούχος	Valid 2	3	3,3	3,3	3,3
	3	2	2,2	2,2	5,5
	4	3	3,3	3,3	8,8
	5	15	16,5	16,5	25,3
	6	23	25,3	25,3	50,5
	7	17	18,7	18,7	69,2
	8	20	22,0	22,0	91,2
	9	8	8,8	8,8	100,0
	Total	91	100,0	100,0	
Ελεύθερος επαγγελματίας/ Επιχειρηματίας	Valid 1	1	1,3	1,3	1,3
	2	1	1,3	1,3	2,5
	3	7	8,8	8,8	11,3
	4	11	13,8	13,8	25,0
	5	11	13,8	13,8	38,8
	6	18	22,5	22,5	61,3
	7	17	21,3	21,3	82,5
	8	11	13,8	13,8	96,3
	9	3	3,8	3,8	100,0
Total	80	100,0	100,0		

Κλοπή μοτοποδηλάτου - Ταξινόμηση των πιο αξιόποινων πράξεων					
Επαγγελματική κατηγορία		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Μισθωτός/ Συνταξιούχος	Valid 1	2	2,2	2,2	2,2
	2	2	2,2	2,2	4,4
	3	3	3,3	3,3	7,7
	4	4	4,4	4,4	12,1
	5	11	12,1	12,1	24,2
	6	8	8,8	8,8	33,0
	7	13	14,3	14,3	47,3
	8	13	14,3	14,3	61,5
	9	35	38,5	38,5	100,0
Total	91	100,0	100,0		
Ελεύθερος επαγγελματίας/ Επιχειρηματίας	Valid 1	6	7,5	7,5	7,5
	2	4	5,0	5,0	12,5
	3	3	3,8	3,8	16,3
	4	7	8,8	8,8	25,0
	5	4	5,0	5,0	30,0
	6	8	10,0	10,0	40,0
	7	10	12,5	12,5	52,5
	8	11	13,8	13,8	66,3
	9	27	33,8	33,8	100,0
Total	80	100,0	100,0		

ΕΡ.10: Κατά πόσο συμφωνείτε ή διαφωνείτε με την καθεμία από τις παρακάτω φράσεις. Επιλέξτε την απάντηση που περιγράφει καλύτερα τη γνώμη σας.

Statistics

		Αφού η φορδια φυγή δεν βλάπτει κανέναν άλλο παρά την κυβέρνηση δεν είναι σοβαρό παράπτωμα	Οι φορολογούμενοι δεν πρέπει να δίνουν εθελοντικά πληροφορίες για τις δραστηριότητές	Πρέπει να αναφέρουμε στις φορολογικές αρχές οποιονδήποτε τις εξαπατά	Σε αυτούς που φοροδιαφεύγουν θα πρέπει να επιβάλλεται πρόστιμο, αλλά όχι πολύ αυστηρή ποινή	Στη σχέση σου με την εφορία το σημαντικότερο πράγμα είναι να μην αποκαλυφθείς	Πολλά παράθυρα ευνοούν πλούσιους, ο μέσος φορολόγος όμως μπορεί να μην υπακούσει στις φορ. υποχρεώσεις	Αυτός που δε πληρώνει φόρο δεν κατηγορείται σε ηθικό επίπεδο με χρήση "παραθύρων" του νόμου
Επαγγελματική κατηγορία	N	91	91	91	91	91	91	91
	Valid Missing	0	0	0	0	0	0	0
	Mean	,76	1,91	1,80	1,66	,98	2,09	1,58
	Median	1,00	2,00	2,00	1,00	1,00	2,00	1,00
	Mode	0	2	2	1	0	3	1
	Std. Deviation	,911	1,132	1,128	1,258	,966	1,339	1,274
	Skewness	1,224	,129	,021	,161	,801	-,221	,405
	Std. Error of Skewness	,253	,253	,253	,253	,253	,253	,253
	Kurtosis	1,249	-,436	-,656	-1,249	,082	-1,139	-,844
	Std. Error of Kurtosis	,500	,500	,500	,500	,500	,500	,500
Μισθωτός/ Συνταξιούχος	Percen tiles 25	0,00	1,00	1,00	1,00	0,00	1,00	1,00
	50	1,00	2,00	2,00	1,00	1,00	2,00	1,00
	75	1,00	3,00	3,00	3,00	2,00	3,00	2,00
Ελεύθερος επαγγελματίας/ Επιχειρηματίας	N	80	80	80	80	80	80	80
	Valid Missing	0	0	0	0	0	0	0
	Mean	,83	2,34	1,18	1,96	1,45	2,70	2,03
	Median	1,00	2,00	1,00	2,00	1,00	3,00	2,00
	Mode	1	2	0 ^a	3	1	4	1 ^a
	Std. Deviation	,742	1,136	1,053	1,247	1,179	1,391	1,423
	Skewness	,485	-,224	,441	-,008	,527	-,658	-,018
	Std. Error of Skewness	,269	,269	,269	,269	,269	,269	,269
	Kurtosis	-,393	-,635	-1,003	-1,075	-,561	-,981	-1,346
	Std. Error of Kurtosis	,532	,532	,532	,532	,532	,532	,532
Ελεύθερος επαγγελματίας/ Επιχειρηματίας	Percen tiles 25	0,00	2,00	0,00	1,00	1,00	1,00	1,00
	50	1,00	2,00	1,00	2,00	1,00	3,00	2,00
	75	1,00	3,00	2,00	3,00	2,00	4,00	3,00

a. Multiple modes exist. The smallest value is shown

ΕΡ. 15: Παράγοντες που αποθαρρύνουν τους πολίτες να φοροδιαφύγουν ανάλογα με το βαθμό σημαντικότητας.

Crosstab								
		Ταξινομήστε τους παρακάτω παράγοντες που αποθαρρύνουν τους πολίτες να φοροδιαφύγουν ανάλογα με το βαθμό σημαντικότητας : [1]					Total	
			Ζητήματα ηθικής	Η μετέπειτα αντιμετώπιση	Η ταλαιπωρία που προκύπτει	Πιθανός διασυρμός	Υψηλό πρόστιμο	
Επαγγελματική κατηγορία	Μισθωτός/ Συνταξιούχος	% within Επαγγελματική κατηγορία	19,8%	8,8%	13,2%	7,7%	50,5%	100,0%
		% within Ταξινομήστε τους παρακάτω παράγοντες που αποθαρρύνουν τους πολίτες να φοροδιαφύγουν ανάλογα με το βαθμό σημαντικότητας : [1]	60,0%	50,0%	80,0%	46,7%	48,4%	53,2%
	Ελεύθερος επαγγελματίας/ Επιχειρηματίας	% within Επαγγελματική κατηγορία	15,0%	10,0%	3,8%	10,0%	61,3%	100,0%
		% within Ταξινομήστε τους παρακάτω παράγοντες που αποθαρρύνουν τους πολίτες να φοροδιαφύγουν ανάλογα με το βαθμό σημαντικότητας : [1]	40,0%	50,0%	20,0%	53,3%	51,6%	46,8%
Total		% within Επαγγελματική κατηγορία	17,5%	9,4%	8,8%	8,8%	55,6%	100,0%
		% within Ταξινομήστε τους παρακάτω παράγοντες που αποθαρρύνουν τους πολίτες να φοροδιαφύγουν ανάλογα με το βαθμό σημαντικότητας : [1]	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	6,079 ^a	4	,193
Likelihood Ratio	6,444	4	,168
N of Valid Cases	171		

a. 0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 7,02.

Crosstab								
		Ταξινομήστε τους παρακάτω παράγοντες που αποθαρρύνουν τους πολίτες να φοροδιαφύγουν ανάλογα με το βαθμό σημαντικότητας : [2]					Total	
			Ζητήματα ηθικής	Η μετέπειτα αντιμετώπιση	Η ταλαιπωρία που προκύπτει	Πιθανός διασυρμός	Υψηλό πρόστιμο	
Επαγ	Μισθωτός/ Συνταξιούχος	% within Επαγγελματική κατηγορία	5,5%	23,1%	30,8%	17,6%	23,1%	100,0%

	% within Ταξινομήστε τους παρακάτω παράγοντες που αποθαρρύνουν τους πολίτες να φοροδιαφύγουν ανάλογα με το βαθμό σημαντικότητας : [2]	38,5%	58,3%	51,9%	55,2%	53,8%	53,2%
Ελεύθερος επαγγελματίας /Επιχειρηματίας	% within Επαγγελματική κατηγορία	10,0%	18,8%	32,5%	16,3%	22,5%	100,0%
	% within Ταξινομήστε τους παρακάτω παράγοντες που αποθαρρύνουν τους πολίτες να φοροδιαφύγουν ανάλογα με το βαθμό σημαντικότητας : [2]	61,5%	41,7%	48,1%	44,8%	46,2%	46,8%
Total	% within Επαγγελματική κατηγορία	7,6%	21,1%	31,6%	17,0%	22,8%	100,0%
	% within Ταξινομήστε τους παρακάτω παράγοντες που αποθαρρύνουν τους πολίτες να φοροδιαφύγουν ανάλογα με το βαθμό σημαντικότητας : [2]	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	1,607 ^a	4	,808
Likelihood Ratio	1,611	4	,807
N of Valid Cases	171		

a. 0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 6,08.

Crosstab								
		Ταξινομήστε τους παρακάτω παράγοντες που αποθαρρύνουν τους πολίτες να φοροδιαφύγουν ανάλογα με το βαθμό σημαντικότητας : [3]					Total	
		Ζητήματα ηθικής	Η μετέπειτα αντιμετώπιση	Η ταλαιπωρία που προκύπτει	Πιθανός διασυρμός	Υψηλό πρόστιμο		
Επαγγελματική κατηγορία	Μισθωτός /Συνταξιούχος	% within Επαγγελματική κατηγορία	5,5%	25,3%	27,5%	34,1%	7,7%	100,0%
	% within Ταξινομήστε τους παρακάτω παράγοντες που αποθαρρύνουν τους πολίτες να φοροδιαφύγουν ανάλογα με το βαθμό σημαντικότητας : [3]	45,5%	46,0%	51,0%	67,4%	46,7%	53,2%	
Επαγγελματική κατηγορία	Ελεύθερος επαγγελματίας /Επιχειρηματίας	% within Επαγγελματική κατηγορία	7,5%	33,8%	30,0%	18,8%	10,0%	100,0%
	% within Ταξινομήστε τους παρακάτω παράγοντες που αποθαρρύνουν τους πολίτες να φοροδιαφύγουν ανάλογα με το βαθμό σημαντικότητας : [3]	54,5%	54,0%	49,0%	32,6%	53,3%	46,8%	
Total		% within Επαγγελματική κατηγορία	6,4%	29,2%	28,7%	26,9%	8,8%	100,0%

% within Ταξινομήστε τους παρακάτω παράγοντες που αποθαρρύνουν τους πολίτες να φοροδιαφύγουν ανάλογα με το βαθμό σημαντικότητας : [3]	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
---	--------	--------	--------	--------	--------	--------

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	5,378 ^a	4	,251
Likelihood Ratio	5,474	4	,242
N of Valid Cases	171		

a. 0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 5,15.

Crosstab								
			Ταξινομήστε τους παρακάτω παράγοντες που αποθαρρύνουν τους πολίτες να φοροδιαφύγουν ανάλογα με το βαθμό σημαντικότητας :					Total
			Ζητήματα ηθικής	Η μετέπειτα αντιμετώπιση	Η ταλαιπωρία που προκύπτει	Πιθανός διασυρμός	Υψηλό πρόστιμο	
Επαγγελματική κατηγορία	Μισθωτός/ Συνταξιούχος	% within Επαγγελματική κατηγορία	13,2%	28,6%	22,0%	29,7%	6,6%	100,0%
		% within Ταξινομήστε τους παρακάτω παράγοντες που αποθαρρύνουν τους πολίτες να φοροδιαφύγουν ανάλογα με το βαθμό σημαντικότητας : [4]	44,4%	65,0%	54,1%	46,6%	66,7%	53,2%
	Ελεύθερος επαγγελματίας/ Επιχειρηματίας	% within Επαγγελματική κατηγορία	18,8%	17,5%	21,3%	38,8%	3,8%	100,0%
		% within Ταξινομήστε τους παρακάτω παράγοντες που αποθαρρύνουν τους πολίτες να φοροδιαφύγουν ανάλογα με το βαθμό σημαντικότητας : [4]	55,6%	35,0%	45,9%	53,4%	33,3%	46,8%
Total	% within Επαγγελματική κατηγορία	15,8%	23,4%	21,6%	33,9%	5,3%	100,0%	
	% within Ταξινομήστε τους παρακάτω παράγοντες που αποθαρρύνουν τους πολίτες να φοροδιαφύγουν ανάλογα με το βαθμό σημαντικότητας : [4]	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	4,765 ^a	4	,312
Likelihood Ratio	4,821	4	,306
N of Valid Cases	171		

a. 2 cells (20,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 4,21.

Crosstab								
			Ταξινομήστε τους παρακάτω παράγοντες που αποθαρρύνουν τους πολίτες να φοροδιαφύγουν ανάλογα με το βαθμό σημαντικότητας : [5]					Total
			Ζητήματα ηθικής	Η μετέπειτα αντιμετώπιση	Η ταλαιπωρία που προκύπτει	Πιθανός διασυρμός	Υψηλό πρόστιμο	
Επαγγελματική κατηγορία	Μισθωτός/ Συνταξιούχος	% within Επαγγελματική κατηγορία	56,0%	14,3%	6,6%	11,0%	12,1%	100,0%
		% within Ταξινομήστε τους παρακάτω παράγοντες που αποθαρρύνουν τους πολίτες να φοροδιαφύγουν ανάλογα με το βαθμό σημαντικότητας : [5]	56,7%	44,8%	37,5%	43,5%	84,6%	53,2%
	Ελεύθερος επαγγελματίας /Επιχειρηματίας	% within Επαγγελματική κατηγορία	48,8%	20,0%	12,5%	16,3%	2,5%	100,0%
		% within Ταξινομήστε τους παρακάτω παράγοντες που αποθαρρύνουν τους πολίτες να φοροδιαφύγουν ανάλογα με το βαθμό σημαντικότητας : [5]	43,3%	55,2%	62,5%	56,5%	15,4%	46,8%
Total		% within Επαγγελματική κατηγορία	52,6%	17,0%	9,4%	13,5%	7,6%	100,0%
		% within Ταξινομήστε τους παρακάτω παράγοντες που αποθαρρύνουν τους πολίτες να φοροδιαφύγουν ανάλογα με το βαθμό σημαντικότητας : [5]	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	8,861 ^a	4	,065
Likelihood Ratio	9,470	4	,050
N of Valid Cases	171		

a. 0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 6,08.

ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΙΚΟ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟ ΒΑΡΟΣ (ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ 2, 3)

Group Statistics					
	Επαγγελματική κατηγορία	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
	Ελεύθερος επαγγελματίας/Επιχειρηματίας	80	4,31	,667	,075
ΕΡ.3: Σε σύγκριση με άλλους φορολογούμενους που έχουν το ίδιο εισόδημα με το δικό σας, πιστεύετε ότι το ποσό του φόρου εισοδήματος που εσείς πληρώνετε είναι...	Μισθωτός/Συνταξιούχος	91	3,68	1,210	,127
	Ελεύθερος επαγγελματίας/Επιχειρηματίας	80	3,75	1,317	,147

EP.2: Σε σχέση με αυτά που γενικά βλέπετε γύρω σας, πιστεύετε ότι το ποσό του φόρου εισοδήματος που εσείς πληρώνετε είναι.....					
Επαγγελματική κατηγορία		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Μισθωτός/Συνταξιούχος	Valid	Κανονικό	13	14.3	14.3
		Αρκετά υψηλό	41	45.1	45.1
		Πολύ υψηλό	37	40.7	40.7
		Total	91	100.0	100.0
Ελεύθερος επαγγελματίας/Επιχειρηματίας	Valid	Κανονικό	9	11.3	11.3
		Αρκετά υψηλό	37	46.3	46.3
		Πολύ υψηλό	34	42.5	42.5
		Total	80	100.0	100.0

Independent Samples Test										
		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
EP.2: Σε σχέση με αυτά που γενικά βλέπετε γύρω σας, πιστεύετε ότι το ποσό του φόρου εισοδήματος που εσείς πληρώνετε είναι.....	Equal variances assumed	,078	,780	-,466	169	,642	-,049	,105	-,255	,158
	Equal variances not assumed			-,467	167,734	,641	-,049	,104	-,255	,157
EP.3: Σε σύγκριση με άλλους φορολογούμενους που έχουν το ίδιο εισόδημα με το δικό σας, πιστεύετε ότι το ποσό του φόρου εισοδήματος που εσείς πληρώνετε είναι...	Equal variances assumed	,202	,654	-,355	169	,723	-,069	,193	-,450	,313
	Equal variances not assumed			-,353	161,629	,724	-,069	,194	-,452	,315

ΕΠΙΠΕΔΟ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΠΙΒΑΡΥΝΣΗΣ (ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ 1, 11, 12)

Statistics			
Επαγγελματική κατηγορία	EP.1: Ποιά είναι η γνώμη σας σχετικά με το γενικό επίπεδο της φορολογικής επιβάρυνσης στη χώρα μας;	EP. 11: Αν γινόταν κάποια μείωση των φορολογικών συντελεστών, πιστεύετε ότι θα περιοριζόταν τα φαινόμενα της φοροδιαφυγής;	EP. 12: Σε τι ποσοστό κατά τη γνώμη σας πρέπει να μειωθούν οι φορολογικοί συντελεστές ώστε να περιοριστούν τα φαινόμενα της φοροδιαφυγής;
Μισθωτός/Συνταξιούχος	N	Valid	91
		Missing	0
			91
			0

	Mean		4.71	1.75	4.92	
	Median		5.00	2.00	5.00	
	Mode		5	2	5	
	Skewness		-.965	-1.157	-.374	
	Std. Error of Skewness		.253	.253	.253	
	Kurtosis		-1.094	-.677	-.510	
	Std. Error of Kurtosis		.500	.500	.500	
	Percentiles	25		4.00	1.00	3.00
		50		5.00	2.00	5.00
		75		5.00	2.00	7.00
Ελεύθερος επαγγελματίας/ Επιχειρηματίας	N	Valid	80	80	80	
		Missing	0	0	0	
	Mean		4.65	1.90	5.36	
	Median		5.00	2.00	6.00	
	Mode		5	2	7	
	Skewness		-.940	-2.718	-.241	
	Std. Error of Skewness		.269	.269	.269	
	Kurtosis		-.433	5.524	-1.147	
	Std. Error of Kurtosis		.532	.532	.532	
	Percentiles	25		4.00	2.00	4.00
50			5.00	2.00	6.00	
75			5.00	2.00	7.00	

ΕΡ. 1: Ποιά είναι η γνώμη σας σχετικά με το γενικό επίπεδο της φορολογικής επιβάρυνσης στη χώρα μας;

Επαγγελματική κατηγορία		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent	
Μισθωτός/Συνταξιούχος	Valid	Αρκετά υψηλό	26	28.6	28.6	28.6
		Πολύ υψηλό	65	71.4	71.4	100.0
		Total	91	100.0	100.0	
Ελεύθερος επαγγελματίας/ Επιχειρηματίας	Valid	Κανονικό	1	1.3	1.3	1.3
		Αρκετά υψηλό	26	32.5	32.5	33.8
		Πολύ υψηλό	53	66.3	66.3	100.0
		Total	80	100.0	100.0	

ΕΡ. 11: Αν γινόταν κάποια μείωση των φορολογικών συντελεστών, πιστεύετε ότι θα περιοριζόταν τα φαινόμενα της φοροδιαφυγής;

Επαγγελματική κατηγορία		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent	
Μισθωτός/ Συνταξιούχος	Valid	ΟΧΙ	23	25.3	25.3	25.3
		ΝΑΙ	68	74.7	74.7	100.0
		Total	91	100.0	100.0	
Ελεύθερος επαγγελματίας/ Επιχειρηματίας	Valid	ΟΧΙ	8	10.0	10.0	10.0
		ΝΑΙ	72	90.0	90.0	100.0
		Total	80	100.0	100.0	

ΕΡ. 12: Σε τί ποσοστό κατά τη γνώμη σας πρέπει να μειωθούν οι φορολογικοί συντελεστές ώστε να περιοριστούν τα φαινόμενα της φοροδιαφυγής;

Επαγγελματική κατηγορία		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent	
Μισθωτός/ Συνταξιούχος	Valid	Καμία μείωση	4	4.4	4.4	4.4
		0-5%	1	1.1	1.1	5.5
		5-10%	8	8.8	8.8	14.3
		10-15%	11	12.1	12.1	26.4

		15-20%	12	13.2	13.2	39.6
		20-30%	17	18.7	18.7	58.2
		30-40%	14	15.4	15.4	73.6
		40-50%	11	12.1	12.1	85.7
		50% +	13	14.3	14.3	100.0
		Total	91	100.0	100.0	
Ελεύθερος επαγγελματίας/ Επιχειρηματίας	Valid	0-5%	1	1.3	1.3	1.3
		5-10%	4	5.0	5.0	6.3
		10-15%	13	16.3	16.3	22.5
		15-20%	12	15.0	15.0	37.5
		20-30%	9	11.3	11.3	48.8
		30-40%	11	13.8	13.8	62.5
		40-50%	18	22.5	22.5	85.0
		50% +	12	15.0	15.0	100.0
		Total	80	100.0	100.0	

Group Statistics					
	Επαγγελματική κατηγορία	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
EP.12: Σε τί ποσοστό κατά τη γνώμη σας πρέπει να μειωθούν οι φορολογικοί συντελεστές ώστε να περιοριστούν τα φαινόμενα της φοροδιαφυγής;	Μισθωτός/Συνταξιούχος	91	4,92	2,156	,226
	Ελεύθερος επαγγελματίας/ Επιχειρηματίας	80	5,36	1,937	,217

Independent Samples Test										
	Levene's Test for Equality of Variances	t-test for Equality of Means								
		F	Sig.	t	df	Sig. (2- tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
EP.12: Σε τί ποσοστό κατά τη γνώμη σας πρέπει να μειωθούν οι φορολογικοί συντελεστές ώστε να περιοριστούν τα φαινόμενα της φοροδιαφυγής;	Equal variances assumed	,050	,823	-1,394	169	,165	-,439	,315	-1,062	,183
	Equal variances not assumed			-1,404	168,915	,162	-,439	,313	-1,057	,179

ΠΙΘΑΝΟΤΗΤΑ ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΥ (ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ 4,7,8)

Statistics

		ΕΡ. 4: Ποιά είναι η γνώμη σας γενικά για τη φορολογική διοίκηση	ΕΡ. 7: Πόσοι φορολογούμενοι θα απέκρυπταν μικρό ποσό εισοδήματος αν ο κίνδυνος αποκάλυψης ήταν μικρός	ΕΡ. 7: Πόσοι φορολογούμενοι θα απέκρυπταν σχετικά μεγάλο ποσό εισοδήματος αν ο κίνδυνος αποκάλυψης ήταν μικρός	ΕΡ. 7: Πόσοι φορολογούμενοι θα απέκρυπταν αρκετά μεγάλο ποσό εισοδήματος αν ο κίνδυνος αποκάλυψης ήταν μικρός	ΕΡ. 7: Πόσοι φορολογούμενοι θα απέκρυπταν πολύ μεγάλο ποσό εισοδήματος αν ο κίνδυνος αποκάλυψης ήταν μικρός	ΕΡ. 8: Πόσοι φορολογούμενοι θα απέκρυπταν μικρό ποσό εισοδήματος αν πίστευαν ότι είναι σχεδόν απίθανο να αποκαλυφθούν	ΕΡ. 8: Πόσοι φορολογούμενοι θα απέκρυπταν σχετικά μεγάλο ποσό εισοδήματος αν πίστευαν ότι είναι σχεδόν απίθανο να αποκαλυφθούν	ΕΡ. 8: Πόσοι φορολογούμενοι θα απέκρυπταν αρκετά μεγάλο ποσό εισοδήματος αν πίστευαν ότι είναι σχεδόν απίθανο να αποκαλυφθούν	ΕΡ. 8: Πόσοι φορολογούμενοι θα απέκρυπταν πολύ μεγάλο ποσό εισοδήματος αν πίστευαν ότι είναι σχεδόν απίθανο να αποκαλυφθούν	ΕΡ. 7: Κίνδυνος αποκ	ΕΡ. 8: Απίθανη αποκ
N	Valid	171	171	171	171	171	171	171	171	171	171	171
	Missing	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Mean		1,55	3,19	2,63	2,29	2,11	3,41	3,19	3,03	2,88	2,5541	3,1272
Median		1,00	3,00	3,00	2,00	2,00	4,00	3,00	3,00	3,00	2,5000	3,0000
Mode		1	3	3	3	1	4	3	3	3	3,00	4,00
Std. Deviation		,634	,856	,840	1,016	1,148	,859	,804	,942	1,084	,73339	,75507
Skewness		,722	-1,464	-,524	-,069	,169	-1,576	-,970	-,870	-,691	-,100	-,557
Std. Error of Skewness		,186	,186	,186	,186	,186	,186	,186	,186	,186	,186	,186
Kurtosis		,437	2,866	,289	-,895	-1,199	1,897	,791	,170	-,684	,367	-,289
Std. Error of Kurtosis		,369	,369	,369	,369	,369	,369	,369	,369	,369	,369	,369
Percentiles	25	1,00	3,00	2,00	1,00	1,00	3,00	3,00	3,00	2,00	2,0000	2,5000
	50	1,00	3,00	3,00	2,00	2,00	4,00	3,00	3,00	3,00	2,5000	3,0000
	75	2,00	4,00	3,00	3,00	3,00	4,00	4,00	4,00	4,00	3,0000	4,0000

ΕΡ. 4: Ποιά είναι η γνώμη σας γενικά για τη φορολογική διοίκηση					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Δεν γνωρίζω	1	,6	,6	,6
	Καθόλου αποτελεσματική	86	50,3	50,3	50,9
	Λίγο αποτελεσματική	74	43,3	43,3	94,2
	Αρκετά αποτελεσματική	9	5,3	5,3	99,4
	Πολύ αποτελεσματική	1	,6	,6	100,0
Total		171	100,0	100,0	

ΕΡ. 4: Ποιά είναι η γνώμη σας γενικά για τη φορολογική διοίκηση						
Επαγγελματική κατηγορία			Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Μισθωτός/Συνταξιούχος	Valid	Καθόλου αποτελεσματική	48	52.7	52.7	52.7
		Λίγο αποτελεσματική	40	44.0	44.0	96.7
		Αρκετά αποτελεσματική	2	2.2	2.2	98.9
		Πολύ αποτελεσματική	1	1.1	1.1	100.0
		Total	91	100.0	100.0	
Ελεύθερος επαγγελματίας/Επιχειρηματίας	Valid	Δεν γνωρίζω	1	1.3	1.3	1.3
		Καθόλου αποτελεσματική	38	47.5	47.5	48.8

Επαγγελματική κατηγορία	Mean		1,47	,038
	95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	1,39	
		Upper Bound	1,54	
	5% Trimmed Mean		1,46	
	Median		1,00	
	Variance		,250	
	Std. Deviation		,500	
	Minimum		1	
	Maximum		2	
	Range		1	
	Interquartile Range		1	
	Skewness		,130	,186
	Kurtosis		-2,007	,369
	Πόσοι φορολογούμενοι θα απέκρυπταν μικρό ποσό εισοδήματος αν ο κίνδυνος αποκάλυψης ήταν μικρός	Mean		3,19
95% Confidence Interval for Mean		Lower Bound	3,06	
		Upper Bound	3,32	
5% Trimmed Mean			3,29	
Median			3,00	
Variance			,733	
Std. Deviation			,856	
Minimum			0	
Maximum			4	
Range			4	
Interquartile Range			1	
Skewness			-1,464	,186
Kurtosis			2,866	,369
Πόσοι φορολογούμενοι θα απέκρυπταν σχετικά μεγάλο ποσό εισοδήματος αν ο κίνδυνος αποκάλυψης ήταν μικρός		Mean		2,63
	95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	2,50	
		Upper Bound	2,75	
	5% Trimmed Mean		2,65	
	Median		3,00	
	Variance		,706	
	Std. Deviation		,840	
	Minimum		0	
	Maximum		4	
	Range		4	
	Interquartile Range		1	
	Skewness		-,524	,186
	Kurtosis		,289	,369
	Πόσοι φορολογούμενοι θα απέκρυπταν αρκετά μεγάλο ποσό εισοδήματος αν ο κίνδυνος αποκάλυψης ήταν μικρός	Mean		2,29
95% Confidence Interval for Mean		Lower Bound	2,14	
		Upper Bound	2,45	
5% Trimmed Mean			2,29	
Median			2,00	
Variance			1,032	
Std. Deviation			1,016	
Minimum			0	
Maximum			4	
Range			4	
Interquartile Range			2	
Skewness			-,069	,186
Kurtosis			-,895	,369
Πόσοι φορολογούμενοι θα απέκρυπταν πολύ μεγάλο ποσό εισοδήματος αν ο κίνδυνος αποκάλυψης ήταν μικρός		Mean		2,11
	95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	1,93	
		Upper Bound	2,28	
	5% Trimmed Mean		2,10	
	Median		2,00	

	Variance		1,318	
	Std. Deviation		1,148	
	Minimum		0	
	Maximum		4	
	Range		4	
	Interquartile Range		2	
	Skewness		,169	,186
	Kurtosis		-1,199	,369

Πόσοι φορολογούμενοι θα απέκρυπταν μικρό ποσό εισοδήματος αν ο κίνδυνος αποκάλυψης ήταν μικρός					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Κανένας φορολογούμενος	3	1,8	1,8	1,8
	Λίγοι	7	4,1	4,1	5,8
	Περίπου οι μισοί	10	5,8	5,8	11,7
	Οι περισσότεροι	85	49,7	49,7	61,4
	Όλοι οι φορολογούμενοι	66	38,6	38,6	100,0
	Total	171	100,0	100,0	

Πόσοι φορολογούμενοι θα απέκρυπταν σχετικά μεγάλο ποσό εισοδήματος αν ο κίνδυνος αποκάλυψης ήταν μικρός					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Κανένας φορολογούμενος	2	1,2	1,2	1,2
	Λίγοι	14	8,2	8,2	9,4
	Περίπου οι μισοί	50	29,2	29,2	38,6
	Οι περισσότεροι	85	49,7	49,7	88,3
	Όλοι οι φορολογούμενοι	20	11,7	11,7	100,0
	Total	171	100,0	100,0	

Πόσοι φορολογούμενοι θα απέκρυπταν αρκετά μεγάλο ποσό εισοδήματος αν ο κίνδυνος αποκάλυψης ήταν μικρός					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Κανένας φορολογούμενος	3	1,8	1,8	1,8
	Λίγοι	42	24,6	24,6	26,3
	Περίπου οι μισοί	47	27,5	27,5	53,8
	Οι περισσότεροι	60	35,1	35,1	88,9
	Όλοι οι φορολογούμενοι	19	11,1	11,1	100,0
	Total	171	100,0	100,0	

Πόσοι φορολογούμενοι θα απέκρυπταν πολύ μεγάλο ποσό εισοδήματος αν ο κίνδυνος αποκάλυψης ήταν μικρός					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Κανένας φορολογούμενος	6	3,5	3,5	3,5
	Λίγοι	64	37,4	37,4	40,9
	Περίπου οι μισοί	29	17,0	17,0	57,9
	Οι περισσότεροι	50	29,2	29,2	87,1
	Όλοι οι φορολογούμενοι	22	12,9	12,9	100,0
	Total	171	100,0	100,0	

Πόσοι φορολογούμενοι θα απέκρυπταν μικρό ποσό εισοδήματος αν ο κίνδυνος αποκάλυψης ήταν μικρός						
Επαγγελματική κατηγορία		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent	
Μισθωτός/Συνταξιούχος	Valid	Λίγοι	4	4,4	4,4	4,4
		Περίπου οι μισοί	4	4,4	4,4	8,8
		Οι περισσότεροι	48	52,7	52,7	61,5
		Όλοι οι φορολογούμενοι	35	38,5	38,5	100,0
		Total	91	100,0	100,0	
Ελεύθερος επαγγελματίας/ Επιχειρηματίας	Valid	Κανένας φορολογούμενος	3	3,8	3,8	3,8
		Λίγοι	3	3,8	3,8	7,5
		Περίπου οι μισοί	6	7,5	7,5	15,0
		Οι περισσότεροι	37	46,3	46,3	61,3

	Όλοι οι φορολογούμενοι	31	38,8	38,8	100,0
	Total	80	100,0	100,0	

Πόσοι φορολογούμενοι θα απέκρυπταν σχετικά μεγάλο ποσό εισοδήματος αν ο κίνδυνος αποκάλυψης ήταν μικρός					
Επαγγελματική κατηγορία		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Μισθωτός/Συνταξιούχος	Valid	Κανένας φορολογούμενος	1	1,1	1,1
		Λίγοι	6	6,6	6,6
		Περίπου οι μισοί	24	26,4	26,4
		Οι περισσότεροι	51	56,0	56,0
		Όλοι οι φορολογούμενοι	9	9,9	9,9
		Total	91	100,0	100,0
Ελεύθερος επαγγελματίας/ Επιχειρηματίας	Valid	Κανένας φορολογούμενος	1	1,3	1,3
		Λίγοι	8	10,0	10,0
		Περίπου οι μισοί	26	32,5	32,5
		Οι περισσότεροι	34	42,5	42,5
		Όλοι οι φορολογούμενοι	11	13,8	13,8
		Total	80	100,0	100,0

Πόσοι φορολογούμενοι θα απέκρυπταν αρκετά μεγάλο ποσό εισοδήματος αν ο κίνδυνος αποκάλυψης ήταν μικρός					
Επαγγελματική κατηγορία		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Μισθωτός/Συνταξιούχος	Valid	Κανένας φορολογούμενος	1	1,1	1,1
		Λίγοι	18	19,8	19,8
		Περίπου οι μισοί	31	34,1	34,1
		Οι περισσότεροι	31	34,1	34,1
		Όλοι οι φορολογούμενοι	10	11,0	11,0
		Total	91	100,0	100,0
Ελεύθερος επαγγελματίας/ Επιχειρηματίας	Valid	Κανένας φορολογούμενος	2	2,5	2,5
		Λίγοι	24	30,0	30,0
		Περίπου οι μισοί	16	20,0	20,0
		Οι περισσότεροι	29	36,3	36,3
		Όλοι οι φορολογούμενοι	9	11,3	11,3
		Total	80	100,0	100,0

Πόσοι φορολογούμενοι θα απέκρυπταν πολύ μεγάλο ποσό εισοδήματος αν ο κίνδυνος αποκάλυψης ήταν μικρός					
Επαγγελματική κατηγορία		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Μισθωτός/Συνταξιούχος	Valid	Κανένας φορολογούμενος	2	2,2	2,2
		Λίγοι	31	34,1	34,1
		Περίπου οι μισοί	19	20,9	20,9
		Οι περισσότεροι	28	30,8	30,8
		Όλοι οι φορολογούμενοι	11	12,1	12,1
		Total	91	100,0	100,0
Ελεύθερος επαγγελματίας/ Επιχειρηματίας	Valid	Κανένας φορολογούμενος	4	5,0	5,0
		Λίγοι	33	41,3	41,3
		Περίπου οι μισοί	10	12,5	12,5
		Οι περισσότεροι	22	27,5	27,5
		Όλοι οι φορολογούμενοι	11	13,8	13,8
		Total	80	100,0	100,0

Statistics							
Επαγγελματική κατηγορία			Πόσοι φορολογούμενοι θα απέκρυπταν μικρό ποσό εισοδήματος αν ο κίνδυνος αποκάλυψης ήταν μικρός	Πόσοι φορολογούμενοι θα απέκρυπταν σχετικά μεγάλο ποσό εισοδήματος αν ο κίνδυνος αποκάλυψης ήταν μικρός	Πόσοι φορολογούμενοι θα απέκρυπταν αρκετά μεγάλο ποσό εισοδήματος αν ο κίνδυνος αποκάλυψης ήταν μικρός	Πόσοι φορολογούμενοι θα απέκρυπταν πολύ μεγάλο ποσό εισοδήματος αν ο κίνδυνος αποκάλυψης ήταν μικρός	EP. 7: Κίνδυνος αποκάλυψης
Μισθωτός/ Συνταξιούχος	N	Valid	91	91	91	91	91
		Missing	0	0	0	0	0
	Mean		3,25	2,67	2,34	2,16	2,6071
	Median		3,00	3,00	2,00	2,00	2,5000
	Mode		3	3	2 ^a	1	3,00
	Std. Deviation		,739	,790	,957	1,098	,68022
	Skewness		-1,118	-,721	-,037	,128	-,181
	Std. Error of Skewness		,253	,253	,253	,253	,253
	Kurtosis		1,827	,904	-,693	-1,147	,723
	Std. Error of Kurtosis		,500	,500	,500	,500	,500
Percentiles	25	3,00	2,00	2,00	1,00	2,2500	
	50	3,00	3,00	2,00	2,00	2,5000	
	75	4,00	3,00	3,00	3,00	3,0000	
	N		Valid	80	80	80	80
	Missing		0	0	0	0	0
Mean		3,13	2,58	2,24	2,04	2,4938	
Median		3,00	3,00	2,00	2,00	2,5000	
Mode		3	3	3	1	1,75	
Std. Deviation		,973	,897	1,082	1,206	,78954	
Skewness		-1,526	-,339	-,061	,237	,019	
Std. Error of Skewness		,269	,269	,269	,269	,269	
Kurtosis		2,604	-,110	-1,093	-1,250	,147	
Std. Error of Kurtosis		,532	,532	,532	,532	,532	
Percentiles	25	3,00	2,00	1,00	1,00	1,7500	
	50	3,00	3,00	2,00	2,00	2,5000	
	75	4,00	3,00	3,00	3,00	3,0000	

a. Multiple modes exist. The smallest value is shown

Correlations						
Επαγγελματική κατηγορία			Πόσοι φορολογούμενοι θα απέκρυπταν μικρό ποσό εισοδήματος αν ο κίνδυνος αποκάλυψης ήταν μικρός	Πόσοι φορολογούμενοι θα απέκρυπταν σχετικά μεγάλο ποσό εισοδήματος αν ο κίνδυνος αποκάλυψης ήταν μικρός	Πόσοι φορολογούμενοι θα απέκρυπταν αρκετά μεγάλο ποσό εισοδήματος αν ο κίνδυνος αποκάλυψης ήταν μικρός	Πόσοι φορολογούμενοι θα απέκρυπταν πολύ μεγάλο ποσό εισοδήματος αν ο κίνδυνος αποκάλυψης ήταν μικρός
Μισθωτός/ Συνταξιούχος	Πόσοι φορολογούμενοι θα απέκρυπταν μικρό ποσό εισοδήματος αν ο κίνδυνος αποκάλυψης ήταν μικρός	Pearson Correlation	1	,316**	,128	-,025
		Sig. (2-tailed)		,002	,226	,818
		N	91	91	91	91
	Πόσοι φορολογούμενοι θα απέκρυπταν σχετικά	Pearson Correlation	,316**	1	,694**	,499**

	μεγάλο ποσό εισοδήματος αν ο κίνδυνος αποκάλυψης ήταν μικρός	Sig. (2-tailed)	,002		,000	,000	
		N	91	91	91	91	
	Πόσοι φορολογούμενοι θα απέκρυπταν αρκετά μεγάλο ποσό εισοδήματος αν ο κίνδυνος αποκάλυψης ήταν μικρός	Pearson Correlation	,128	,694**	1	,802**	
		Sig. (2-tailed)	,226	,000		,000	
	Πόσοι φορολογούμενοι θα απέκρυπταν πολύ μεγάλο ποσό εισοδήματος αν ο κίνδυνος αποκάλυψης ήταν μικρός	Pearson Correlation	-,025	,499**	,802**	1	
		Sig. (2-tailed)	,818	,000	,000		
		N	91	91	91	91	
	Ελεύθερος επαγγελματίας /Επιχειρηματίας	Πόσοι φορολογούμενοι θα απέκρυπταν μικρό ποσό εισοδήματος αν ο κίνδυνος αποκάλυψης ήταν μικρός	Pearson Correlation	1	,366**	,032	,050
			Sig. (2-tailed)		,001	,781	,660
		N	80	80	80	80	
		Πόσοι φορολογούμενοι θα απέκρυπταν σχετικά μεγάλο ποσό εισοδήματος αν ο κίνδυνος αποκάλυψης ήταν μικρός	Pearson Correlation	,366**	1	,653**	,577**
Sig. (2-tailed)			,001		,000	,000	
N		80	80	80	80		
Πόσοι φορολογούμενοι θα απέκρυπταν αρκετά μεγάλο ποσό εισοδήματος αν ο κίνδυνος αποκάλυψης ήταν μικρός		Pearson Correlation	,032	,653**	1	,866**	
		Sig. (2-tailed)	,781	,000		,000	
N		80	80	80	80		
Πόσοι φορολογούμενοι θα απέκρυπταν πολύ μεγάλο ποσό εισοδήματος αν ο κίνδυνος αποκάλυψης ήταν μικρός		Pearson Correlation	,050	,577**	,866**	1	
		Sig. (2-tailed)	,660	,000	,000		
N		80	80	80	80		

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

T-Test (μεταξύ των 2 ομάδων)

Group Statistics					
	Επαγγελματική κατηγορία	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
Πόσοι φορολογούμενοι θα απέκρυπταν μικρό ποσό εισοδήματος αν ο κίνδυνος αποκάλυψης ήταν μικρός	Μισθωτός/Συνταξιούχος	91	3,25	,739	,077
	Ελεύθερος επαγγελματίας/Επιχειρηματίας	80	3,13	,973	,109
Πόσοι φορολογούμενοι θα απέκρυπταν σχετικά μεγάλο ποσό εισοδήματος αν ο κίνδυνος αποκάλυψης ήταν μικρός	Μισθωτός/Συνταξιούχος	91	2,67	,790	,083
	Ελεύθερος επαγγελματίας/Επιχειρηματίας	80	2,58	,897	,100
Πόσοι φορολογούμενοι θα απέκρυπταν αρκετά μεγάλο ποσό εισοδήματος αν ο κίνδυνος αποκάλυψης ήταν μικρός	Μισθωτός/Συνταξιούχος	91	2,34	,957	,100
	Ελεύθερος επαγγελματίας/Επιχειρηματίας	80	2,24	1,082	,121

Πόσοι φορολογούμενοι θα απέκρυπταν πολύ μεγάλο ποσό εισοδήματος αν ο κίνδυνος αποκάλυψης ήταν μικρός	Μισθωτός/ Συνταξιούχος	91	2,16	1,098	,115
	Ελεύθερος επαγγελματίας/ Επιχειρηματίας	80	2,04	1,206	,135

Independent Samples Test

	Levene's Test for Equality of Variances	t-test for Equality of Means								
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
Πόσοι φορολογούμενοι θα απέκρυπταν μικρό ποσό εισοδήματος αν ο κίνδυνος αποκάλυψης ήταν μικρός	Equal variances assumed	1,345	,248	,973	169	,332	,128	,131	-,131	,387
	Equal variances not assumed			,957	146,452	,340	,128	,134	-,136	,392
Πόσοι φορολογούμενοι θα απέκρυπταν σχετικά μεγάλο ποσό εισοδήματος αν ο κίνδυνος αποκάλυψης ήταν μικρός	Equal variances assumed	2,763	,098	,739	169	,461	,095	,129	-,159	,350
	Equal variances not assumed			,733	158,669	,465	,095	,130	-,161	,352
Πόσοι φορολογούμενοι θα απέκρυπταν αρκετά μεγάλο ποσό εισοδήματος αν ο κίνδυνος αποκάλυψης ήταν μικρός	Equal variances assumed	3,104	,080	,662	169	,509	,103	,156	-,205	,411
	Equal variances not assumed			,656	159,016	,513	,103	,157	-,207	,414
Πόσοι φορολογούμενοι θα απέκρυπταν πολύ μεγάλο ποσό εισοδήματος αν ο κίνδυνος αποκάλυψης ήταν μικρός	Equal variances assumed	1,841	,177	,723	169	,471	,127	,176	-,221	,475
	Equal variances not assumed			,718	161,040	,474	,127	,177	-,223	,477

Univariate Analysis of Variance

Tests of Between-Subjects Effects					
Dependent Variable: Φορολογούμενοι					
Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Corrected Model	119,024 ^a	4	29,756	31,472	,000
Intercept	4430,856	1	4430,856	4686,406	,000
Μέγεθος	116,835	3	38,945	41,191	,000
ΕΠΚΑΤΗΓ	2,190	1	2,190	2,316	,129
Error	641,974	679	,945		
Total	5223,000	684			
Corrected Total	760,999	683			

a. R Squared = ,156 (Adjusted R Squared = ,151)

Multiple Comparisons

Dependent Variable: Φορολογούμενοι							
	(I) Μέγεθος αποκ. εισοδ.	(J) Μέγεθος αποκ. εισοδ.	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
						Lower Bound	Upper Bound
Tukey HSD	Μικρό	Σχετικά Μεγάλο	,5673 [*]	,10516	,000	,2964	,8381
		Αρκετά Μεγάλο	,9006 [*]	,10516	,000	,6298	1,1714
		Πολύ μεγάλο	1,0877 [*]	,10516	,000	,8169	1,3585
	Σχετικά Μεγάλο	Μικρό	-,5673 [*]	,10516	,000	-,8381	-,2964
		Αρκετά Μεγάλο	,3333 [*]	,10516	,009	,0625	,6042
		Πολύ μεγάλο	,5205 [*]	,10516	,000	,2496	,7913
	Αρκετά Μεγάλο	Μικρό	-,9006 [*]	,10516	,000	-1,1714	-,6298
		Σχετικά Μεγάλο	-,3333 [*]	,10516	,009	-,6042	-,0625
		Πολύ μεγάλο	,1871	,10516	,284	-,0837	,4580

	Πολύ μεγάλο	Μικρό	-1,0877*	,10516	,000	-1,3585	-,8169
		Σχετικά Μεγάλο	-,5205*	,10516	,000	-,7913	-,2496
		Αρκετά Μεγάλο	-,1871	,10516	,284	-,4580	,0837
LSD	Μικρό	Σχετικά Μεγάλο	,5673*	,10516	,000	,3608	,7737
		Αρκετά Μεγάλο	,9006*	,10516	,000	,6941	1,1071
		Πολύ μεγάλο	1,0877*	,10516	,000	,8812	1,2942
	Σχετικά Μεγάλο	Μικρό	-,5673*	,10516	,000	-,7737	-,3608
		Αρκετά Μεγάλο	,3333*	,10516	,002	,1269	,5398
		Πολύ μεγάλο	,5205*	,10516	,000	,3140	,7269
	Αρκετά Μεγάλο	Μικρό	-,9006*	,10516	,000	-1,1071	-,6941
		Σχετικά Μεγάλο	-,3333*	,10516	,002	-,5398	-,1269
		Πολύ μεγάλο	,1871	,10516	,076	-,0193	,3936
	Πολύ μεγάλο	Μικρό	-1,0877*	,10516	,000	-1,2942	-,8812
		Σχετικά Μεγάλο	-,5205*	,10516	,000	-,7269	-,3140
		Αρκετά Μεγάλο	-,1871	,10516	,076	-,3936	,0193
Based on observed means.							
The error term is Mean Square(Error) = ,945.							
*. The mean difference is significant at the ,05 level.							

Tests of Between-Subjects Effects					
Dependent Variable: Φορολογούμενοι					
Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Corrected Model	123,161 ^a	5	24,632	26,183	,000
Intercept	221,710	1	221,710	235,670	,000
Μέγεθος	116,835	3	38,945	41,397	,000
ΕΠΚΑΤΗΓ	2,040	1	2,040	2,168	,141
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	4,137	1	4,137	4,397	,036
Error	637,837	678	,941		
Total	5223,000	684			
Corrected Total	760,999	683			

a. R Squared = ,162 (Adjusted R Squared = ,156)

Pairwise Comparisons						
Dependent Variable: Φορολογούμενοι						
(I) Μέγεθος αποκ. εισοδ.	(J) Μέγεθος αποκ. εισοδ.	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig. ^b	95% Confidence Interval for Difference ^b	
					Lower Bound	Upper Bound
Μικρό	Σχετικά Μεγάλο	,567*	,105	,000	,361	,773
	Αρκετά Μεγάλο	,901*	,105	,000	,695	1,107
	Πολύ μεγάλο	1,088*	,105	,000	,882	1,294
Σχετικά Μεγάλο	Μικρό	-,567*	,105	,000	-,773	-,361
	Αρκετά Μεγάλο	,333*	,105	,002	,127	,539
	Πολύ μεγάλο	,520*	,105	,000	,315	,726
Αρκετά Μεγάλο	Μικρό	-,901*	,105	,000	-1,107	-,695
	Σχετικά Μεγάλο	-,333*	,105	,002	-,539	-,127
	Πολύ μεγάλο	,187	,105	,075	-,019	,393
Πολύ μεγάλο	Μικρό	-1,088*	,105	,000	-1,294	-,882
	Σχετικά Μεγάλο	-,520*	,105	,000	-,726	-,315
	Αρκετά Μεγάλο	-,187	,105	,075	-,393	,019

Based on estimated marginal means

*. The mean difference is significant at the ,05 level.

b. Adjustment for multiple comparisons: Least Significant Difference (equivalent to no adjustments).

EP. 7: Κινδυνοςαποκ

Descriptive Statistics			
	N	Mean	Std. Deviation
Κινδυνοςαποκ	171	2,5541	,73339
Valid N (listwise)	171		

Statistics		
Κινδυνοςαποκ		
N	Valid	171
	Missing	0
Mean		2,5541
Median		2,5000
Mode		3,00
Std. Deviation		,73339
Skewness		-,100
Std. Error of Skewness		,186
Kurtosis		,367
Std. Error of Kurtosis		,369
Percentiles	25	2,0000
	50	2,5000
	75	3,0000

Κινδυνοςαποκ					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	,00	1	,6	,6	,6
	,25	1	,6	,6	1,2
	1,25	1	,6	,6	1,8
	1,50	11	6,4	6,4	8,2
	1,75	20	11,7	11,7	19,9
	2,00	17	9,9	9,9	29,8
	2,25	20	11,7	11,7	41,5
	2,50	23	13,5	13,5	55,0

	2,75	11	6,4	6,4	61,4
	3,00	34	19,9	19,9	81,3
	3,25	15	8,8	8,8	90,1
	3,50	2	1,2	1,2	91,2
	3,75	3	1,8	1,8	93,0
	4,00	12	7,0	7,0	100,0
	Total	171	100,0	100,0	

Statistics				
Κινδυνοςαποκ				
Μισθωτός/Συνταξιούχος	N	Valid	91	
		Missing	0	
	Mean		2,6071	
	Median		2,5000	
	Mode		3,00	
	Std. Deviation		,68022	
	Skewness		-,181	
	Std. Error of Skewness		,253	
	Kurtosis		,723	
	Std. Error of Kurtosis		,500	
	Perce ntiles	25		2,2500
		50		2,5000
75			3,0000	
Ελεύθερος επαγγελματίας/ Επιχειρηματίας	N	Valid	80	
		Missing	0	
	Mean		2,4938	
	Median		2,5000	
	Mode		1,75	
	Std. Deviation		,78954	
	Skewness		,019	
	Std. Error of Skewness		,269	
	Kurtosis		,147	
	Std. Error of Kurtosis		,532	
	Perce ntiles	25		1,7500
		50		2,5000
75			3,0000	

Κινδυνοςαποκ					
Επαγγελματική κατηγορία		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Μισθωτός/Συνταξιούχος	Valid	,25	1	1,1	1,1
		1,50	5	5,5	5,5
		1,75	6	6,6	6,6
		2,00	10	11,0	11,0
		2,25	11	12,1	12,1
		2,50	15	16,5	16,5
		2,75	6	6,6	6,6
		3,00	21	23,1	23,1
		3,25	8	8,8	8,8
		3,75	3	3,3	3,3
		4,00	5	5,5	5,5
		Total	91	100,0	100,0
Ελεύθερος επαγγελματίας/ Επιχειρηματίας	Valid	,00	1	1,3	1,3
		1,25	1	1,3	2,5
		1,50	6	7,5	7,5
		1,75	14	17,5	17,5
		2,00	7	8,8	26,3
		2,25	9	11,3	37,6

		2,50	8	10,0	10,0	57,5
		2,75	5	6,3	6,3	63,8
		3,00	13	16,3	16,3	80,0
		3,25	7	8,8	8,8	88,8
		3,50	2	2,5	2,5	91,3
		4,00	7	8,8	8,8	100,0
		Total	80	100,0	100,0	

ΕΡ. 8: Πόσοι φορολογούμενοι θα προέβαιναν σε μία από τις παρακάτω ενέργειες, αν πίστευαν ότι είναι σχεδόν απίθανο να αποκαλυφθούν;

Independent Samples Test										
		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
Κινδυνος αποκ	Equal variances assumed	2,436	,120	1,009	169	,314	,11339	,11239	-,10849	,33527
	Equal variances not assumed			,999	157,042	,319	,11339	,11348	-,11074	,33753

Statistics					
		Πόσοι φορολογούμενοι θα απέκρυπταν μικρό ποσό εισοδήματος αν πίστευαν ότι είναι σχεδόν απίθανο να αποκαλυφθούν	Πόσοι φορολογούμενοι θα απέκρυπταν σχετικά μεγάλο ποσό εισοδήματος αν πίστευαν ότι είναι σχεδόν απίθανο να αποκαλυφθούν	Πόσοι φορολογούμενοι θα απέκρυπταν αρκετά μεγάλο ποσό εισοδήματος αν πίστευαν ότι είναι σχεδόν απίθανο να αποκαλυφθούν	Πόσοι φορολογούμενοι θα απέκρυπταν πολύ μεγάλο ποσό εισοδήματος αν πίστευαν ότι είναι σχεδόν απίθανο να αποκαλυφθούν
N	Valid	171	171	171	171
	Missing	0	0	0	0
Mean		3,41	3,19	3,03	2,88
Median		4,00	3,00	3,00	3,00
Mode		4	3	3	3
Std. Deviation		,859	,804	,942	1,084
Skewness		-1,576	-,970	-,870	-,691
Std. Error of Skewness		,186	,186	,186	,186
Kurtosis		1,897	,791	,170	-,684
Std. Error of Kurtosis		,369	,369	,369	,369
Percentiles	25	3,00	3,00	3,00	2,00
	50	4,00	3,00	3,00	3,00
	75	4,00	4,00	4,00	4,00

Πόσοι φορολογούμενοι θα απέκρυπταν μικρό ποσό εισοδήματος αν πίστευαν ότι είναι σχεδόν απίθανο να αποκαλυφθούν					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Λίγοι	12	7,0	7,0	7,0
	Περίπου οι μισοί	6	3,5	3,5	10,5
	Οι περισσότεροι	53	31,0	31,0	41,5
	Όλοι οι φορολογούμενοι	100	58,5	58,5	100,0
	Total	171	100,0	100,0	

Πόσοι φορολογούμενοι θα απέκρυπταν σχετικά μεγάλο ποσό εισοδήματος αν πίστευαν ότι είναι σχεδόν απίθανο να αποκαλυφθούν					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Λίγοι	9	5,3	5,3	5,3
	Περίπου οι μισοί	15	8,8	8,8	14,0
	Οι περισσότεροι	82	48,0	48,0	62,0
	Όλοι οι φορολογούμενοι	65	38,0	38,0	100,0
	Total	171	100,0	100,0	

Πόσοι φορολογούμενοι θα απέκρυπταν αρκετά μεγάλο ποσό εισοδήματος αν πίστευαν ότι είναι σχεδόν απίθανο να αποκαλυφθούν					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Κανένας φορολογούμενος	1	,6	,6	,6
	Λίγοι	15	8,8	8,8	9,4
	Περίπου οι μισοί	22	12,9	12,9	22,2
	Οι περισσότεροι	73	42,7	42,7	64,9
	Όλοι οι φορολογούμενοι	60	35,1	35,1	100,0
	Total	171	100,0	100,0	

Πόσοι φορολογούμενοι θα απέκρυπταν πολύ μεγάλο ποσό εισοδήματος αν πίστευαν ότι είναι σχεδόν απίθανο να αποκαλυφθούν					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Κανένας φορολογούμενος	1	,6	,6	,6
	Λίγοι	29	17,0	17,0	17,5
	Περίπου οι μισοί	18	10,5	10,5	28,1
	Οι περισσότεροι	64	37,4	37,4	65,5
	Όλοι οι φορολογούμενοι	59	34,5	34,5	100,0
	Total	171	100,0	100,0	

Statistics							
Επαγγελματική κατηγορία		Πόσοι φορολογούμενοι θα απέκρυπταν μικρό ποσό εισοδήματος αν πίστευαν ότι είναι σχεδόν απίθανο να αποκαλυφθούν	Πόσοι φορολογούμενοι θα απέκρυπταν σχετικά μεγάλο ποσό εισοδήματος αν πίστευαν ότι είναι σχεδόν απίθανο να αποκαλυφθούν	Πόσοι φορολογούμενοι θα απέκρυπταν αρκετά μεγάλο ποσό εισοδήματος αν πίστευαν ότι είναι σχεδόν απίθανο να αποκαλυφθούν	Πόσοι φορολογούμενοι θα απέκρυπταν πολύ μεγάλο ποσό εισοδήματος αν πίστευαν ότι είναι σχεδόν απίθανο να αποκαλυφθούν		
Μισθωτός/Συνταξιούχος	N	Valid	91	91	91	91	
		Missing	0	0	0	0	
	Mean		3,42	3,21	3,00	2,85	
	Median		4,00	3,00	3,00	3,00	
	Mode		4	3	3	3	
	Std. Deviation		,817	,753	,919	1,095	
	Variance		,668	,567	,844	1,198	
	Skewness		-1,538	-1,006	-,703	-,623	
	Std. Error of Skewness		,253	,253	,253	,253	
	Kurtosis		2,055	1,369	-,238	-,899	
	Std. Error of Kurtosis		,500	,500	,500	,500	
	Percentiles	25		3,00	3,00	3,00	2,00
		50		4,00	3,00	3,00	3,00
		75		4,00	4,00	4,00	4,00
Ελεύθερος επαγγελματίας/Επιχειρηματίας	N	Valid	80	80	80	80	
		Missing	0	0	0	0	
	Mean		3,40	3,16	3,06	2,93	
	Median		4,00	3,00	3,00	3,00	
	Mode		4	3	3	3 ^a	
	Std. Deviation		,908	,863	,972	1,077	
	Variance		,825	,745	,945	1,159	
	Skewness		-1,617	-,929	-1,060	-,784	
	Std. Error of Skewness		,269	,269	,269	,269	
	Kurtosis		1,830	,362	,672	-,369	
	Std. Error of Kurtosis		,532	,532	,532	,532	
	Percentiles	25		3,00	3,00	3,00	2,00
		50		4,00	3,00	3,00	3,00
		75		4,00	4,00	4,00	4,00

a. Multiple modes exist. The smallest value is shown

Πόσοι φορολογούμενοι θα απέκρυπταν μικρό ποσό εισοδήματος αν πίστευαν ότι είναι σχεδόν απίθανο να αποκαλυφθούν						
Επαγγελματική κατηγορία			Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Μισθωτός/ Συνταξιούχος	Valid	Λίγοι	5	5,5	5,5	5,5
		Περίπου οι μισοί	4	4,4	4,4	9,9
		Οι περισσότεροι	30	33,0	33,0	42,9
		Όλοι οι φορολογούμενοι	52	57,1	57,1	100,0
		Total	91	100,0	100,0	
Ελεύθερος επαγγελματίας/ Επιχειρηματίας	Valid	Λίγοι	7	8,8	8,8	8,8
		Περίπου οι μισοί	2	2,5	2,5	11,3
		Οι περισσότεροι	23	28,8	28,8	40,0
		Όλοι οι φορολογούμενοι	48	60,0	60,0	100,0
		Total	80	100,0	100,0	

Πόσοι φορολογούμενοι θα απέκρυπταν σχετικά μεγάλο ποσό εισοδήματος αν πίστευαν ότι είναι σχεδόν απίθανο να αποκαλυφθούν						
Επαγγελματική κατηγορία			Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Μισθωτός/Συνταξιούχος	Valid	Λίγοι	4	4,4	4,4	4,4
		Περίπου οι μισοί	6	6,6	6,6	11,0
		Οι περισσότεροι	48	52,7	52,7	63,7
		Όλοι οι φορολογούμενοι	33	36,3	36,3	100,0
		Total	91	100,0	100,0	
Ελεύθερος επαγγελματίας/Επιχειρηματίας	Valid	Λίγοι	5	6,3	6,3	6,3
		Περίπου οι μισοί	9	11,3	11,3	17,5
		Οι περισσότεροι	34	42,5	42,5	60,0
		Όλοι οι φορολογούμενοι	32	40,0	40,0	100,0
		Total	80	100,0	100,0	

Πόσοι φορολογούμενοι θα απέκρυπταν αρκετά μεγάλο ποσό εισοδήματος αν πίστευαν ότι είναι σχεδόν απίθανο να αποκαλυφθούν						
Επαγγελματική κατηγορία			Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Μισθωτός/Συνταξιούχος	Valid	Λίγοι	8	8,8	8,8	8,8
		Περίπου οι μισοί	14	15,4	15,4	24,2
		Οι περισσότεροι	39	42,9	42,9	67,0
		Όλοι οι φορολογούμενοι	30	33,0	33,0	100,0
		Total	91	100,0	100,0	
Ελεύθερος επαγγελματίας/Επιχειρηματίας	Valid	Κανένας φορολογούμενος	1	1,3	1,3	1,3
		Λίγοι	7	8,8	8,8	10,0
		Περίπου οι μισοί	8	10,0	10,0	20,0
		Οι περισσότεροι	34	42,5	42,5	62,5
		Όλοι οι φορολογούμενοι	30	37,5	37,5	100,0
Total	80	100,0	100,0			

Πόσοι φορολογούμενοι θα απέκρυπταν πολύ μεγάλο ποσό εισοδήματος αν πίστευαν ότι είναι σχεδόν απίθανο να αποκαλυφθούν

Επαγγελματική κατηγορία			Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Μισθωτός/Συνταξιούχος	Valid	Λίγοι	18	19,8	19,8	19,8
		Περίπου οι μισοί	8	8,8	8,8	28,6
		Οι περισσότεροι	35	38,5	38,5	67,0
		Όλοι οι φορολογούμενοι	30	33,0	33,0	100,0
		Total	91	100,0	100,0	
Ελεύθερος επαγγελματίας/Επιχειρηματίας	Valid	Κανένας φορολογούμενος	1	1,3	1,3	1,3
		Λίγοι	11	13,8	13,8	15,0
		Περίπου οι μισοί	10	12,5	12,5	27,5
		Οι περισσότεροι	29	36,3	36,3	63,8
		Όλοι οι φορολογούμενοι	29	36,3	36,3	100,0
		Total	80	100,0	100,0	

Independent Samples Test										
		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
Πόσοι φορολογούμενοι θα απέκρυπταν μικρό ποσό εισοδήματος αν πίστευαν ότι είναι σχεδόν απίθανο να αποκαλυφθούν	Equal variances assumed	,489	,485	,133	169	,894	,018	,132	-,243	,278
	Equal variances not assumed			,132	160,225	,895	,018	,133	-,245	,280
Πόσοι φορολογούμενοι θα απέκρυπταν σχετικά μεγάλο ποσό εισοδήματος αν πίστευαν ότι είναι σχεδόν απίθανο να αποκαλυφθούν	Equal variances assumed	1,510	,221	,375	169	,708	,046	,124	-,198	,290
	Equal variances not assumed			,371	157,977	,711	,046	,125	-,200	,293
Πόσοι φορολογούμενοι θα απέκρυπταν αρκετά μεγάλο ποσό εισοδήματος αν πίστευαν ότι είναι σχεδόν απίθανο να αποκαλυφθούν	Equal variances assumed	,193	,661	,432	169	,666	-,063	,145	-,348	,223
	Equal variances not assumed			,430	163,361	,668	-,063	,145	-,349	,224
Πόσοι φορολογούμενοι θα απέκρυπταν πολύ μεγάλο ποσό εισοδήματος αν πίστευαν ότι είναι σχεδόν απίθανο να αποκαλυφθούν	Equal variances assumed	,202	,654	,474	169	,636	-,079	,166	-,407	,250
	Equal variances not assumed			,474	166,870	,636	-,079	,166	-,407	,249

T-Test

Univariate Analysis of Variance

Tests of Between-Subjects Effects					
Dependent Variable: Φορολογούμενοι					
Source	Type II Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Corrected Model	26,127 ^a	4	6,532	7,571	,000
Intercept	6689,066	1	6689,066	7753,188	,000
Μέγεθος	26,063	3	8,688	10,070	,000
ΕΠΚΑΤΗΓ	,064	1	,064	,074	,786
Error	585,807	679	,863		
Total	7301,000	684			
Corrected Total	611,934	683			

a. R Squared = ,043 (Adjusted R Squared = ,037)

Multiple Comparisons							
Dependent Variable: Φορολογούμενοι							
	(I) Μέγεθος αποκ. εισοδ.	(J) Μέγεθος αποκ. εισοδ.	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
						Lower Bound	Upper Bound
Tukey HSD	Μικρό	Σχετικά Μεγάλο	,2222 [*]	,10045	,121	-,0365	,4809
		Αρκετά Μεγάλο	,3801 [*]	,10045	,001	,1214	,6388
		Πολύ μεγάλο	,5263 [*]	,10045	,000	,2676	,7850
	Σχετικά Μεγάλο	Μικρό	-,2222	,10045	,121	-,4809	,0365
		Αρκετά Μεγάλο	,1579	,10045	,395	-,1008	,4166
		Πολύ μεγάλο	,3041 [*]	,10045	,014	,0454	,5628
	Αρκετά Μεγάλο	Μικρό	-,3801 [*]	,10045	,001	-,6388	-,1214
		Σχετικά Μεγάλο	-,1579	,10045	,395	-,4166	,1008
		Πολύ μεγάλο	,1462	,10045	,465	-,1125	,4049
	Πολύ μεγάλο	Μικρό	-,5263 [*]	,10045	,000	-,7850	-,2676
		Σχετικά Μεγάλο	-,3041 [*]	,10045	,014	-,5628	-,0454
		Αρκετά Μεγάλο	-,1462	,10045	,465	-,4049	,1125
LSD	Μικρό	Σχετικά Μεγάλο	,2222 [*]	,10045	,027	,0250	,4195
		Αρκετά Μεγάλο	,3801 [*]	,10045	,000	,1829	,5774
		Πολύ μεγάλο	,5263 [*]	,10045	,000	,3291	,7236
	Σχετικά Μεγάλο	Μικρό	-,2222 [*]	,10045	,027	-,4195	-,0250
		Αρκετά Μεγάλο	,1579	,10045	,116	-,0393	,3551
		Πολύ μεγάλο	,3041 [*]	,10045	,003	,1069	,5013
	Αρκετά Μεγάλο	Μικρό	-,3801 [*]	,10045	,000	-,5774	-,1829
		Σχετικά Μεγάλο	-,1579	,10045	,116	-,3551	,0393
		Πολύ μεγάλο	,1462	,10045	,146	-,0510	,3434
	Πολύ μεγάλο	Μικρό	-,5263 [*]	,10045	,000	-,7236	-,3291
		Σχετικά Μεγάλο	-,3041 [*]	,10045	,003	-,5013	-,1069
		Αρκετά Μεγάλο	-,1462	,10045	,146	-,3434	,0510

Based on observed means.
The error term is Mean Square(Error) = ,863.
*. The mean difference is significant at the ,05 level.

Φορολογούμενοι					
	Μέγεθος αποκ. εισοδ.	N	Subset		
			1	2	3
Tukey HSD ^{a,b}	Πολύ μεγάλο	171	2,8830		
	Αρκετά Μεγάλο	171	3,0292	3,0292	
	Σχετικά Μεγάλο	171		3,1871	3,1871
	Μικρό	171			3,4094
	Sig.			,465	,395

Means for groups in homogeneous subsets are displayed.
Based on observed means.
The error term is Mean Square(Error) = ,863.
a. Uses Harmonic Mean Sample Size = 171,000.
b. Alpha = ,05.

Statistics		
Απίθωνη Αποκ		
N	Valid	171
	Missing	0
Mean		3,1272
Median		3,0000
Mode		4,00
Std. Deviation		,75507
Variance		,570
Skewness		-,557
Std. Error of Skewness		,186
Kurtosis		-,289
Std. Error of Kurtosis		,369
Percentiles	25	2,5000
	50	3,0000
	75	4,0000

Απίθωνη Αποκ				
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1,00	2	1,2	1,2
	1,25	1	,6	,6
	1,50	3	1,8	1,8
	1,75	8	4,7	4,7
	2,00	5	2,9	2,9
	2,25	5	2,9	2,9
	2,50	19	11,1	11,1
	2,75	9	5,3	5,3
	3,00	37	21,6	21,6
	3,25	21	12,3	12,3
	3,50	4	2,3	2,3
	3,75	7	4,1	4,1
	4,00	50	29,2	29,2
	Total	171	100,0	100,0

Συσχέτιση και έλεγχος t Αθροιστικών Ερωτήσεων 7 & 8

Paired Samples Statistics					
		Mean	N	Std. Deviation	Std. Error Mean
Pair 1	Κινδυνοςαποκ	2,5541	171	,73339	,05608
	ΑπίθανηΑποκ	3,1272	171	,75507	,05774

Paired Samples Correlations				
		N	Correlation	Sig.
Pair 1	Κινδυνοςαποκ & ΑπίθανηΑποκ	171	,651	,000

Paired Samples Test									
		Paired Differences					t	df	Sig. (2-tailed)
		Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference				
					Lower	Upper			
Pair 1	Κινδυνοςαποκ - ΑπίθανηΑποκ	-,57310	,62172	,04754	-,66695	-,47925	12,054	-170	,000

Paired Samples Statistics						
Επαγγελματική κατηγορία			Mean	N	Std. Deviation	Std. Error Mean
Μισθωτός/Συνταξιούχος	Pair 1	ΑπίθανηΑποκ	3,1181	91	,72776	,07629
		Κινδυνοςαποκ	2,6071	91	,68022	,07131
Ελεύθερος επαγγελματίας/Επιχειρηματίας	Pair 1	ΑπίθανηΑποκ	3,1375	80	,78947	,08827
		Κινδυνοςαποκ	2,4938	80	,78954	,08827

Paired Samples Correlations					
Επαγγελματική κατηγορία			N	Correlation	Sig.
Μισθωτός/Συνταξιούχος	Pair 1	ΑπίθανηΑποκ & Κινδυνοςαποκ	91	,612	,000
Ελεύθερος επαγγελματίας/Επιχειρηματίας	Pair 1	ΑπίθανηΑποκ & Κινδυνοςαποκ	80	,693	,000

Paired Samples Test										
Επαγγελματική κατηγορία			Paired Differences				t	df	Sig. (2-tailed)	
			Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference				
						Lower				Upper
Μισθωτός/Συνταξιούχος	Pair 1	ΑπίθανηΑποκ - Κινδυνοςαποκ	-,51099	,62128	,06513	-,38160	,64038	7,846	90	,000
Ελεύθερος επαγγελματίας/Επιχειρηματίας	Pair 1	ΑπίθανηΑποκ - Κινδυνοςαποκ	-,64375	,61851	,06915	-,50611	,78139	9,309	79	,000

**ΑΙΣΘΗΣΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΑΡΧΩΝ (ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ
17,18,19,20,21,22,23,24,25)**

Crosstab								
			ΕΡ.17: Σας έχουν καλέσει ποτέ από την εφορία (Δ.Ο.Υ.) που υπάγεστε για να δώσετε πρόσθετα στοιχεία ή διευκρινίσεις ; Αν ναι, πόσες φορές;					Total
			Όχι δεν με έχουν καλέσει	1 φορά	2 φορές	3 φορές	5+ φορές	
Επαγγελματική κατηγορία	Μισθωτός/ Συνταξιούχος	% within Επαγγελματική κατηγορία	74,7%	18,7%	3,3%	3,3%		100,0%
		% within Σας έχουν καλέσει ποτέ από την εφορία (Δ.Ο.Υ.) που υπάγεστε για να δώσετε πρόσθετα στοιχεία ή διευκρινίσεις ; Αν ναι, πόσες φορές;	53,5%	56,7%	33,3%	75,0%		53,2%
Επαγγελματική κατηγορία	Ελεύθερος επαγγελματίας/ Επιχειρηματίας	% within Επαγγελματική κατηγορία	73,8%	16,3%	7,5%	1,3%	1,3%	100,0%
		% within Σας έχουν καλέσει ποτέ από την εφορία (Δ.Ο.Υ.) που υπάγεστε για να δώσετε πρόσθετα στοιχεία ή διευκρινίσεις ; Αν ναι, πόσες φορές;	46,5%	43,3%	66,7%	25,0%	100,0%	46,8%
Total		% within Επαγγελματική κατηγορία	74,3%	17,5%	5,3%	2,3%	0,6%	100,0%
		% within Σας έχουν καλέσει ποτέ από την εφορία (Δ.Ο.Υ.) που υπάγεστε για να δώσετε πρόσθετα στοιχεία ή διευκρινίσεις ; Αν ναι, πόσες φορές;	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	3,478 ^a	4	,481
Likelihood Ratio	3,917	4	,417
Linear-by-Linear Association	,262	1	,609
N of Valid Cases	171		

a. 6 cells (60,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,47.

Crosstab												
		ΕΡ.18: Πότε περίπου ήταν η τελευταία φορά που σας κάλεσαν									Total	
		Δεν με έχουν καλέσει	Δεν θυμάμαι	2010 και πριν	2011	2012	2013	2014	2015	2016		
Επαγγελματική	Μισθωτός/ Συνταξιούχος	% within Επαγγελματική κατηγορία	73,6%	4,4%	6,6%	2,2%	2,2%	3,3%	3,3%	1,1%	3,3%	100,0%
		% within Πότε περίπου ήταν η τελευταία φορά που σας κάλεσαν	53,6%	36,4%	66,7%	50,0%	50,0%	50,0%	75,0%	33,3%	60,0%	53,2%

	Ελεύθερος επαγγελματίας / Επιχειρηματίες	% within Επαγγελματική κατηγορία	72,5%	8,8%	3,8%	2,5%	2,5%	3,8%	1,3%	2,5%	2,5%	100,0%
		% within Πότε περίπου ήταν η τελευταία φορά που σας κάλεσαν	46,4%	63,6%	33,3%	50,0%	50,0%	50,0%	25,0%	66,7%	40,0%	46,8%
Total		% within Επαγγελματική κατηγορία	73,1%	6,4%	5,3%	2,3%	2,3%	3,5%	2,3%	1,8%	2,9%	100,0%
		% within Πότε περίπου ήταν η τελευταία φορά που σας κάλεσαν	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Chi-Square Tests												
			Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)							
Pearson Chi-Square			3,306 ^a	8	,914							
Likelihood Ratio			3,376	8	,909							
Linear-by-Linear Association			,033	1	,856							
N of Valid Cases			171									
a. 14 cells (77,8%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,40.												

Crosstab									
		EP.19: Σας έχει γίνει ποτέ φορολογικός έλεγχος ; Αν ναι, πόσες φορές σας έχει γίνει έλεγχος;					Total		
		Όχι δεν μου έχει γίνει φορολογικός έλεγχος	1 φορά	2 φορές	3 φορές	4 φορές			
Επαγγελματική κατηγορία	Μισθωτός/ Συνταξιούχος	% within Επαγγελματική κατηγορία	76,9%	15,4%	4,4%	3,3%	100,0%		
		% within Σας έχει γίνει ποτέ φορολογικός έλεγχος ; Αν ναι, πόσες φορές σας έχει γίνει έλεγχος;	60,3%	43,8%	26,7%	42,9%	53,2%		
Επαγγελματική κατηγορία	Ελεύθερος επαγγελματίας/ Επιχειρηματίας	% within Επαγγελματική κατηγορία	57,5%	22,5%	13,8%	5,0%	1,3%	100,0%	
		% within Σας έχει γίνει ποτέ φορολογικός έλεγχος ; Αν ναι, πόσες φορές σας έχει γίνει έλεγχος;	39,7%	56,3%	73,3%	57,1%	100,0%	46,8%	
Total		% within Επαγγελματική κατηγορία	67,8%	18,7%	8,8%	4,1%	0,6%	100,0%	
		% within Σας έχει γίνει ποτέ	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
Chi-Square Tests									
			Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)				
Pearson Chi-Square			9,206 ^a	4	,056				
Likelihood Ratio			9,721	4	,045				
Linear-by-Linear Association			7,374	1	,007				
N of Valid Cases			171						
a. 4 cells (40,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,47.									

Crosstab												
			EP.20: Πότε περίπου σας έγινε ο τελευταίος έλεγχος;								Total	
			Δεν μου έχει γίνει φορολογικός έλεγχος	Δεν θυμάμαι	2010 και πριν	2011	2012	2013	2014	2015	2016	
Επαγγελματική κατηγορία	Μισθωτός/ Συνταξιούχος	% within Επαγγελματική κατηγορία	76,9%	2,2%	7,7%	2,2%	3,3%	1,1%	1,1%	2,2%	3,3%	100,0%
		% within Πότε περίπου σας έγινε ο τελευταίος έλεγχος;	60,9%	16,7%	50,0%	40,0%	60,0%	33,3%	33,3%	40,0%	33,3%	53,2%
	Ελεύθερος επαγγελματίας/ Επιχειρηματίας	% within Επαγγελματική κατηγορία	56,3%	12,5%	8,8%	3,8%	2,5%	2,5%	2,5%	3,8%	7,5%	100,0%
		% within Πότε περίπου σας έγινε ο τελευταίος έλεγχος;	39,1%	83,3%	50,0%	60,0%	40,0%	66,7%	66,7%	60,0%	66,7%	46,8%
Total		% within Επαγγελματική κατηγορία	67,3%	7,0%	8,2%	2,9%	2,9%	1,8%	1,8%	2,9%	5,3%	100,0%
		% within Πότε περίπου σας έγινε ο τελευταίος έλεγχος;	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	12,378 ^a	8	,135
Likelihood Ratio	12,895	8	,115
Linear-by-Linear Association	4,253	1	,039
N of Valid Cases	171		
a. 12 cells (66,7%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,40.			

--

Crosstab						
		EP.21: Κατά τον τελευταίο φορολογικό έλεγχο σχηματίσατε την εντύπωση ότι ο ελεγκτής γνώριζε το αντικείμενό του ή όχι;				Total
			Δεν μου έχει γίνει φορολογικός έλεγχος	OXI	NAI	
Επαγγελματική κατηγορία	Μισθωτός/ Συνταξιούχος	% within Επαγγελματική κατηγορία	75,8%	5,5%	18,7%	100,0%
		% within Κατά τον τελευταίο φορολογικό έλεγχο σχηματίσατε την εντύπωση ότι ο ελεγκτής γνώριζε το αντικείμενό του ή όχι;	60,0%	33,3%	41,5%	53,2%
Επαγγελματική κατηγορία	Ελεύθερος επαγγελματίας/ Επιχειρηματίας	% within Επαγγελματική κατηγορία	57,5%	12,5%	30,0%	100,0%
		% within Κατά τον τελευταίο φορολογικό έλεγχο σχηματίσατε την εντύπωση ότι ο ελεγκτής γνώριζε το αντικείμενό του ή όχι;	40,0%	66,7%	58,5%	46,8%
Total		% within Επαγγελματική κατηγορία	67,3%	8,8%	24,0%	100,0%
		% within Κατά τον τελευταίο φορολογικό έλεγχο σχηματίσατε την εντύπωση ότι ο ελεγκτής γνώριζε το αντικείμενό του ή όχι;	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	6,782 ^a	2	,034
Likelihood Ratio	6,823	2	,033
Linear-by-Linear Association	5,130	1	,024
N of Valid Cases	171		

a. 0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 7,02.

Crosstab						
		EP.22: Ο ελεγκτής διεξήγαγε έναν ουσιαστικό και σε βάθος έλεγχο ή έναν μάλλον επιφανειακό έλεγχο				Total
			Δεν μου έχει γίνει φορολογικός έλεγχος	Διεξήχθη επιφανειακός έλεγχος	Διεξήχθη ουσιαστικός έλεγχος	
Επαγγελματική κατηγορία	Μισθωτός/ Συνταξιούχος	% within Επαγγελματική κατηγορία	75,8%	13,2%	11,0%	100,0%
		% within Ο ελεγκτής διεξήγαγε έναν ουσιαστικό και σε βάθος έλεγχο ή έναν μάλλον επιφανειακό έλεγχο	60,0%	42,9%	35,7%	53,2%
Επαγγελματική κατηγορία	Ελεύθερος επαγγελματίας/ Επιχειρηματίας	% within Επαγγελματική κατηγορία	57,5%	20,0%	22,5%	100,0%
		% within Ο ελεγκτής διεξήγαγε έναν ουσιαστικό και σε βάθος έλεγχο ή έναν μάλλον επιφανειακό έλεγχο	40,0%	57,1%	64,3%	46,8%
Total		% within Επαγγελματική κατηγορία	67,3%	16,4%	16,4%	100,0%

	% within Ο ελεγκτής διεξήγαγε έναν ουσιαστικό και σε βάθος έλεγχο ή έναν μάλλον επιφανειακό έλεγχο	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
--	--	--------	--------	--------	--------

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	6,778 ^a	2	,034
Likelihood Ratio	6,814	2	,033
Linear-by-Linear Association	6,525	1	,011
N of Valid Cases	171		

a. 0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 13,10.

Crosstab									
			EP.23: Πώς θα χαρακτηρίζατε τη συμπεριφορά του ελεγκτή σε αυτόν τον έλεγχο;						Total
			Δεν μου έχει γίνει φορολογικός έλεγχος	Καθόλου καλή	Όχι πολύ καλή	Αδιάφορη	Αρκετά καλή	Πολύ καλή	
Επαγγελματική κατηγορία	Μισθωτός/ Συνταξιούχος	% within Επαγγελματική κατηγορία	75,8%	3,3%	1,1%	4,4%	6,6%	8,8%	100,0%
		% within Πώς θα χαρακτηρίζατε τη συμπεριφορά του ελεγκτή σε αυτόν τον έλεγχο;	60,0%	75,0%	14,3%	26,7%	37,5%	57,1%	53,2%
	Ελεύθερος επαγγελματίας/ Επιχειρηματίας	% within Επαγγελματική κατηγορία	57,5%	1,3%	7,5%	13,8%	12,5%	7,5%	100,0%
		% within Πώς θα χαρακτηρίζατε τη συμπεριφορά του ελεγκτή σε αυτόν τον έλεγχο;	40,0%	25,0%	85,7%	73,3%	62,5%	42,9%	46,8%
Total		% within Επαγγελματική κατηγορία	67,3%	2,3%	4,1%	8,8%	9,4%	8,2%	100,0%
		% within Πώς θα χαρακτηρίζατε τη συμπεριφορά του ελεγκτή σε αυτόν τον έλεγχο;	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	13,070 ^a	5	,023
Likelihood Ratio	13,626	5	,018
Linear-by-Linear Association	4,155	1	,042
N of Valid Cases	171		

a. 4 cells (33,3%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,87.

Crosstab						
		EP.24: Κατά τη διάρκεια αυτού του ελέγχου σας έγιναν κάποιες παρατηρήσεις ή διαπιστώθηκαν κάποιες παρατυπίες/παραβάσεις;			Total	
		Δεν μου έχει γίνει φορολογικός έλεγχος	ΟΧΙ	ΝΑΙ		
Επαγγελματική κατηγορία	Μισθωτός/ Συνταξιούχος	% within Επαγγελματική κατηγορία	75,8%	19,8%	4,4%	100,0%
		% within Κατά τη διάρκεια αυτού του ελέγχου σας έγιναν κάποιες παρατηρήσεις ή διαπιστώθηκαν κάποιες παρατυπίες/παραβάσεις;	60,0%	47,4%	22,2%	53,2%
Επαγγελματική κατηγορία	Ελεύθερος επαγγελματίας/ Επιχειρηματίας	% within Επαγγελματική κατηγορία	57,5%	25,0%	17,5%	100,0%
		% within Κατά τη διάρκεια αυτού του ελέγχου σας έγιναν κάποιες παρατηρήσεις ή διαπιστώθηκαν κάποιες παρατυπίες/παραβάσεις;	40,0%	52,6%	77,8%	46,8%
Total		% within Επαγγελματική κατηγορία	67,3%	22,2%	10,5%	100,0%
		% within Κατά τη διάρκεια αυτού του ελέγχου σας έγιναν κάποιες παρατηρήσεις ή διαπιστώθηκαν κάποιες παρατυπίες/παραβάσεις;	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	9,593 ^a	2	,008
Likelihood Ratio	9,912	2	,007
Linear-by-Linear Association	9,168	1	,002
N of Valid Cases	171		

a. 0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 8,42.

Crosstab						
		EP.25: Οι παρατυπίες που προέκυψαν είχαν ουσιαστικό περιεχόμενο ή αφορούσαν κυρίως τυπικά και διαδικαστικά θέματα;			Total	
		Δεν μου έχει γίνει φορολογικός έλεγχος	Δεν είχαν ουσιαστικό περιεχόμενο	Είχαν ουσιαστικό περιεχόμενο		
Επαγγελματική κατηγορία	Μισθωτός/ Συνταξιούχος	% within Επαγγελματική κατηγορία	75,8%	18,7%	5,5%	100,0%
		% within Οι παρατυπίες που προέκυψαν είχαν ουσιαστικό περιεχόμενο ή αφορούσαν κυρίως τυπικά και διαδικαστικά θέματα;	60,0%	38,6%	41,7%	53,2%
Επαγγελματική κατηγορία	Ελεύθερος επαγγελματίας/ Επιχειρηματίας	% within Επαγγελματική κατηγορία	57,5%	33,8%	8,8%	100,0%
		% within Οι παρατυπίες που προέκυψαν είχαν ουσιαστικό περιεχόμενο ή αφορούσαν κυρίως τυπικά και διαδικαστικά θέματα;	40,0%	61,4%	58,3%	46,8%
Total		% within Επαγγελματική κατηγορία	67,3%	25,7%	7,0%	100,0%

	% within Οι παρατυπίες που προέκυψαν είχαν ουσιαστικό περιεχόμενο ή αφορούσαν κυρίως τυπικά και διαδικαστικά θέματα;	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
--	--	--------	--------	--------	--------

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	6,525 ^a	2	,038
Likelihood Ratio	6,551	2	,038
Linear-by-Linear Association	5,188	1	,023
N of Valid Cases	171		

a. 0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 5,61.

ΚΟΣΤΟΣ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗΣ ΜΕ ΤΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ (ΕΡΩΤΗΣΗ 16)

Crosstabulation					
			Συμβουλευέστε συστηματικά για τις φορολογικές σας υποθέσεις κάποιον φορολογικό σύμβουλο, λογιστή ή δικηγόρο;		
			OXI	NAI	Total
Επαγγελματική κατηγορία	Μισθωτός /Συνταξιούχος	Count	33	58	91
		% within Επαγγελματική κατηγορία	36,3%	63,7%	100,0%
		% within Συμβουλευέστε συστηματικά για τις φορολογικές σας υποθέσεις κάποιον φορολογικό σύμβουλο, λογιστή ή δικηγόρο;	84,6%	43,9%	53,2%
	Ελεύθερος επαγγελματίας/Επιχειρηματίας	Count	6	74	80
		% within Επαγγελματική κατηγορία	7,5%	92,5%	100,0%
		% within Συμβουλευέστε συστηματικά για τις φορολογικές σας υποθέσεις κάποιον φορολογικό σύμβουλο, λογιστή ή δικηγόρο;	15,4%	56,1%	46,8%
Total	Count	39	132	171	
	% within Επαγγελματική κατηγορία	22,8%	77,2%	100,0%	
	% within Συμβουλευέστε συστηματικά για τις φορολογικές σας υποθέσεις κάποιον φορολογικό σύμβουλο, λογιστή ή δικηγόρο;	100,0%	100,0%	100,0%	

ΤΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΚΑΙ Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ (ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ 5,26,27)

ΕΡ. 5: Ποιά είναι η προσωπική σας άποψη για την αμεροληψία των φορολογικών ελέγχων;

Επαγγελματική κατηγορία * Αμεροληψία φορολογικών ελέγχων Crosstabulation								
			Αμεροληψία φορολογικών ελέγχων				Total	
			Καθόλου αμερόληπτοι	Ελάχιστες φορές αμερόληπτοι	Κάποιες φορές αμερόληπτοι, κάποιες όχι	Σχεδόν πάντα αμερόληπτοι		Πάντα αμερόληπτοι
Επαγγελματική κατηγορία	Μισθωτός /Συνταξιούχος	% within Επαγγελματική κατηγορία	3,3%	17,6%	61,5%	17,6%	100,0%	
		% within Αμεροληψία φορολογικών ελέγχων	75,0%	66,7%	49,6%	59,3%	53,2%	
	Ελεύθερος επαγγελματίας/Επιχειρηματίας	% within Επαγγελματική κατηγορία	1,3%	10,0%	71,3%	13,8%	3,8%	100,0%
		% within Αμεροληψία φορολογικών ελέγχων	25,0%	33,3%	50,4%	40,7%	100,0%	46,8%
Total	% within Επαγγελματική κατηγορία	2,3%	14,0%	66,1%	15,8%	1,8%	100,0%	
	% within Αμεροληψία φορολογικών ελέγχων	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	6,922 ^a	4	,140
Likelihood Ratio	8,156	4	,086
Linear-by-Linear Association	2,157	1	,142
N of Valid Cases	171		

a. 4 cells (40,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,40.

EP. 26: Σας έχει τύχει ποτέ να σας γίνει κάποια νύξη για συνδιαλλαγή;

Επαγγελματική κατηγορία * Σας έχει τύχει ποτέ να σας γίνει κάποια νύξη για συνδιαλλαγή; Crosstabulation							
			Σας έχει τύχει ποτέ να σας γίνει κάποια νύξη για συνδιαλλαγή ;				Total
			Ποτέ	Δεν υπήρξε ευκαιρία	Μερικές φορές	Κάθε φορά που υπήρξε ευκαιρία	
Επαγγελματική κατηγορία	Μισθωτός Συνταξιούχος	% within Επαγγελματική κατηγορία	59,3%	29,7%	9,9%	1,1%	100,0%
		% within Σας έχει τύχει ποτέ να σας γίνει κάποια νύξη για συνδιαλλαγή;	51,9%	60,0%	47,4%	33,3%	53,2%
	Ελεύθερος επαγγελματίας Επιχειρηματίας	% within Επαγγελματική κατηγορία	62,5%	22,5%	12,5%	2,5%	100,0%
		% within Σας έχει τύχει ποτέ να σας γίνει κάποια νύξη για συνδιαλλαγή;	48,1%	40,0%	52,6%	66,7%	46,8%
Total		% within Επαγγελματική κατηγορία	60,8%	26,3%	11,1%	1,8%	100,0%
		% within Σας έχει τύχει ποτέ να σας γίνει κάποια νύξη για συνδιαλλαγή;	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	1,639 ^a	3	,651
Likelihood Ratio	1,650	3	,648
Linear-by-Linear Association	,037	1	,847
N of Valid Cases	171		

a. 2 cells (25,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,40.

ΕΡ. 27: Ποια είναι η αίσθηση που έχετε για τα φαινόμενα συνδιαλλαγής με στελέχη της εφορίας αυξάνονται, παραμένουν ίδια ή μειώνονται;

Crosstabulation							
			Τα φαινόμενα συνδιαλλαγής με στελέχη της εφορίας αυξάνονται, παραμένουν ίδια ή μειώνονται;				Total
			Δεν γνωρίζω	Μειώνονται	Παραμένουν ίδια	Αυξάνονται	
Επαγγελματική κατηγορία	Μισθωτός/ Συνταξιούχος	% within Επαγγελματική κατηγορία	34,1%	26,4%	26,4%	13,2%	100,0%
		% within Τα φαινόμενα συνδιαλλαγής με στελέχη της εφορίας αυξάνονται, παραμένουν ίδια ή μειώνονται;	62,0% _a	46,2% _a	58,5% _a	42,9% _a	53,2%
	Ελεύθερος επαγγελματίας Επιχειρηματίας	% within Επαγγελματική κατηγορία	23,8%	35,0%	21,3%	20,0%	100,0%
		% within Τα φαινόμενα συνδιαλλαγής με στελέχη της εφορίας αυξάνονται, παραμένουν ίδια ή μειώνονται;	38,0% _a	53,8% _a	41,5% _a	57,1% _a	46,8%
Total		% within Επαγγελματική κατηγορία	29,2%	30,4%	24,0%	16,4%	100,0%
		% within Τα φαινόμενα συνδιαλλαγής με στελέχη της εφορίας αυξάνονται, παραμένουν ίδια ή μειώνονται;	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Each subscript letter denotes a subset of Τα φαινόμενα συνδιαλλαγής με στελέχη της εφορίας αυξάνονται, παραμένουν ίδια ή μειώνονται; categories whose column proportions do not differ significantly from each other at the ,05 level.

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	4,264 ^a	3	,234
Likelihood Ratio	4,283	3	,233
Linear-by-Linear Association	1,348	1	,246
N of Valid Cases	171		

a. 0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 13,10.